

VAGGERYDS
KOMMUN

Miljöredovisning 2021

Ansvarig tjänsteman: Miljöstrateg

Beslutad av Kommunfullmäktige

2022-04-25 §53

Innehåll

Innehåll	2
Förord.....	3
Sammanfattning	4
Uppföljning av Miljöprogrammet 2018-2021	7
Statistik och nyckeltal – Begränsad klimatpåverkan.....	10
Statistik och nyckeltal – God bebyggd miljö	21
Statistik och nyckeltal – Bara naturlig försurning	27
Statistik och nyckeltal – Ingen övergödning	29
Statistik och nyckeltal – Levande sjöar och vattendrag	33
Statistik och nyckeltal – Grundvatten av god kvalitet.....	36
Statistik och nyckeltal – Myllrande våtmarker.....	38
Statistik och nyckeltal – Levande skogar	40
Statistik och nyckeltal – Ett rikt odlingslandskap	42
Statistik och nyckeltal – Frisk luft	45
Statistik och nyckeltal – Giffri miljö.....	48
Åtgärder – Begränsad klimatpåverkan.....	56
Åtgärder – God bebyggd miljö	59
Åtgärder – Bara naturlig försurning	63
Åtgärder – Ingen övergödning	64
Åtgärder – Levande sjöar och vattendrag	65
Åtgärder – Grundvatten av god kvalitet	67
Åtgärder – Myllrande våtmarker.....	68
Åtgärder – Levande skogar	69
Åtgärder – Ett rikt odlingslandskap	70
Åtgärder – Ett rikt och växt- och djurliv	71
Åtgärder – God bebyggd miljö	72
Åtgärder - Grön handlingsplan.....	73
Åtgärder – Frisk luft.....	77
Åtgärder - Giffri miljö	78
Åtgärder - Säker strålmiljö.....	82
Åtgärder - Verksamhetsutveckling	83
Åtgärder – Kommunikation och beteendeförändring.....	87
Uppföljning av plan för utveckling av biogas i Vaggeryds kommun.....	90

Förord

2021 var det sista året för genomförande av det tidigare miljöprogrammet som gällde 2018-2021. Nu har kommunfullmäktige antagit ett nytt miljöprogram som gäller mellan 2022-2025. Varje nytt miljöprogram tar det viktiga miljö- och klimatarbetet framåt och vi har en tydlig koppling mellan miljöprogram, kommunfullmäktiges övergripande mål och Agenda 2030.

En stor händelse 2021 med koppling till rubriken i miljöprogrammet ”Det ska vara lätt att göra rätt” och mål 12 ”Hållbar konsumtion och produktion” i Agenda 2030 var införande av FNI (fastighetsnära insamling) i Vaggeryds kommun. 92,4 % av hushållen har anslutit sig till systemet där vi samlar in matavfall som blir till biogas och biogödsel. Det bidrar även till de åtagande vi är överens om i länet för att uppnå klimatmål. Vi samlar också in glas, metall, papper, plast samt tar också hand om alla hushållsbatterier och glödlampor. Kundnöjdheten är stor samtidigt som det ökar ett påtagligt miljömedvetande och verkligen lever upp till rubriken ”Det ska vara lätt att göra rätt”.

En paradox i miljöredovisningen är viktig att notera nämligen att flera stora industrier har anslutit sig till fjärrvärmenätet under 2021 vilket är mycket glädjande. Samtidigt slår våra nuvarande värmeverk i taket när det gäller värmeproduktion och får använda en hel del olja för att klara värmeleveransen. Så väldigt kortsiktigt i en redovisning blir det sämre men allt eftersom nytt fjärrvärmeverk tas i bruk så blir miljönyttan väldigt stor i en framtid.

Kommunens kostverksamhet går också framåt. Fler tillagningskök ger många positiva erfarenheter bland annat minskat matsvinn. Vi serverar också en hög andel ekologisk och närproducerad mat.

Våra resvanor lär fortsätta att förändras, rekordhoga priser på drivmedel skyndar på omställningen till mer kollektivtrafik vilket vi har goda förutsättningar för i nord/sydlig riktning.

Detta var ett litet axplock i vad som bör uppmärksammas i en miljöredovisning. Läs och fundera och inspireras av vad kan jag bidra till och vad kan vi göra tillsammans för att ytterligare förbättra vårt miljö- och klimatarbete. Allt för en bra framtid för oss själva och kommande generationer.

Gert Jonsson
Kommunstyrelsens ordförande (M)

Sammanfattning

Miljöfrågorna är en del av alla nämnders och kommunala bolags ordinarie arbete och inget som kan ligga vid sidan av. Målet är att miljö blir en naturlig del i alla verksamheter till nytta både för det interna miljöarbetet och för den strategiska samhällsutvecklingen. Planering- och redovisningscykeln (budgetarbetet) är ett av verktygen för att gå från ord till handling.

Det miljöprogram som redovisningen avser gäller under perioden 2018-2021 och innehåller 71 mål och 81 åtgärder. 2021 var det 4:e och sista genomförandeåret för detta miljöprogram. Det är glädjande att 55 stycken (68 %) åtgärder är genomförda och att 23 stycken (28,5 %) är påbörjade. Vi har dock 2 stycken (2,5 %) som inte är påbörjade och 1 åtgärd som är inställd (1 %). Uppföljningen av alla mål och åtgärder finns att läsa i detta dokument eller på Vaggeryds kommuns digitala miljöprogram och miljöredovisning, Miljöbarometern, som också hittas på www.vaggeryd.se/miljo.

Kommunens miljöarbete kopplat till Agenda 2030 och kommunfullmäktiges övergripande mål

Vaggeryds kommuns miljöprogram och miljömål hänger samman med de globala Agenda 2030 målen, andra regionala mål och strategier men också kommunfullmäktiges egna övergripande mål. Miljöarbetet bidrar främst till att uppnå *mål 1 – Vaggeryds kommun ska vara en plats med hållbar samhällsutveckling och tillväxt i hela kommunen*. Det innebär att vi ska ha tillgång till god luft- och vattenkvalitet, fungerande atmosfär, livskraftiga ekosystem, klimatsmart energi, god infrastruktur, mat och social välfärd. Miljöarbetet de senaste 4 åren har bland annat resulterat i att vi har tagit fram en grönstrukturplan för kommunen som gör att vi kan skapa livskraftiga ekosystem. Vi har också byggt ut laddinfrastrukturen, cykelvägar och kollektivtrafik som gör att vi har bättre infrastruktur. Vi ökar andelen ekologisk mat och minskar matsvinnet vilket bidrar till området mat.

Kommunens miljöarbete kan också bidra på ett positivt sätt till *mål 2 - Vaggeryds kommun ska vara en plats med en hög sysselsättning, ett varierat näringsliv och en utbildning med god kvalitet*. Genom att kommunen verkar för hållbara transporter såsom utbyggnad av cykelvägar, bättre kollektivtrafik och laddinfrastruktur ger det en ökad attraktivitet för företag att locka medarbetare som vill pendla hållbart. I dagsläget är hållbarhetsfrågan något som är viktigt för alla företag och kommunen kan ibland gå före och visa vägen och ibland inspireras av vad företagen gör i hållbarhetsfrågan. Även upplevda utbildningsmöjligheter påverkas positivt av dessa insatser.

Miljöarbetet bidrar även till *mål 3 - Vaggeryds kommun ska vara en plats med hög kunskapsnivå, en aktiv fritid och ett rikt kulturliv - för en god hälsa*. Folkhälsa och friluftsliv är två områden som är starkt förknippat med att vistas i naturen. Genom att sköta kommunens egna naturområden och grönområden i samhällena och göra dem mer attraktiva kan vi bidra till en förbättrad folkhälsa hos våra invånare. Ett bra exempel på detta är projektet Vattennära mötesplatser som genomförts längs Lagan. Kemikalier är ett annat område som påverkar vår hälsa. Genom att kommunen på olika sätt arbetar med att minska de farliga kemikalier som finns i vårt samhälle, både i våra egna verksamheter och genom tillsyn på andra verksamheter, bidrar vi till en bättre hälsa hos våra invånare.

Även mål 4 - Vaggeryds kommun ska vara en plats som är attraktiv, trygg och tillgänglig - där alla känner delaktighet och kan påverka kan indirekt påverkas av miljöarbetet. Ser man till trygga miljöer visar undersökningar att miljöer med mycket nedskräpning upplevs som otrygga. Genom att arbeta med att minska nedskräpningen bidrar vi till tryggare, renare och mer attraktiva miljöer. Ett annat sätt där miljöarbetet kopplas ihop med mål 4 är utbyggnad av cykelvägar som också kräver belysning då mörka eller dåligt upplysta stråk upplevs som otrygga. Upplevelsen av delaktighet hos våra invånare i allmänhet samt målgrupper i våra verksamheter kan också indirekt påverkas positivt genom de insatser som gör det möjligt för invånare och målgrupper att i högre grad själva påverka miljöarbetet i sin vardag.

Miljöarbetet i kommunen utgör till stor del de globala mål som rör den ekologiska hållbarheten. Trots den stora genomförandegraden av våra åtgärder så är det några miljömål som riskerar att inte uppnås, både lokalt i Vaggeryds kommun men även nationellt och globalt. Inom vissa målområden ligger vi bättre till medan vi inom andra målområden har mycket stora utmaningar kvar för att lyckas. Utmaningarna ligger främst inom de globala Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna, Mål 7 Hållbar energi och Mål 12 Hållbara städer och samhällen. För att nå dessa globala mål krävs inte bara enstaka utpekade åtgärder utan stora samhällsförändringar och investeringar i ny teknik. Den allra största utmaningen ligger i den beteendeförändring vi behöver göra som individer där vi inte kan fortsätta att resa, konsumera och äta som vi gör i dagsläget.

Hänt under 2021

Under 2021 har genomförandet av miljöprogrammet fortsatt. Ett urval av det som hänt är:

1. Under 2021 har vi fortsatt att minska användandet av egen bil i tjänsten. Jämfört med 2010 har vi minskat resandet med egen bil i tjänsten med 76 %. Pandemin har varit en bidragande orsak till det minskade resandet. I början av pandemin var vi tvingade att minska resandet medan det i senare skede troligen även har skett en beteendeförändring kring behovet av resor.
2. Flera stora industrier har anslutit sig till fjärrvärmenätet under 2021 vilket är glädjande. På kort sikt innebär det att mer olja behöver användas för att driva fjärrvärmeverket men på lång sikt är det viktigt kundunderlag för att kunna bygga ut fjärrvärmeanläggningen.
3. Under 2021 påbörjades restaureringen av Sörhultamossen utanför Bondstorp i samarbete med Länsstyrelsen, Svenska kyrkan och Naturskyddsföreningen. Restaureringen innebär ett minskat läckage av växthusgaser samt en förbättrad miljö för fåglar.
4. Under 2021 har ett samarbetsprojekt mellan kommunledningskontoret och förskolorna i kommunen genomförts. Varje förskola blev erbjuden att bli kompis med ett skyddsvärt träd i närheten av respektive förskola. De deltagande förskolorna har besökt sitt kompisråd under varje årstid och dokumenterat det på olika sätt. Alla deltagande förskolor fick under 2021 ett äppelträd planterat på sin gård som tack för sitt deltagande.
5. Under 2021 har en utbildning innehållande både teori och praktik gällande skötsel av våra grönytor med fokus på biologisk mångfald genomförts för parkarbetarna. Målet är att kunna arbeta med fler blommande gräsytor i våra samhällen som gynnar vilda pollinatörer.
6. Arbetet med Vattennära mötesplatser längs Lagan har fortsatt i Vaggeryd. Bland annat har ett flertal mulmholkar satts upp för att gynna vedlevande insekter. Mulmholkarna har uppmärksammats i lokalmedia och förskolebarn har fått guidade turer.

7. Den ekologiska maten som köpts in i våra verksamheter fortsätter att öka. Vi kan också konstatera att vi serverar en hög andel närproducerad mat i våra verksamheter.
8. Arbete med att minska matsvinnet fortsätter att vara lyckat. Under 2019-2021 har barn- och utbildningsförvaltningen minskat sitt matsvinn med 36 %. Arbetet sker på olika sätt, både vid inköp och planering av maten, vid tillagning och servering samt vid omhändertagande av maten. Socialförvaltningen har till exempel börjat erbjuda svinmatlådor till anställda av mat som blivit över från restaurangerna.
9. Vaggeryds kommun deltar i Energikontorets projekt ATTRACT – attraktiv arbetsgivare och hållbar arbetspendling. Under 2021 har medarbetare fått möjligheten att prova på att åka gratis kollektivtrafik samt göra en hälsoanalys med fokus att gå och cykla mer till arbetet för att få en bättre hälsa.
10. Under 2021 anslöt sig Vaggeryds kommun till FNI (fastighetsnära insamling) som sköts av SÅM (Samverkan Återvinning och Miljö). Det innebär att hushållen erbjuds att avfallet kan sorteras och hämtas vid den egna fastigheten. Anslutningsgraden har varit hög och erfarenheter från andra kommuner visar att sorteringsgraden ökar med detta system.

Vidare arbete med Miljöprogrammet 2022-2025

2021 var det sista genomförandeåret för miljöprogrammet 2018-2021. I många områden har vi flyttat fram arbetet och bidragit till en positiv riktning. Miljöprogrammet 2018-2021 ersätts nu av ett miljöprogram för 2022-2025. De delar som tidigare pekats ut som utmaningar har följt med in i miljöprogrammet för 2022-2025. Det är till exempel omställningen till fossilfria fordon, energieffektivisera våra lokaler samt producera mer förnyelsebar energi. Miljöprogrammet för 2022-2025 har också ett ökat fokus på våra gröna miljöer och de åtgärder som finns i grönstrukturplanen samt ett fokus på klimatanpassning av våra samhällen. Under 2022-2023 pågår även ett arbete med att ta fram en avfallsplan för GGVV-kommunerna och SÅM. Under 2022 kommer det även att skickas två stycken åtgärdsprogram inom vatten och hälsa från Länsstyrelsen på remiss till kommunerna. Åtgärdsprogrammen innehåller förslag på åtgärder som kommunerna ska genomföras under en 5-års period.

Uppföljning av Miljöprogrammet 2018-2021

Måluppföljning av Miljöprogrammet 2018-2021

Miljöarbetet redovisas med utgångspunkt från det reviderade miljöprogrammet 2018-2021. Miljöprogrammet har delats in i fyra olika områden: ”Kommunen ska vara klimatsmart och resurseffektiv”, ”Kommunen värnar om naturtillgångarna”, ”Kommunen har en god levnadsmiljö” och ”Det ska vara lätt att göra rätt”. Inom varje delområde finns ett eller flera nationella miljömål kopplade och därutöver våra regionala och lokala mål.

I det digitala miljöredovisningsverktyget Miljöbarometern finns alla våra mål, nyckeltal och åtgärder upplagda. I Miljöbarometern finns även en bedömning av hur långt vi har kommit med våra åtgärder och status för nyckeltal samt en bedömning av måluppfyllelsen. För 2021 redovisas måluppfyllelsen för perioden 2018-2021 för respektive målområde.

Målområde	Bedömning	
Kommunen ska vara klimatsmart och resurseffektiv		
Begränsad klimatpåverkan		Målet har delvis uppnåtts.
God bebyggd miljö		Målet har delvis uppnåtts.
Kommunen värnar om våra naturtillgångar		
Bara naturlig försurning		Målet har uppnåtts.
Ingen övergödning		Målet har delvis uppnåtts.
Levande sjöar och vattendrag		Målet har delvis uppnåtts.
Grundvatten av god kvalitet		Målet har delvis uppnåtts.
Myllrande våtmarker		Målet har uppnåtts.
Levande skogar		Målet har delvis uppnåtts.
Ett rikt odlingslandskap		Målet har delvis uppnåtts.
Ett rikt växt- och djurliv		Målet har uppnåtts.
Kommunen har en god levnadsmiljö		
Frisk luft		Målet har uppnåtts.
Giftfri miljö		Målet har delvis uppnåtts.
Skyddande ozonskikt		Målet har uppnåtts.
Säker strålmiljö		Målet har delvis uppnåtts.
Grön handlingsplan		Målet har delvis uppnåtts.
Det ska vara lätt att göra rätt		
Verksamhetsutveckling		Målet har delvis uppnåtts.
Kommunikation och beteendeförändring		Målet har uppnåtts.

Tabell 1. Tabellen visar den bedömda måluppfyllelsen för miljöprogrammets målområden för perioden 2018-2021.

Kommunen ska vara klimatsmart och resurseffektiv

Området fokuserar på mål som berör minskade fossila utsläpp, kollektivtrafik, energieffektivisering och förnyelsebar energi. De miljömål som berörs är Begränsad klimatpåverkan och God bebyggd miljö.

Miljömålet Begränsad klimatpåverkan

Utsläpp av växthusgaser skall minska så att halten i atmosfären kan stabiliseras på en nivå där människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. För uppnå detta är det viktigt att vi övergår från fossila bränslen till förnybara samt att vi väljer el som har ett förnybart ursprung.

Koppling till Agenda 2030

Mål 7 Hållbar energi för alla innebär att vi ska ha hållbar, tillförlitlig och förnyelsebar energi och rena bränslen. Till år 2030 ska vi väsentligt ha ökat andelen förnyelsebar energi. Som kommun kan vi bidra med att producera vind- och vattenkraft och främja vindkraftsetableringar. Det är också viktigt att vi köper in förnyelsebar energi till våra verksamheter för att öka efterfrågan och stärka marknaden. Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur innebär att vi behöver ha fungerande, stabil och gränsöverskridande infrastruktur för alla. Som kommun kan vi bidra genom att bygga ut infrastrukturen som gång- och cykelvägar samt tillsammans med regionen verka för en attraktiv kollektivtrafik. Som kommun kan vi också verka för att bidra till laddinfrastruktur för elbilar och verka för att vi kan tanka förnyelsebara bränslen i kommunen. Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna innebär att vi behöver minska våra koldioxidutsläpp för att kunna hålla oss inom 2-gradersmålet. Om vi inte klarar det så får det allvarliga konsekvenser för ekosystem, havsförurning, mänsklig säkerhet, matproduktion, vattentillgång, hälsa och ökad risk för naturkatastrofer. Som kommunen behöver vi se ut alla våra växtgasutsläpp, både från transporter och byggnader. Vi behöver också ett starkt samarbete med näringslivet för att tillsammans arbeta med frågan.

Total målbedömning: 😊 Målet har delvis uppnåtts. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Begränsad klimatpåverkan.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

-
1. Målet är att öka andelen förnybar energi som produceras och används samt att bli fossilbränslefria

Detaljerade mål för det geografiska området Vaggeryds kommun

-
1. Målet är att bidra till etappmålet i länets klimat- och energistrategi att utsläppen av växthusgaser i Jönköpings län år 2020 ska vara 30 % lägre än år 1990. Utsläppen räknas som koldioxidekvivalenter.
 2. Målet är att bidra till etappmålet i länets klimat- och energistrategi att det år 2020 finns solcells- och vindkraftsanläggningar som, tillsammans med el från kraftvärme, gör att Jönköpings län till minst 50 % är självförsörjande på el.
 3. Målet är att bidra till etappmålet i länets klimat- och energistrategi att år 2020 är all energi för uppvärmning av bostäder och lokaler fossilbränslefri.
 4. Målet är att kommunen ska vara drivande för att en hållbar laddinfrastruktur byggs upp i kommunen.
-

Detaljerade mål för kommunkoncernen

-
1. Vi ska till år 2020 ha minskat körsträckan¹ med fossila bränslen med 20 % räknat från 2010. Detta motsvarar 30 600 mil.
 2. Vi ska till år 2020 ha minskat energianvändningen för transporter² med 10 % räknat från 2010. Detta motsvarar 88 MWh.
 3. Vi ska till år 2020 öka andelen fordon som drivs med förnybara bränslen eller el till 50 %.
 4. Vi ska till år 2020 öka andelen miljöbilar³ till 75 %.
 5. Vi ska till år 2021 öka andelen ursprungsmärkt förnybar el till 100 %.
 6. Vi ska bygga ut laddinfrastrukturen för kommunens egna elfordon och för att kunna erbjuda kommunens anställda och besökare laddningsmöjligheter
-
-
-
-
-

¹ Personbilar och lätta lastbilar som leasas, hyrs och ägs av kommunkoncernen samt privat bil i tjänsten.

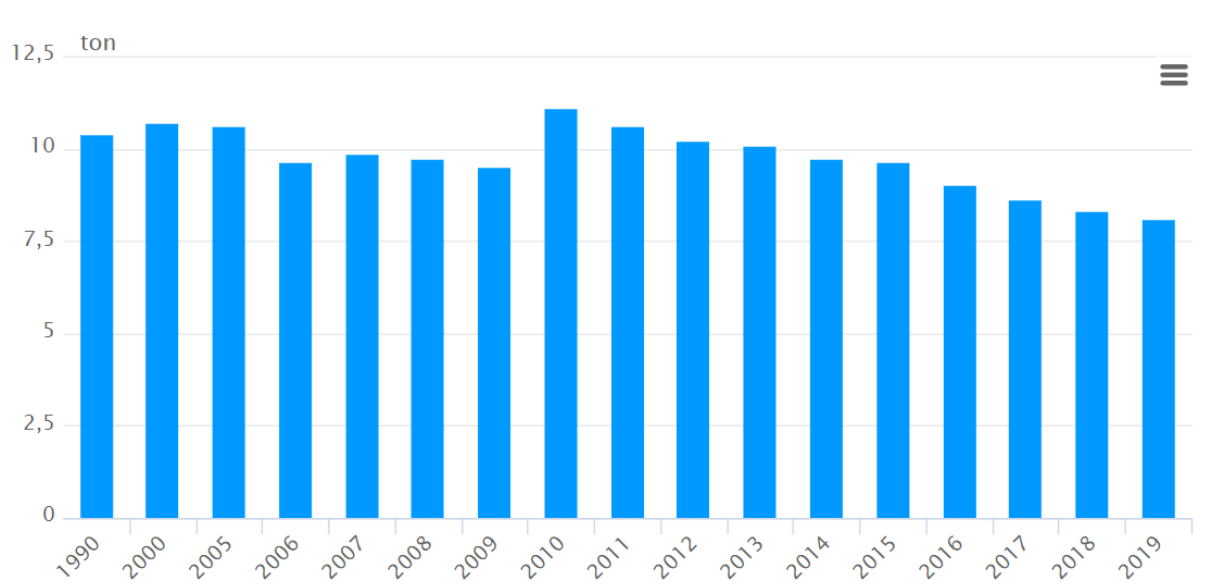
² Personbilar och lätta lastbilar som leasas, hyrs och ägs av kommunkoncernen.

³ Regeringens definition av miljöbil enligt vägtrafikskattelagen.

Statistik och nyckeltal – Begränsad klimatpåverkan

Utsläpp av växthusgaser i kommunen

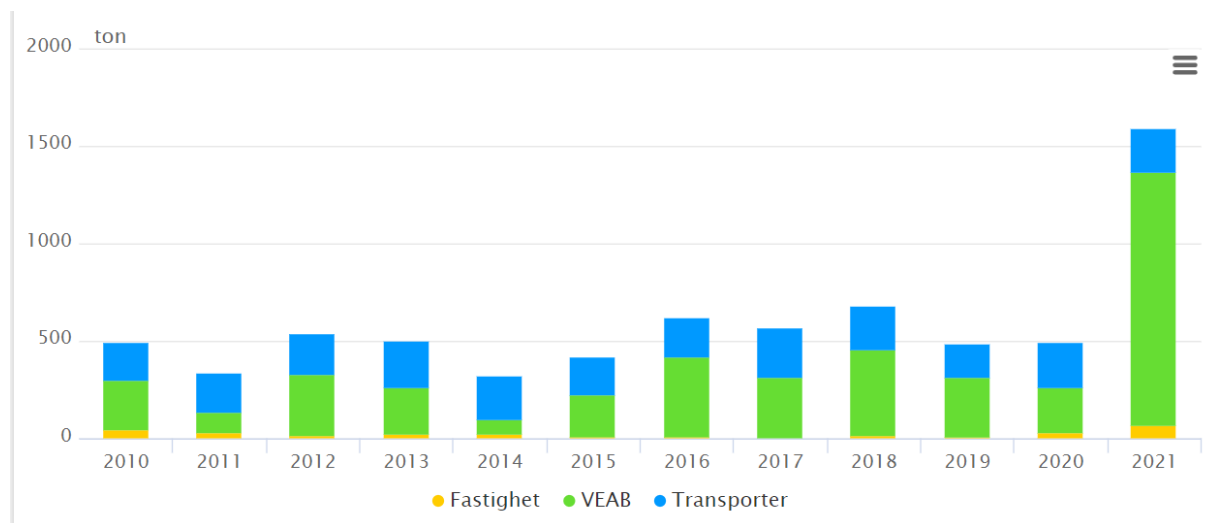
Ett av målen är att vi ska bidra till länets mål i klimat- och energistrategin om att minska utsläppen av CO₂-ekvivalenter per invånare med 30 % till 2020 jämfört med 1990. I figur 1 nedan kan vi se att år 1990 släppte vi ut 10,4 CO₂-ekvivalenter per invånare och under 2018 släppte vi ut 8,24 CO₂-ekvivalenter per invånare (data saknas för 2019, 2020 och 2021). Det är en minskning med 20 % mellan 1990 och 2018. Det nationella målet är att vi ska ha minskad våra växthusgasutsläpp per invånare med 63 % till år 2030. Vaggeryds kommun behöver alltså ner till 3,85 CO₂-ekvivalenter per invånare.

Utsläpp av CO₂-ekvivalenter per invånare i Vaggeryds kommun

Figur 1. Diagrammet visar utsläppen av CO₂-ekvivalenter per invånare i Vaggeryds kommun. Data hämtas från kolada men saknas för 2020 och 2021.

Fossila koldioxidutsläpp

Direkta fossila koldioxidutsläpp

Figur 2. Diagrammet visar mängden direkta fossila koldioxidutsläpp från våra transporter, fastighetsenhetens lokalbestånd samt VEAB:s värmeverk.

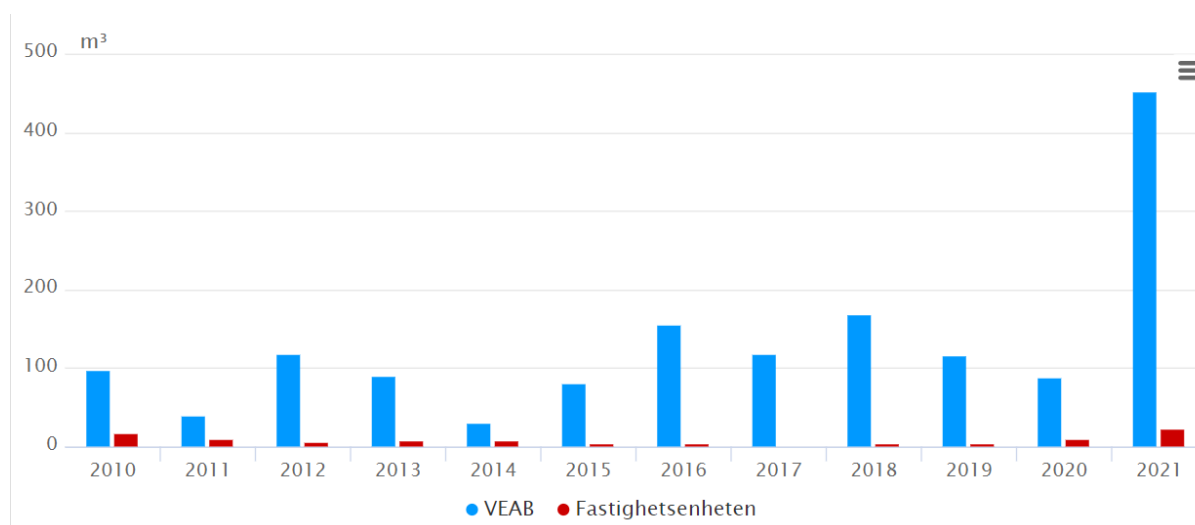
Det absolut största fossila koldioxidutsläppet 2021 kom från Vaggeryds Energi AB:s värmeverk, se figur 2. I fjärrvärmeverken används olja som spetslast och beroende på temperatur varierar mängden olja som behöver användas. Under kalla vintrar ökar behovet av att använda olja. Den stora ökningen av olja för 2021 beror på att många större industrifastigheter anslutit till fjärrvärmenätet.

Fjärrvärmeverket har då slagit i taket för vad biobränsleproduktionen klarar av och för att kunna försörja alla nya kunder med fjärrvärme behöver även olja användas. När det gäller kommunala transporter ligger de fossila koldioxidutsläppen på ungefär samma nivå under de senaste åren. Fastighetsenheten använder numera endast olja som komplement vid Svenarums och Hoks skolor, huvudlasten pellets.

Fossilbränslefria

Ett av målen är att vi ska bidra till länets klimat- och energistrategi och bli fossilbränslefria gällande uppvärmning av bostäder och lokaler. För kommunens verksamhet mäts detta genom oljeanvändningen i fastighetsenhetens lokalbestånd och i Vaggeryds energis verksamheter, se figur 3 nedan, samt genom andelen fossil energi i våra transporter. För VEAB:s verksamheter används olja som komplement till andra bränsleslag. Mängden beror bland annat på hur kall vintern varit och därmed hur mycket olja som VEAB behövt använda som spetslast. Den stora ökningen av olja för 2021 beror på att många större industrifastigheter anslutit till fjärrvärmenätet. Fjärrvärmeverket har då slagit i taket för vad biobränsleproduktionen klarar av och för att kunna försörja nya kunder med fjärrvärme behövs även olja som komplement. Fastighetsenheten använder numera endast olja som komplement i reservsystemet vid Svenarums och Hoks skolor, huvudlasten är pellets. Eldning med olja i reservsystemet kommer att fortsätta men investeringar har gjorts för att minimera driften av dessa. Vi har inte nått målet om att bli fossilbränslefria under 2021 men arbetet att minska andelen olja kommer att fortsätta.

Oljeanvändning

Figur 3. Diagrammet visar oljeanvändningen i fastighetsenheten och VEAB:s verksamheter.

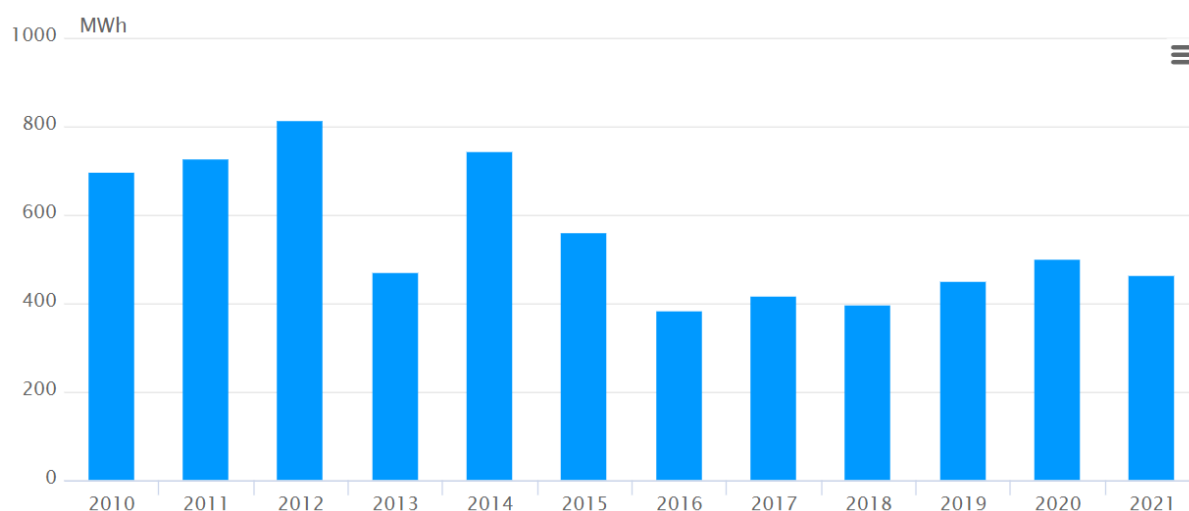
Förnyelsebar energi och el

Målet är att vi ska öka andelen förnyelsebar energi som produceras i kommunen samt att bidra till målet i länets klimat- och energistrategi om att det finns sol- och vindkraftsanläggningar som tillsammans med el från kraftvärme gör att Jönköping är till 50 % självförsörjande på el.

VEAB producerar el från vattenkraft liksom andra vattenkraftsägare, se figur 4. I kommunen saknas till exempel vindkraftområden vilket skulle kunna öka andelen förnyelsebar energi. Under 2019 beslutades en vindbruksplan för Vaggeryds kommun. Det finns ett tillstånd för vindkraft i den östra delen av Vaggeryds kommun (Boarp) men någon vindkraftspark är ännu inte byggd.

Kommunfullmäktige lämnade i oktober 2020 ett beslut om tillstyrkan angående en ansökan om vindkraft i den västra delen av Vaggeryds kommun. Ärendet är ännu inte avgjort av länsstyrelsen.

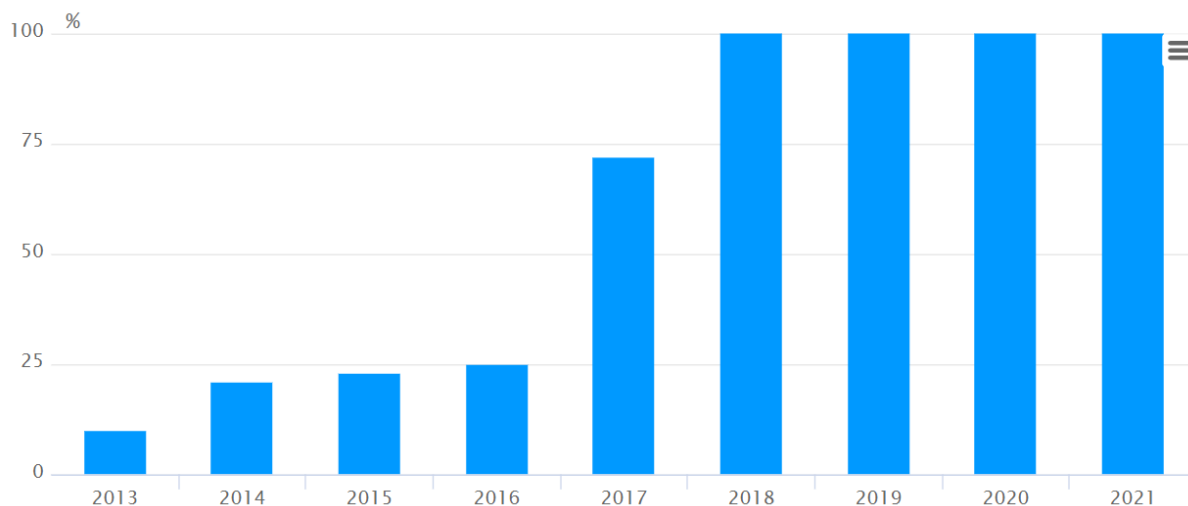
Elproduktion från vattenkraftverk

Figur 4. Diagrammet visar elproduktionen från VEAB:s vattenkraftverk.

Vi har mål om att vi enbart ska handla ursprungsmärkt förnybar el. Från 2018 har vi haft förnyelsebar el i kommunkoncernen, se figur 5 nedan.

Andel ursprungsmärkt el

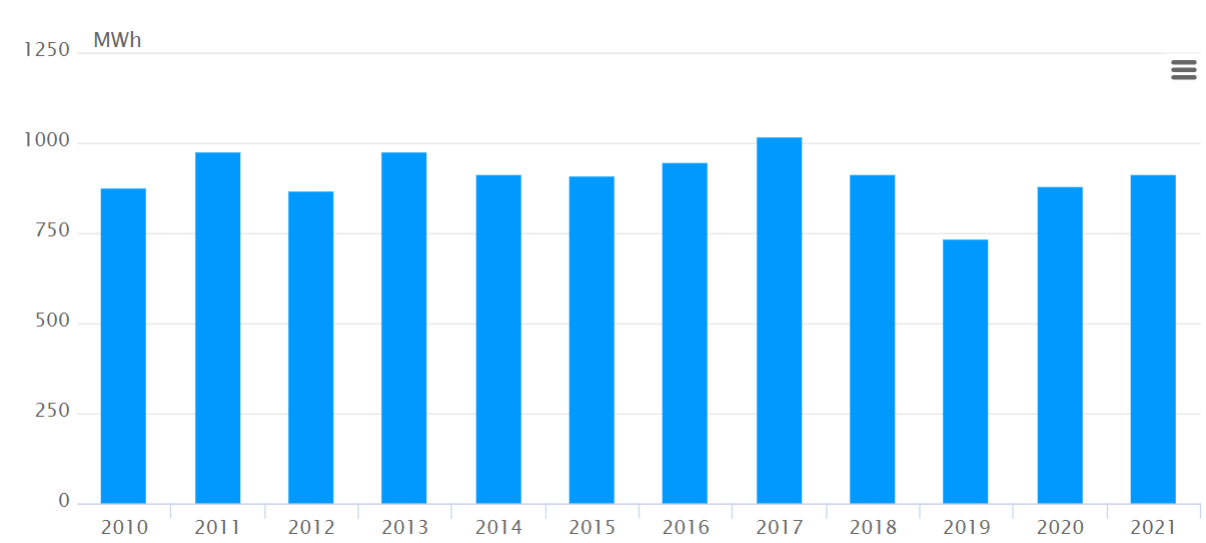

Figur 5. Diagrammet visar andelen ursprungsmärkt el i kommunkoncernen.

Energianvändning i transporter

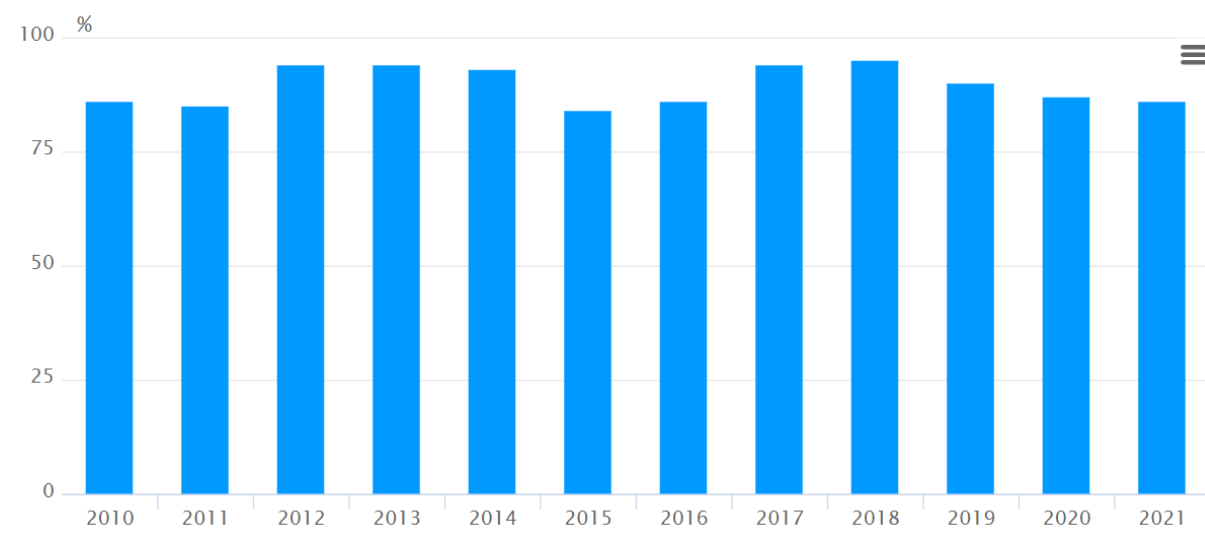
Vi hade som mål om att vi till år 2020 ska minska energianvändningen för transporter med 10 % jämfört med 2010. Under 2020 användes 878 MWh och under 2010 användes 876 MWh vilket innebär att vi ligger på samma nivå som tidigare, se figur 6. Under 2021 ökade andelen energi i transporterna till 913 MWh. Den stora minskning som ses för 2019 kan förklaras med att energiförbrukningen för elbilar inte kunde räknas med då data från elbilsladdningen saknades. I figur 7 nedan kan vi också se att andelen fossil energi har minskat om än sakta. Förklaringen till den svaga minskningen är att många av våra fordon fortfarande tankas med bensin och diesel. Särskilt hybridbilarna drar mycket bensin när de inte körs på el.

Energianvändning i kommunkoncernens transporter

Figur 6. Diagrammet visar energianvändningen för kommunkoncerns transporter.

Andel fossil energi i våra transporter (%)

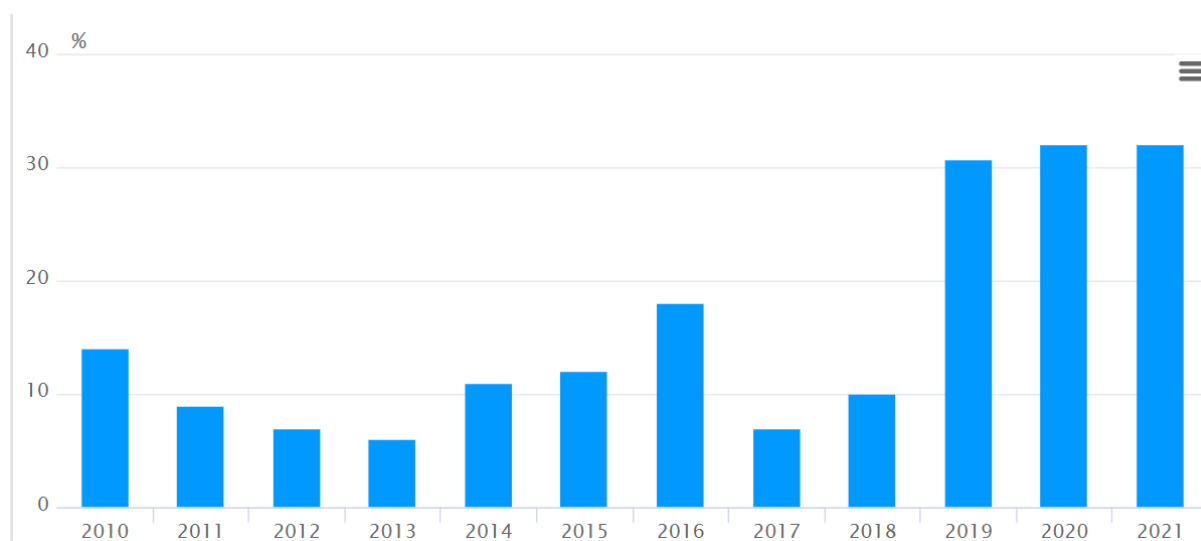

Figur 7. Diagrammet visar andel inköpt fossil energi av totalt inköpt energi för transporter i kommunkoncernen.

Miljöbilar och fossilfria bilar

Kommunen har haft som mål att öka andelen fossilfria fordon i kommunens fordonsflotta till 75 % miljöbilar och 50 % fossilfria bilar. Under 2019 gjordes en stor upphandling av elbilar och därefter har enstaka inköpt eller leasingavtal gjorts. År 2021 är vi uppe i 32 % fossilfria fordon, se figur 8. Det skiljer sig i andelen fossilfria fordon mellan personbilar och lätta lastbilar. Andel fossilfria personbilar är 53 % och andelen fossilfria lätta lastbilar är 6 %. Tekniska förvaltningen, VSBo och VEAB har det stora innehavet av lätta lastbilar. Dessa är i många fall ägda vilket gör det svårare att byta ut som till fossilfria fordon eftersom det innebär en större kostnad. Detta är dock något som kommunen behöver hantera för att vi ska uppnå både våra interna miljömål men också för att bidra till de nationella och globala målen kring att minska utsläppen av CO₂.

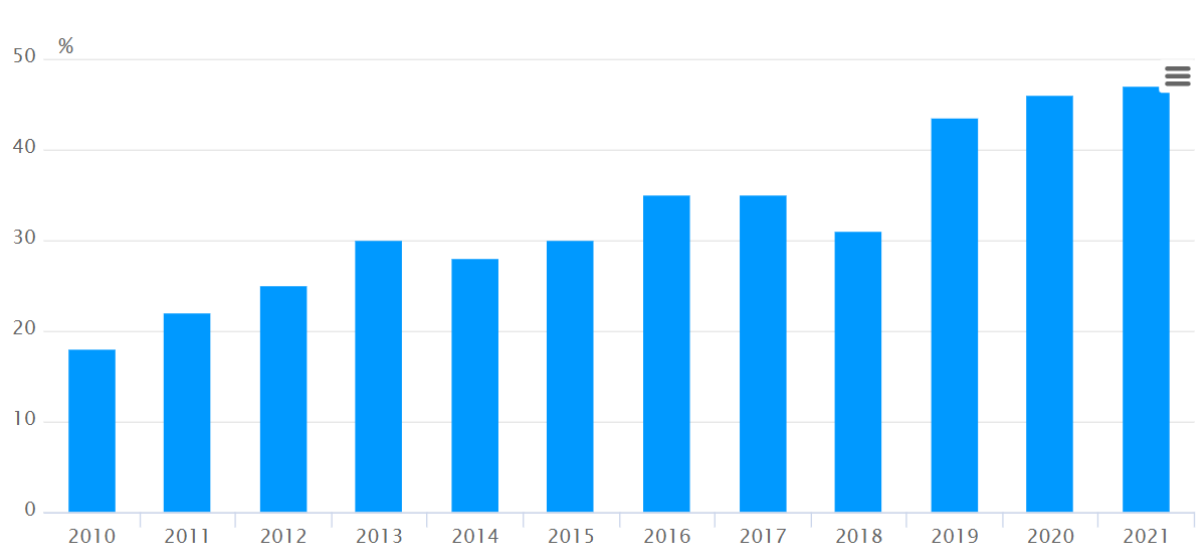
Andelen fordon med förnyelsebara bränslen eller el

Figur 8. Diagrammet visar andelen fordon med förnyelsebara bränslen eller el.

Gällande andelen miljöbilar är vi uppe i den högsta andelen sedan vi började mäta, 47 %, se figur 9. Precis som för de fossila fordonen ser vi stora skillnader mellan personbilar och lätta lastbilar. Andelen personbilar som är miljöbilar är 79 % och andelen lätta lastbilar som är miljöbilar är 6 %. Några fordon som kan köras på bensin/biogas samt bensin/etanol har i statistiken inte räknats som miljöbilar så de i princip enbart körs på bensin. Tekniska kontoret och Räddningstjänstens fordonssflotta drivna till största delen av dieseldrivna fordon. Under 2021 har man köpt in dieseln Ecopar som är ett renare dieselbränsle med 50 % reducerade utsläpp av CO₂ och 60 % reduktion av kvävedioxider jämfört med råoljebaserad dieselolja. För räddningstjänsten används en mindre del i den fortlöpande verksamheten medan en större del utgör beredskapslager. För tekniska kontorets del tankas både fordon och andra dieseldrivna arbetsmaskiner med Ecopar.

Andel fordon som är miljöbilar

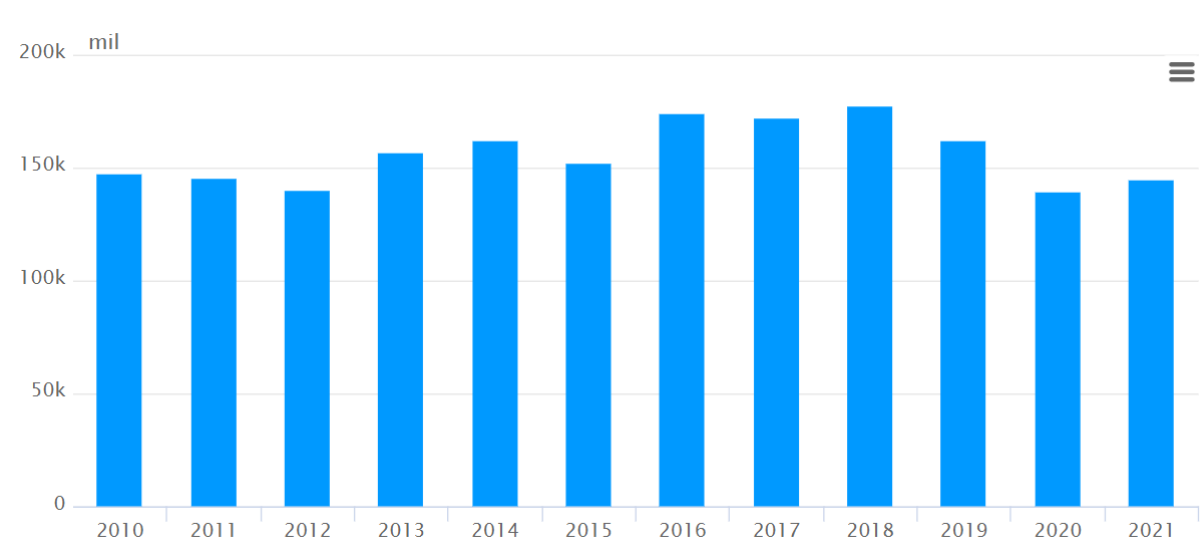

Figur 9. Diagrammet visar andelen miljöbilar i kommunkoncernen.

Transporter och resor

Vi har även mål om att vi ska minska den totala körsträckan med fossila bränslen i kommunkoncernen. I figur 10 nedan visas att vi har minskat körsträckan med ca 18 % sedan 2018 då vi reste som mest och 1,6 % sedan 2010. Pandemin har satt stopp för en del av resanden men eftersom många av våra verksamheter är beroende av att kunna resa för att utföra sitt arbete är minskningen inte större än 18 % jämfört med 2018. Det bör tilläggas att mellan 2010 och 2020 har inrapporteringen av data förbättrats samt att sedan 2014 inkluderar statistiken även övriga hyrbilar hyrda hos Hertz (korttidshyror) samt att hemsjukvården ingår i verksamheten sedan 2013.

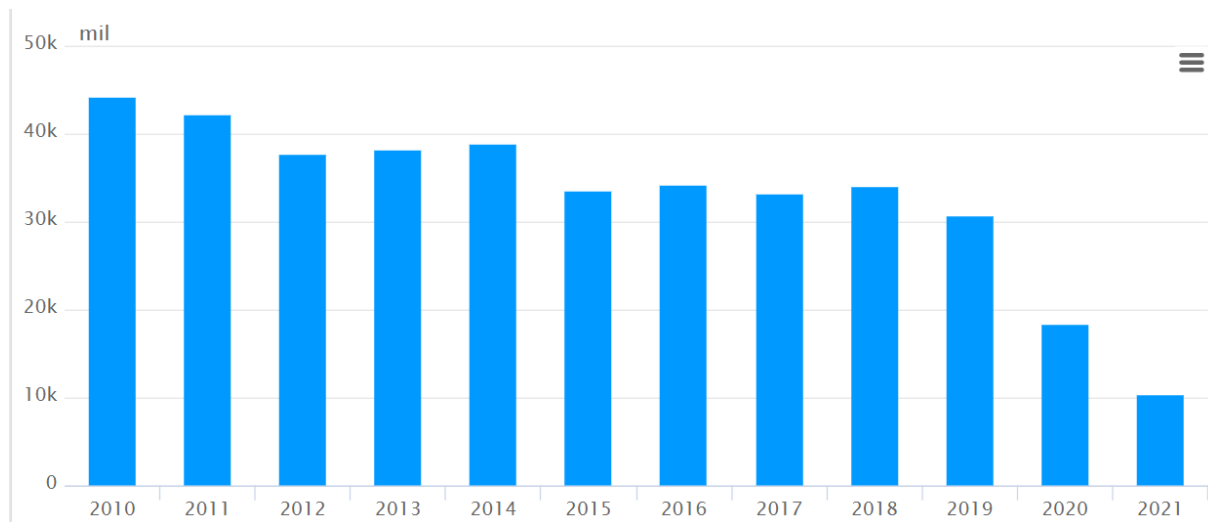
Körsträcka totalt i kommunkoncernen

Figur 10. Diagrammet visar den totala körsträckan i kommunkoncernen.

Att minska transporterna med privat bil i tjänsten är en viktig del och där har vi lyckats minska körsträckan sedan 2010 med 76 %, se figur 11 nedan. Här kan vi se en tydlig påverkan från pandemin som satt stopp för en del av resandet. Mycket av resandet med egen bil i tjänsten har troligen ersatts av digitala möten. Utmaningen framöver blir att hålla i det goda beteendet att inte använda egen bil i tjänsten utan att istället fortsätta att ha digitala möten, resa med kollektivtrafik till utbildningar och vid behov använda verksamhetens bilar. Något som lyfts bland medarbetare är önskemål om att ha fler bilpoolsbilar eller möjlighet till förmånsbil då en del känner sig tvingade att ta bilen till arbetet för att man sedan behöver använda bilen under arbetstid.

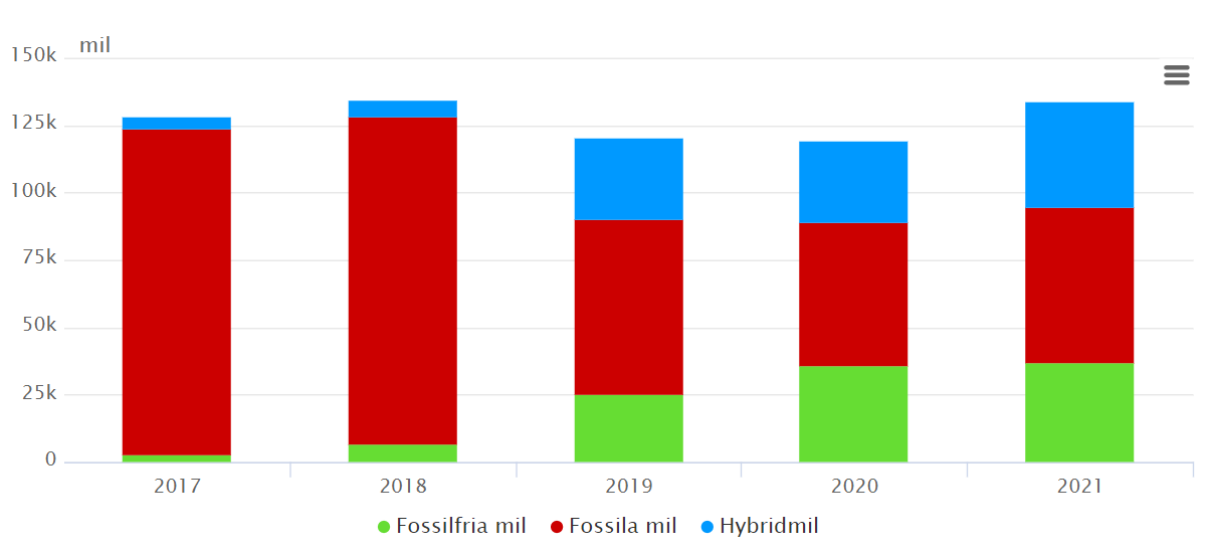
Körsträcka privata bilar i tjänsten

Figur 11. Diagrammet visar körsträckan med privata bilar i tjänsten.

I figur 12 nedan redovisas den totala körsträckan som sker med fordon med fossilt bränsle samt med fordon med fossilfritt bränsle eller hybridbilar. Under 2021 var 27 % av de körda milen med elbilar samtidigt som andelen elbilar utgör 32 % av fordonsflottan.

Antal fossila och icke-fossila mil

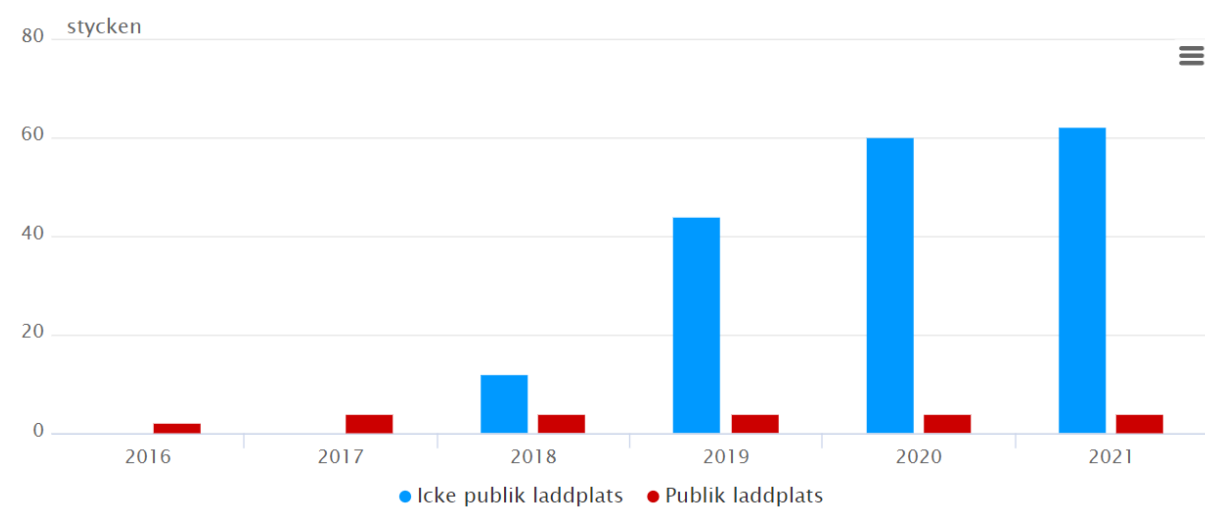

Figur 12. Diagrammet visar antalet mil som körts med fossilt bränsle, elbilar samt hybridbilar i kommunkoncernen.

I och med att vi har mål om att byta ut vår fordonsflotta till bilar med förnyelsebara bränslen eller el behöver vi också säkerställa att det finns en laddinfrastruktur för våra elbilar. I figur 13 nedan visas antalet publika och icke-publika laddplatser i kommunen som satts upp av kommunen. Under 2016 och 2017 hade vi enbart publika laddplatser i kommunen, det vill säga sådana laddplatser som även är öppna för allmänheten. 2021 har vi totalt 60 icke-publika laddplatser och 4 publika laddplatser i kommunen som ägs och driftas av Vaggeryds energi. Ytterligare laddstolpar finns vid privata företag och besöksmål som t ex Hooks herrgård och Tallnäs stiftsgård.

Den stora investeringen och snabba takten att sätta upp laddstolpar har delvis möjliggjorts av bidraget Klimatklivet från Naturvårdsverket. Vaggeryds energi har under kort tid tagit ett stort ansvar och kostnaden för etableringen av laddplatser vid våra kommunala arbetsplatser. Fastighetsenheten har också med laddstolpar (eller förberedelse för laddstolpar) vid nybyggnation av t ex förskolor, skolor och äldreboenden. Nu ser vi att merparten av utbyggnationen vid kommunala arbetsplatser är utförd och att antalet laddplatser inte kommer att öka i så stor omfattning under kommande år. För att stimulera våra invånare att skaffa elbil behöver vi säkerställa att vi möjliggör laddning av elbilar vid bostäder. Det kan t ex ske genom VSBo:s lägenhetsbestånd eller att ställa krav på laddplatser vid markanvisning av nya bostadsområden.

Antalet laddplatser i kommunen

Figur 13. Diagrammet visar antalet icke-publika samt publika laddplatser i kommunen som driftas av Vaggeryds energi.

Miljömålet God bebyggd miljö

Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt som erbjuder en hälsosam livsmiljö samt medverkar till en god regional och global miljö. En viktig del i arbetet är att vi måste bli mer energieffektivare men också att vi är smarta och väljer energi med ett hållbart och förnybart ursprung.

Koppling till Agenda 2030

Mål 7 Hållbar energi för alla innebär att vi ska ha hållbar, tillförlitlig och förnyelsebar energi och rena bränslen. Till år 2030 ska vi väsentligt ha ökat andelen förnyelsebar energi. Som kommun kan vi bidra med att producera vind- och vattenkraft och främja vindkraftsetableringar. Det är också viktigt att vi köper in förnyelsebar energi och el till våra verksamheter för att öka efterfrågan och stärka marknaden. Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur innebär att vi behöver ha fungerande, stabil och gränsöverskridande infrastruktur för alla. Som kommun kan vi bidra genom att bygga ut infrastrukturen som gång- och cykelvägar samt tillsammans med regionen verka för en attraktiv kollektivtrafik. Som kommun kan vi också verka för att bidra till laddinfrastruktur för elbilar och verka för att vi kan tanka förnyelsebara bränslen i kommunen. Mål 11 Hållbara städer och samhällen innebär att vi behöver ha en hållbar planering och byggande av bostäder, infrastruktur, offentliga platser, transporter och återvinning. Som kommun har vi stor rådighet över den fysiska planeringen och kan aktivt välja att bygga och planera hållbart. Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna innebär att vi behöver minska våra koldioxidutsläpp för att kunna hålla oss inom 2-gradersmålet. Om vi inte klarar det så får det allvarliga konsekvenser för ekosystem, havsförurning, mänsklig säkerhet, matproduktion, vattentillgång, hälsa och ökad risk för naturkatastrofer. Som kommunen behöver vi se ut alla våra utsläpp, både från transporter och byggnader. Vi behöver också ett starkt samarbete med näringslivet för att tillsammans arbeta med frågan.

Total målbedömning: 😊 Målet har delvis uppnåtts. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet God bebyggd miljö.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att minska energianvändningen och öka andelen hållbart resande.

Detaljerade mål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att bidra till etappmålet i länets klimat- och energistrategi att energianvändningen i Jönköpings län år 2020 ska vara 30 % effektivare än år 2008 och vara högst 11 000 GWh.
2. Målet är att bidra till etappmålet i länets klimat- och energistrategi att år 2020 har nästan alla tätorter utbyggd fjärrvärme eller närvärme med enbart förnybar energi.
3. Målet är att bidra till etappmålet i länets klimat- och energistrategi att andelen kollektivtrafik eller cykel ökat med 20 % till år 2020 räknat från år 2002.

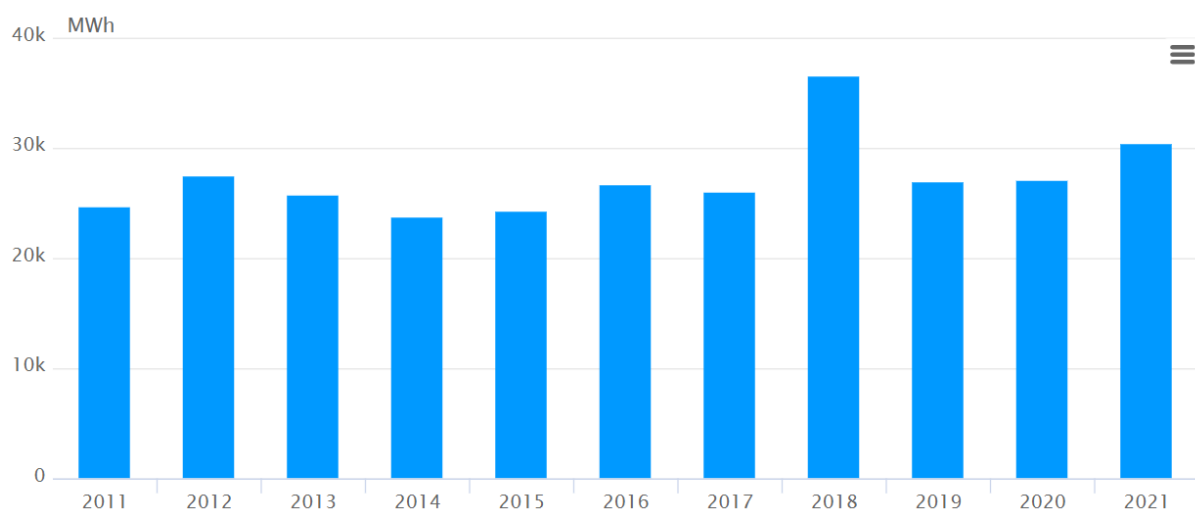
1. Vi ska till år 2020 energieffektivisera och minska energianvändningen i byggnader med 20 %. Detta motsvarar 5 522 MWh. 2010 är basår.
2. Målet är att vi ska uppföra solceller på i princip all egen nybyggnation. Vid allnybyggnation ska en solcellskalkyl upprättas och om återbetalningstiden är max 15 år ska solceller sättas upp.
3. Vi ska ställa energi- och miljökrav vid alla egna nybyggnationer.
4. Vi ska konvertera alla fastigheter som förvärvas till fossilbränslefri värmekälla.
5. Vi ska utveckla och främja cykeltrafiken i kommunen.
6. Vi ska anlägga minst en gång- och cykelvägsträcka per år.
7. Kommunen ska sträva efter att minimera elanvändningen för uppvärmning av fastigheter till förmån för fjärrvärme

Statistik och nyckeltal – God bebyggd miljö

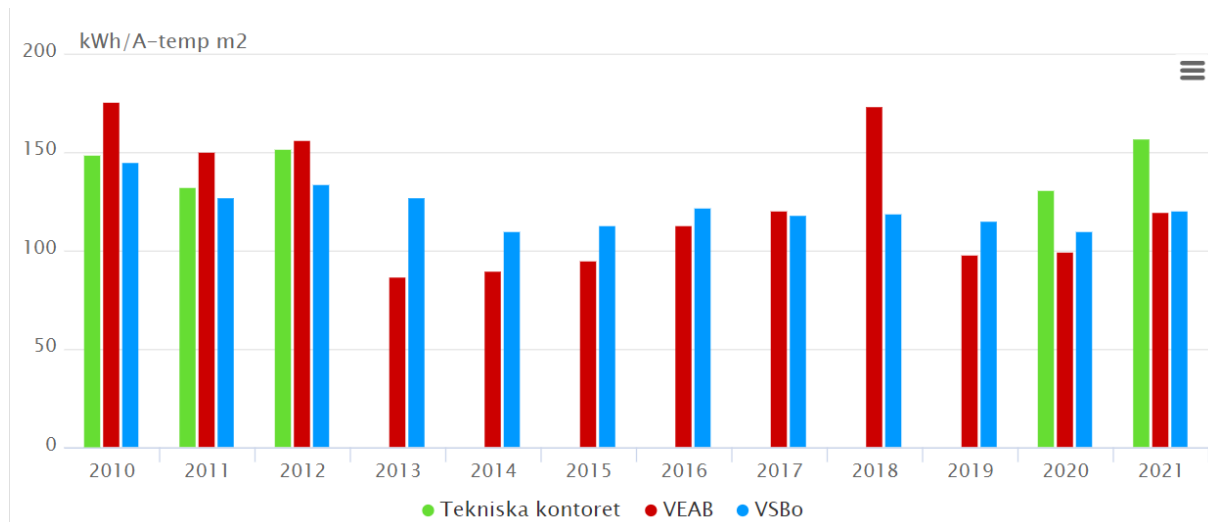
Energianvändning och energieffektivisering

Vi har mål om att vi ska energieffektivisera och minska energianvändningen i våra byggnader med 20 % år 2020 jämfört med år 2010. I figur 14 nedan visas att den inköpta energin till byggnader inte har minskat utan ökat jämfört med 2011 vilket gör det mycket svårt att nå våra mål. Eftersom kommunen växer och vi bygger mycket nytt kan vi också mäta energieffektiviseringen som energianvändning per area, se figur 15. De verksamhetslokaler som tekniska kontoret förvaltar har vi inte lyckats energieffektivisera utan pendlar energianvändningen per area pendlar upp och ner mellan 130-150 kWh/A-temp m². Vaggeryds energi har gått från 175,5 kWh/A-temp m² till 119,2 kWh/A-temp m² och gjort en energieffektivisering på 32 %. VSBo har gått från en energiförbrukning per area på 144,8 kWh/A-temp m² till 119,9 kWh/A-temp m² vilket innebär en minskning på 17 %. I den nya klimat- och energistrategin som Vaggeryds kommun ställt sig bakom är målet att energianvändningen inom bostäder och byggnader ska ha effektiviserats med 50 % år 2030 jämfört med år 2005. Arbetet med att energieffektivisera våra fastigheter behöver fortsätta och är en av våra framtida utmaningar.

Inköpt energi till byggnader

Figur 14. Diagrammet visar den inköpta energin till byggnader för VEAB, VSBo och fastighetsenhetens lokalbestånd.

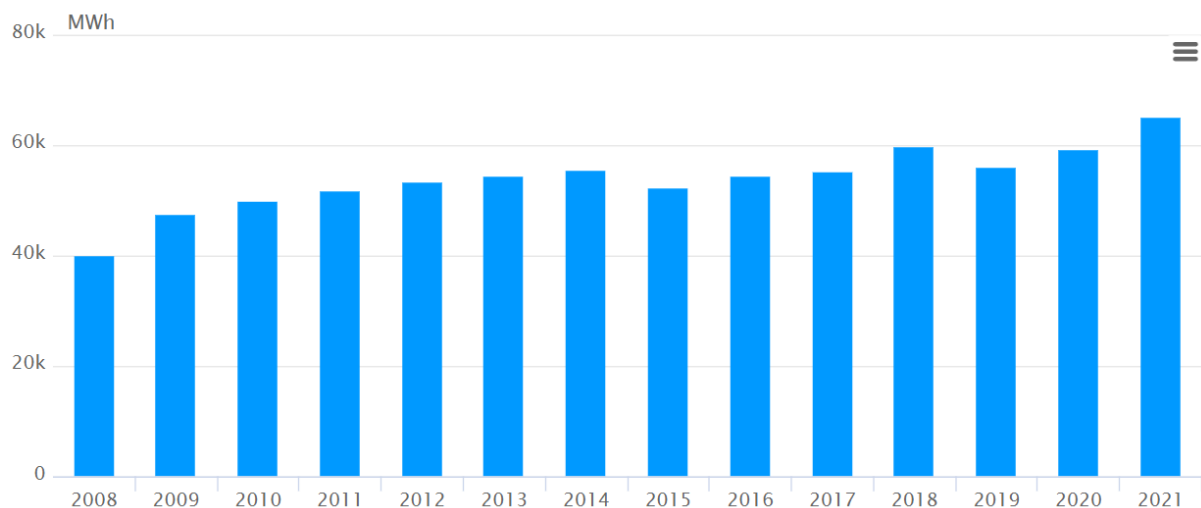

Figur 15. Diagrammet visar energiförbrukningen per area för VEAB, VSBo och de lokaler som tekniska kontoret förvaltar. Data för kommunens verksamhetslokaler saknas för 2013-2019.

Fjärrvärme

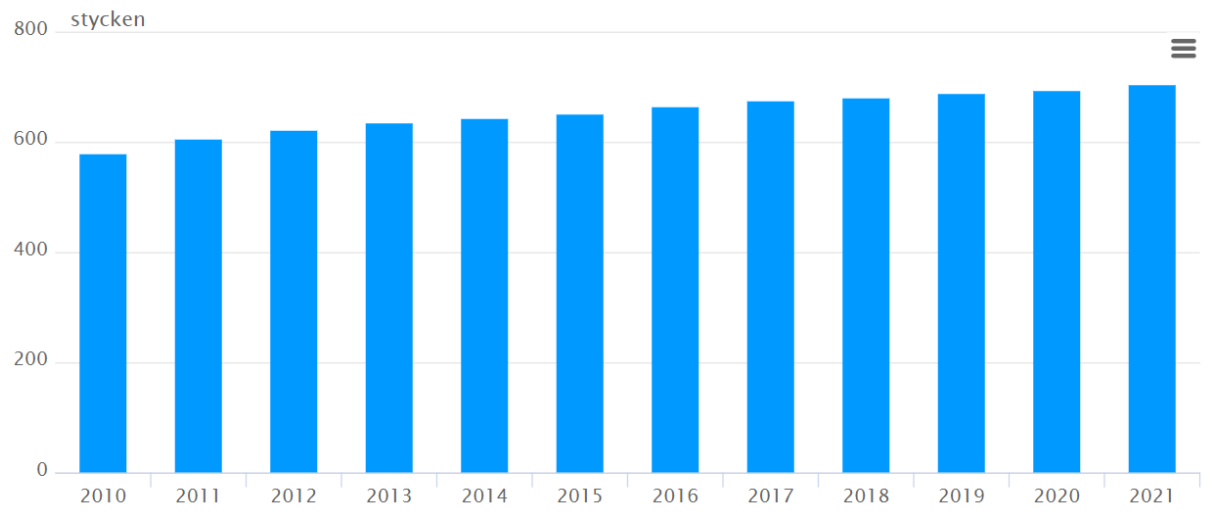
Våra mål om ökad fjärrvärmeanvändning går i rätt riktning och vi bidrar till målen om utökad utbyggnation av fjärrvärme i länet, se figur 16 och 17. Ett nytt värmeverk kommer att byggas för att klara den ökade efterfrågan på fjärrvärme.

Fjärrvärmeleverans

Figur 16. Diagrammet visar den totala fjärrvärmeleveransen av Vaggeryds energi.

Fjärrvärmekunder

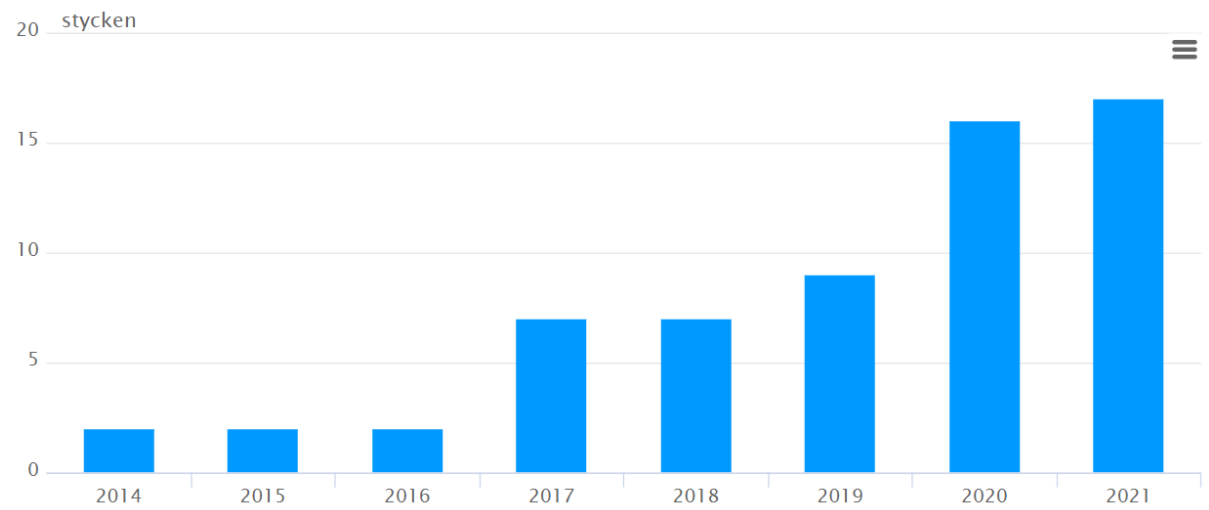

Figur 17. Diagrammet visar antalet fjärrvärmekunder hos Vaggeryds energi.

Solenergi

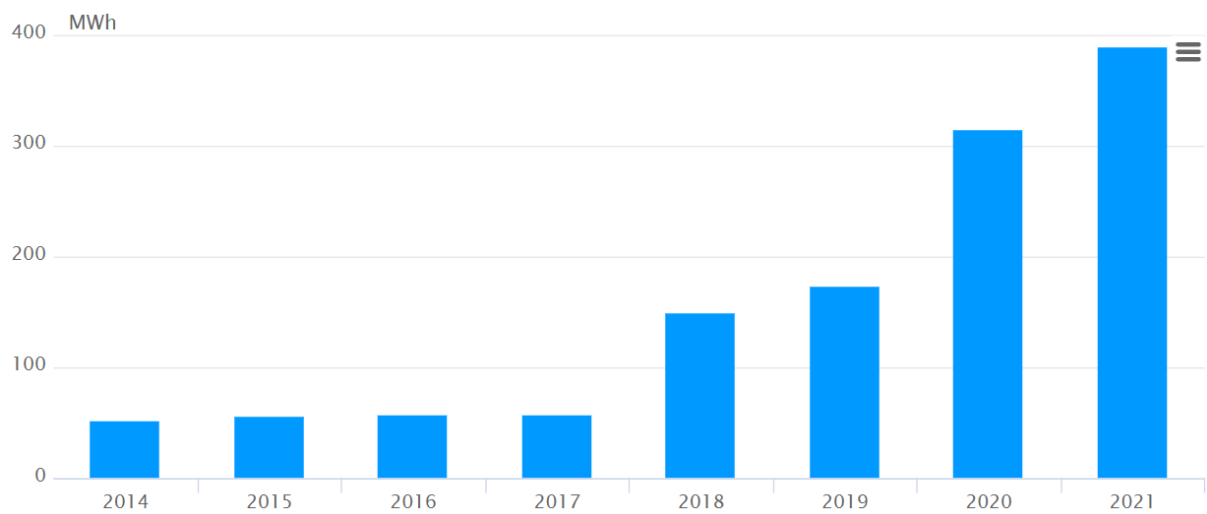
Vi utökar våra solcellsanläggningar samt vår produktion av solcellsel under 2021. Under 2021 har vi installerat i ytterligare en solcellsanläggning och i dagsläget finns det 17 stycken anläggningar för produktion av solenergi som är godkända för elcertifikat, se figur 18.

Antal solcellsanläggningar

Figur 18. Diagrammet visar antalet solcellsanläggningar i kommunen.

Producerad solenergi

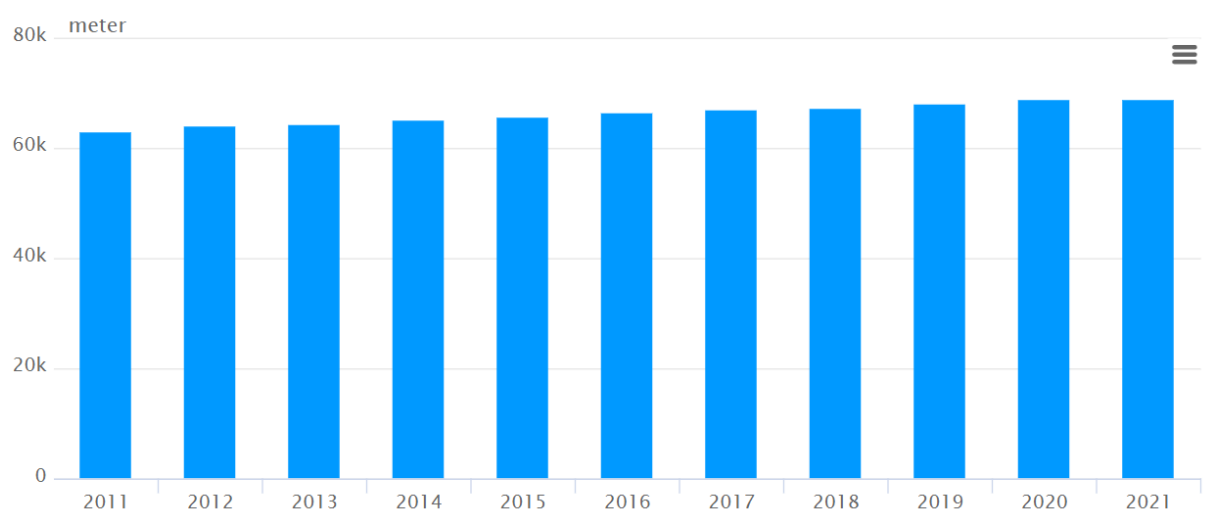

Figur 19. Diagrammet visar den producerade solcellsenergin vid kommunens och Vaggeryds energis solcellsanläggningar.

Transporter och resor

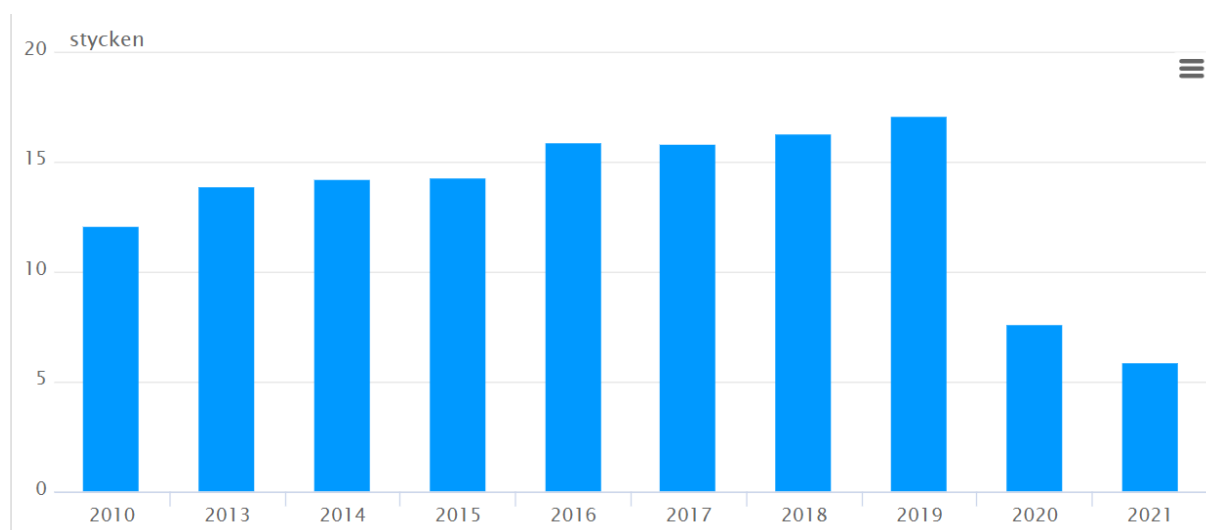
Vi har ett mål om att vi ska verka för och främja cykeltrafiken i kommunen. En del i detta är att bygga cykelvägar. Under 2021 byggdes inga cykelvägar i kommunen, se figur 20.

Cykelvägar i kommunen

Figur 20. Diagrammet visar antalet meter cykelväg som finns i kommunen.

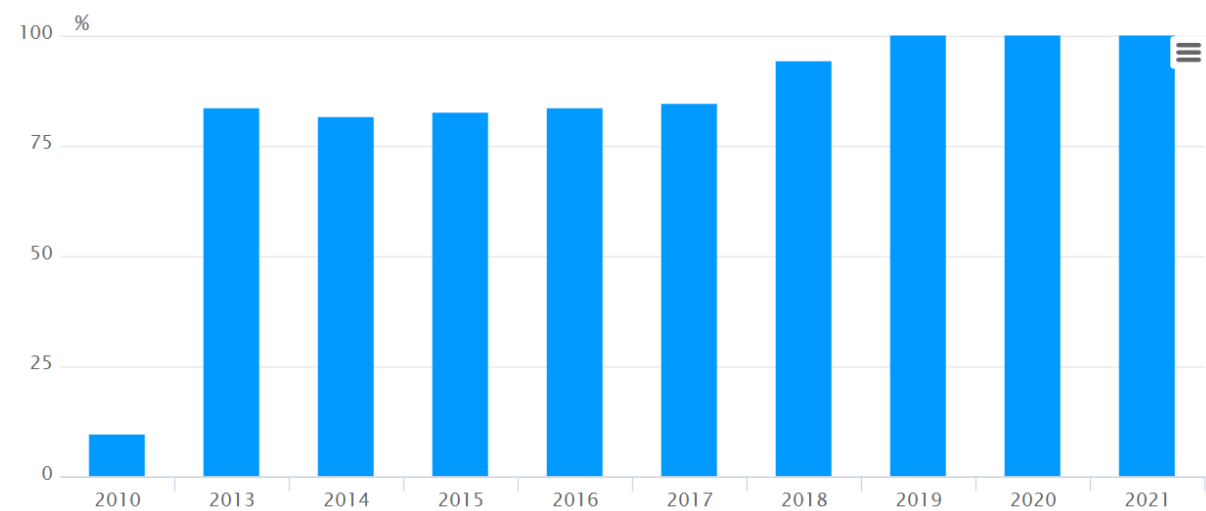
Resor med kollektivtrafik per invånare

Figur 21. Diagrammet visar antalet resor med kollektivtrafik i kommunen per kommuninvånare.

Ett av våra mål anger att vi ska öka andelen resor med kollektivtrafik eller cykel med 20 % år 2020 jämfört med 2005. Siffror för resandet med kollektivtrafik 2005 saknas. Mellan 2010 och 2019 ökade andelen resor med kollektivtrafik med 41 %, se figur 21. Under 2020-2021 innebär covid-19 pandemin att vi inte skulle resa med kollektivtrafiken och vi ser en drastisk nedgång i antalet resor per kommuninvånare. När pandemin är över har vi en stor utmaning att få folk att börja åka kollektivt igen. En stor satsning har gjorts på linje 500, en snabbuss mellan Jönköping och Värnamo med två stopp i Vaggeryd och två stopp i Skillingaryd. Enligt länets klimat- och energistrategi så ska andelen persontransporter med kollektivtrafik, cykel och gång vara minst 30 % av det totala resandet år 2030.

Andelen förnyelsebart bränsle i busstrafiken

Figur 22. Diagrammet visar andel förnyelsebart bränsle i busstrafikens fordon (Källa JLT).

Kommunen värnar om våra naturtillgångar

Området fokuserar på mål som berör de ekologiska värdena och naturtillgångarna, både på land och i akvatiska miljöer. De miljömål som berörs är Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt djur- och växtliv och Ett rikt odlingslandskap.

Miljömålet Bara naturlig försurning

Försurade ämnen skall inte tillkomma mark och vatten genom nedfall eller markanvändning.

Försurade marker och sjöar påverkar den biologiska mångfalden negativt och åtgärder så som kalkning utförs för att mildra skadorna.

Koppling till Agenda 2030

Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla handlar om att vatten är en grundförutsättning för allt levande på jorden och också en förutsättning för människans överlevnad. Mål 6 innebär bland annat att vi ska skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem. Som kommun kan vi bidra genom att till exempel kalka våra försurade vattendrag. Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbar nyttjande av ekosystem både på land och i vatten.

Total målbedömning: 😊 Målet har uppnåtts. Bedömningen baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Bara naturlig försurning.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att förbättra vattenkemisk och biologisk status i sjöar och vattendrag så att de inte är påverkade av försurningen.

Detaljerade mål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att antalet försurningspåverkade sjöar och vattendrag ska minska.
2. Målet är ett pH på lika med eller över 6,0⁴ och alkalinitet på minst 0,1 mmol/liter.

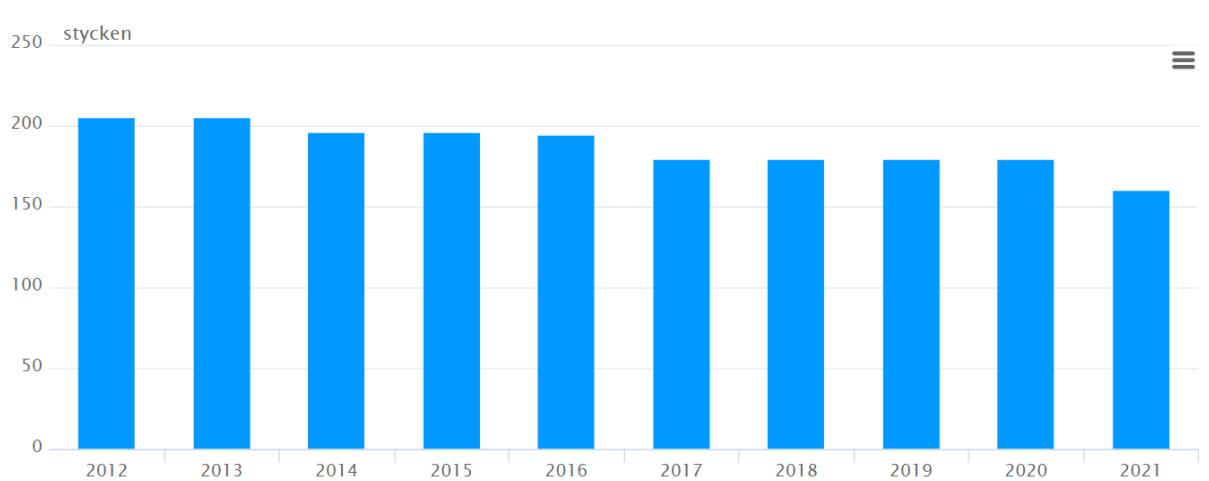
⁴ Kommunen har ett högre pH-mål jämfört med länsstyrelsen vars pH-mål i merparten av vattendragen är 5,6. Motivet för ett högre pH-mål är att negativa konsekvenser för de biologiska värdena bedöms vara stora med ett så lågt målvärde som pH 5,6.

Statistik och nyckeltal – Bara naturlig försurning

Försurning

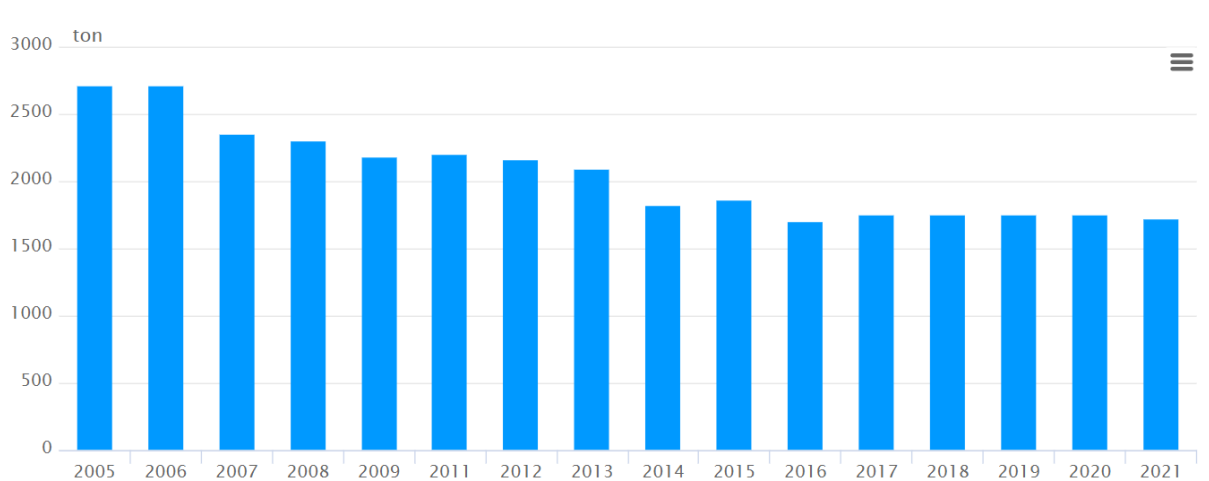
Kommunen är huvudman för kalkningen som har pågått sedan 1983. 2021 spreds 1 721 ton kalkprodukt fördelat på 160 sjöar och våtmarker, se figur 23 och 24. Kalkningen har dock minskat sedan starten 2004 vilket visar på att det gett avsedd effekt. För att kontrollera kalkeffekten ansvarar kommunen för att vattenprover tas i ett 75-tal provpunkter.

Antalet sjöar och våtmarker som kalkas

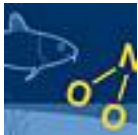

Figur 23. Diagrammet visar antalet sjöar och vattendrag som kalkats under perioden 2012-2021.

Kalkmängden som sprids årligen i kommunen

Figur 24. Diagrammet visar mängden kalk som sprids i kommunen under perioden 2004-2021.

Miljömålet Ingen övergödning

Halterna av de övergödande ämnen som tillförs mark och vatten skall vara så låga så att de inte negativt inverkar på människors hälsa eller förutsättningarna för biologisk mångfald. Mätningar utförs bl.a. på utsläppen från reningsverket.

Koppling till Agenda 2030

Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla synliggöra att vatten är en grundförutsättning för allt levande på jorden och också en förutsättning för människans överlevnad. Mål 6 innebär bland annat att vi ska skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem. Som kommun kan vi bidra genom att till exempel minska övergödningen i våra vattendrag, dels genom det vi själva släpper ut i våra reningsverk men också genom att göra tillsyn på andra verksamheter. Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbart nyttjande av ekosystem både på land och i vatten.

Total målbedömning: 😊 målen har delvis uppnåtts. Bedömningen baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Ingen övergödning.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att minimera utsläppen av övergödande ämnen.

Detaljerade mål för kommunkoncernen

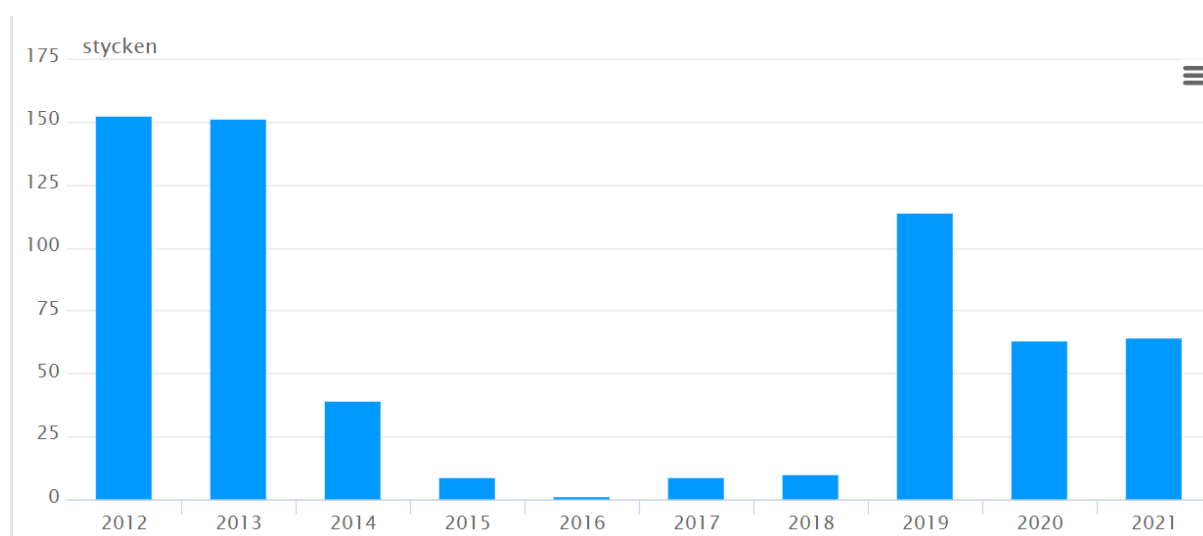
1. Vi ska som ett genomsnitt inventera 20 enskilda avlopp per år (egeniniterade inventeringar).
2. Utsläppen från reningsverket i Skillingaryd ska i utsläppspunkten i ledningen till våtmarken (punkt B) inte överstiga följande riktvärden:
 - N_{tot} 15 mg/l
 - P_{tot} 0,8 mg/l
 - BOD_7 10 mg/l

Statistik och nyckeltal - Ingen övergödning

Utsläpp av övergödande ämnen

Inventeringar av enskilda avlopp utförs årligen av miljö- och byggförvaltningen för att säkerställa att avloppet håller det mått som krävs för att undvika utläckage av kväve och fosfor. Under 2011-2012 pågick det externfinansierade avloppsprojektet därav möjligheten att inventera fler avlopp, se figur 25. Målet var att minst 20 enskilda avlopp skulle inventeras per år vilket har klarat av. Med nuvarande inventeringstakt förväntas alla enskilda avlopp vara inventerade till 2026.

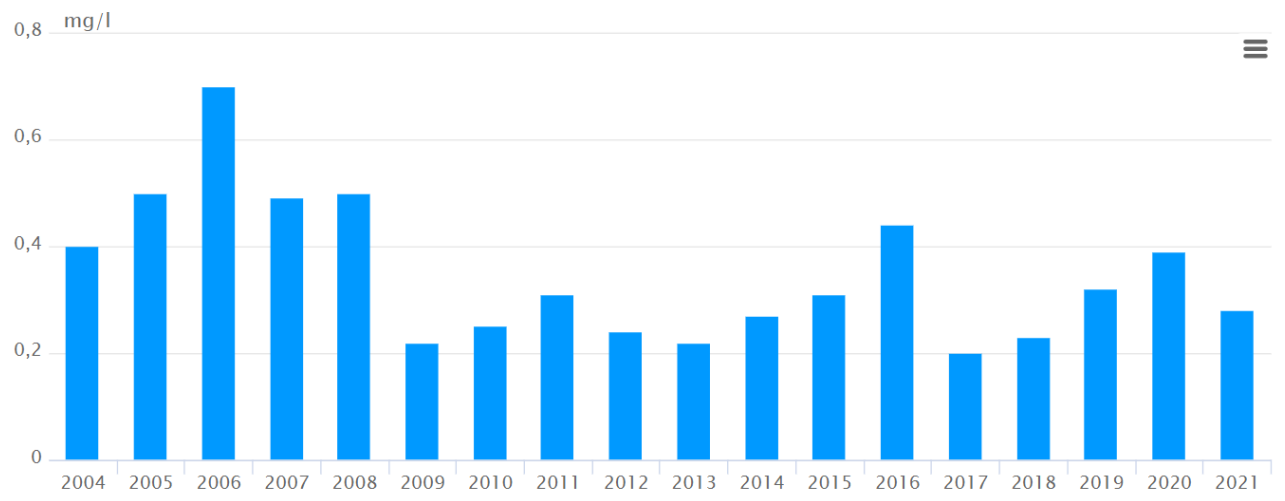
Inventerade enskilda avlopp

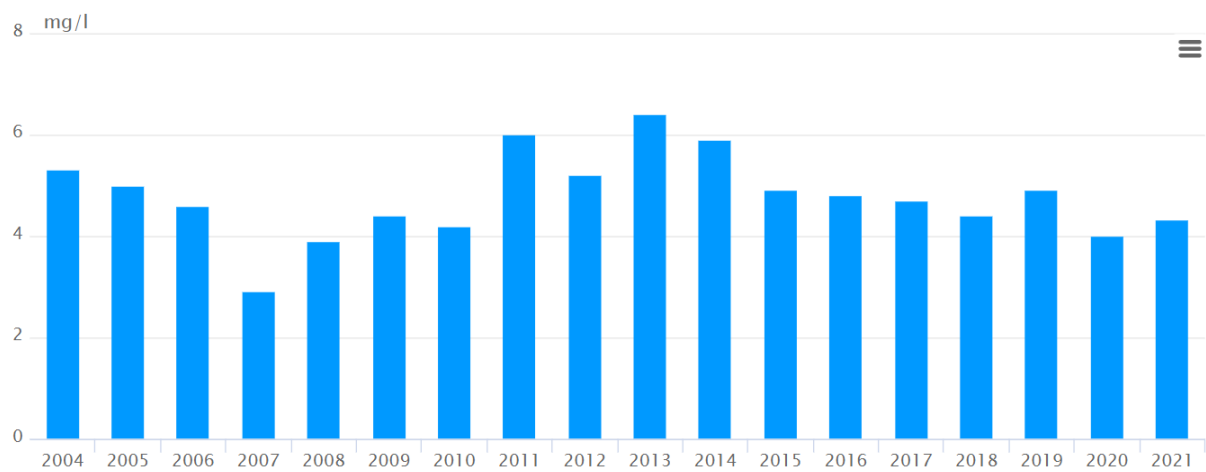
Figur 25. Diagrammet visar antalet inventerad enskilda avlopp under perioden 2012-2021.

Vid reningsverket i Skillingaryd mäts halten fosfor, kväve och BOD₇ (biokemisk syreförbrukning) i renat avloppsvatten för att säkerställa att halterna inte överstiger de riktvärden som anges i tillståndsbeslutet, se figur 26, 27 och 28. Värdena för både fosfor, kväve och BOD₇ ligger under de riktvärden som finns i tillståndsbeslutet (15 mg/l för kväve, 0,5 mg/l för fosfor och 10 mg/l för BOD₇). 97,4 % av avloppsvattnet i kommunen förs till Skillingaryds reningsverk. I Bondstorp behandlas ca 2,4 % och i Åker ca 0,2 %. Reningsverken i Hagafors och Svenarum har lagts ner under 2020 på grund av bristfällig reningskapacitet och istället pumpas avloppsvattnet att pumpas och behandlas på Skillingaryds reningsverk.

Halten fosfor i renat avloppsvatten

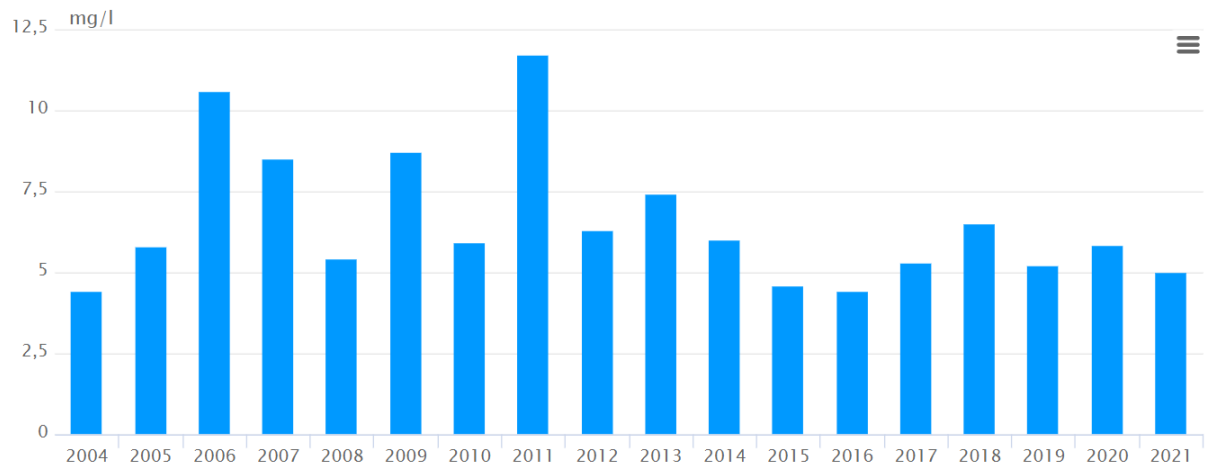

Figur 26. Diagrammet visar halten fosfor i renat avloppsvatten under perioden 2004-2021.

Halten BOD₇ i renat avloppsvatten

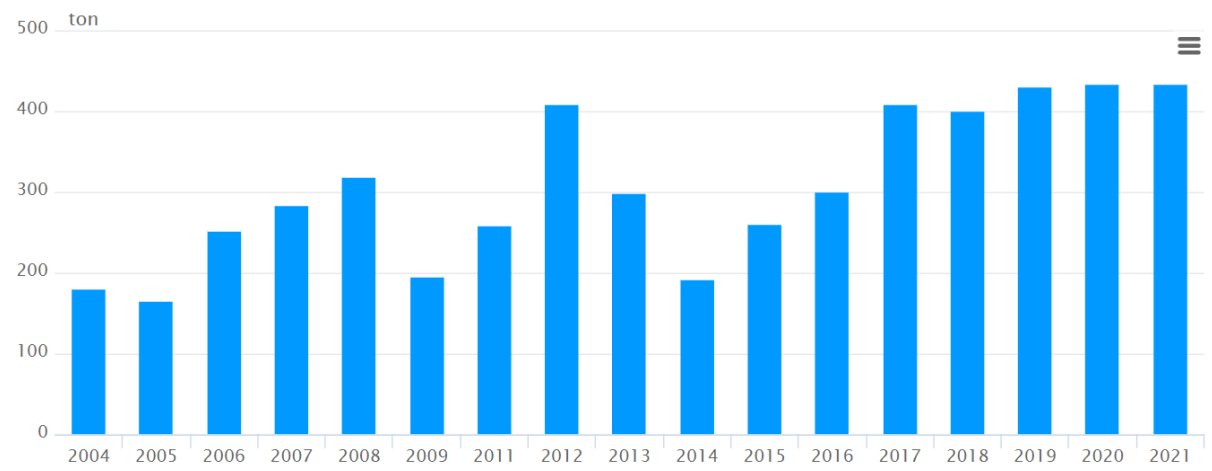
Figur 27. Diagrammet visar halten BOD₇ i renat avloppsvatten under perioden 2004-2021.

Halten kväve i renat avloppsvatten

Figur 28. Diagrammet visar halten kväve i renat avloppsvatten under perioden 2004-2021.

Mängden fosfor och kväve som tillförs vattendragen

Figur 29. Nettotillförsel av kväve och fosfor till vattendragen från avrinningsområdet. I uppgiften ingår urlakning från omgivande mark till vattendrag samt utsläpp från mänsklig aktivitet t ex jordbruk, avloppsreningsverk, enskilda avlopp och dagvattnen. Mängden är starkt kopplad till om det varit mycket nederbörd. Källa 2004-2014 Miljö- och bygg. Källa 2015-2021 SMHI.

Miljömålet Levande sjöar och vattendrag

Statusen på sjöar och vattendrag skall förbättras så att de är ekologiskt hållbara och att deras variationsrika livsmiljöer bevaras.

Koppling till Agenda 2030

Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla synliggöra att vatten är en grundförutsättning för allt levande på jorden och också en förutsättning för människans överlevnad. Mål 6 innebär bland annat att vi ska skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem. Som kommun kan vi bidra genom att till exempel via olika projekt återställa ekosystemen i vattendrag och våtmarker. Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbar nyttjande av ekosystem både på land och i vatten.

Total målbedömning: 😊 Målen har delvis uppnåtts. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Levande sjöar och vattendrag.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att förbättra statusen så att alla sjöar och vattendrag har god vattenstatus.
2. Målet är att stärka den biologiska mångfalden och blå infrastrukturen i kommunen

Detaljerat mål för kommunkoncernen

1. Vi ska genomföra åtgärderna i vattenförvaltningens åtgärdsprogram.

Statistik och nyckeltal – Levande sjöar och vattendrag

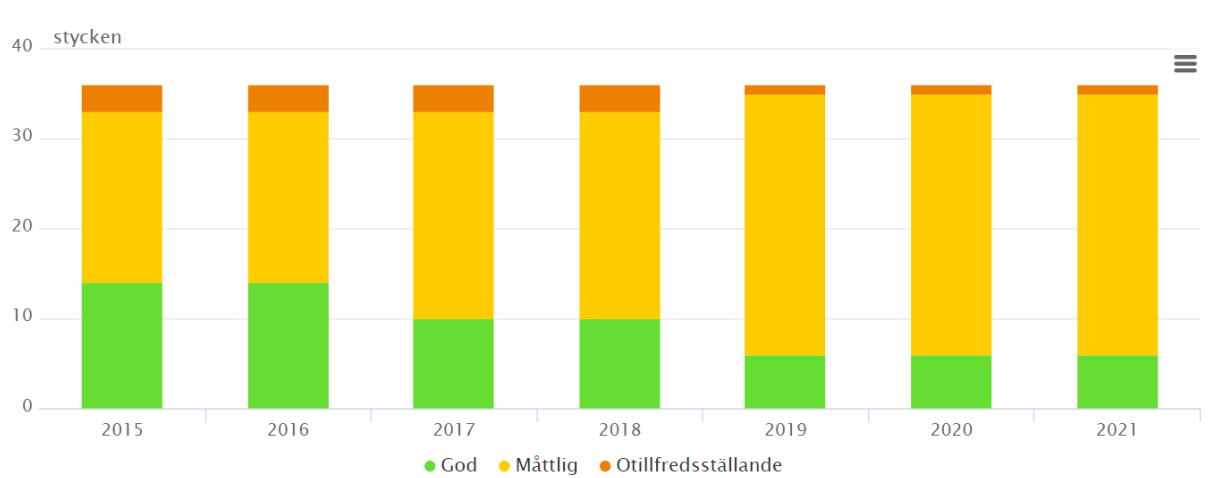
Ekologisk och kemisk ytvattenstatus

Målet är att alla våra sjöar och vattendrag ska ha god vattenstatus. Den ekologiska och kemiska vattenstatusen bedöms nationellt av Vattenmyndigheterna. Bedömningar sker i olika vattencykler och nuvarande cykel är 2017-2021.

Under 2019 har det skett en del förändringar i hur några av vattendragen har bedömts. Det är nu bara ett vattendrag som tilldelats otillfredsställande ekologisk status jämfört med 3 stycken de senaste åren. Däremot har endast 6 stycken vattendrag tilldelats god ekologisk status jämfört med 10-14 stycken de senaste åren, se figur 30 och 31. Gemensamt för de ändrade bedömningarna är inte att vattendragen har blivit avsevärt bättre eller sämre utan att bedömningsmetoden har förändrats. Ingen förändrad bedömning har gjorts mellan 2019 och 2021.

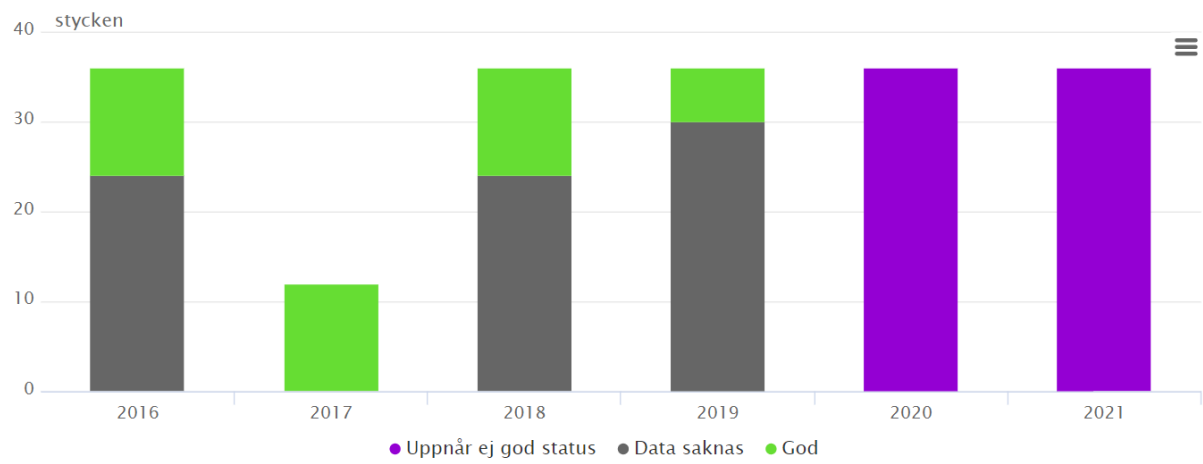
I princip ingen av Sveriges ytvattenförekomster har god kemisk status om man räknar halterna av kvicksilver. Under 2021 har bedömningar gjorts av alla vattenförekomster i Vaggeryds kommun och ingen av vattenförekomsterna uppgår god status. Anledningen är förekomsten av höga halter kvicksilver och PBDE (polybromerade difenyletrar, ofta flamskyddsmedel).

Ekologisk status för ytvattenförekomster

Figur 30. Diagrammet visar antalet ytvattenförekomster som har god ekologisk status (grön), måttlig ekologisk status (orange) och otillfredsställande ekologisk status (orange).

Kemisk status för ytvattenförekomster

Figur 31. Diagrammet visar antalet ytvattenförekomster som har god kemisk status (grön) samt antalet ytvattenförekomster som ej är bedömda (grå).

Miljömålet Grundvatten av god kvalitet

Dricksvattenförsörjningen ska vara säker och hållbar samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Koppling till Agenda 2030

Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla synliggöra att vatten är en grundförutsättning för allt levande på jorden och också en förutsättning för människans överlevnad. Mål 6 innebär bland annat att vi ska förbättra vattenkvaliteten och avloppsreningen. Vi behöver också effektivisera vattenanvändningen och vattenförsörjningen. Som kommun är VA-huvudman kan vi bidra genom att säkerställa att vårt vatten håller god kvalitet, att ha beredskap för nödlägen och ha en långsiktig plan för dricksvattenförsörjningen i kommunen.

Total målbedömning: 😊 Målen har delvis uppnåtts. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Grundvatten av god kvalitet.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att förbättra statusen och skydda vattenkvaliteten, enligt vattendirektivet, så att alla grundvattenförekomster har god vattenstatus.
2. Målet är att säkerställa en långsiktig och säker dricksvattenförsörjning i kommunen.

Detaljerat mål för kommunkoncernen

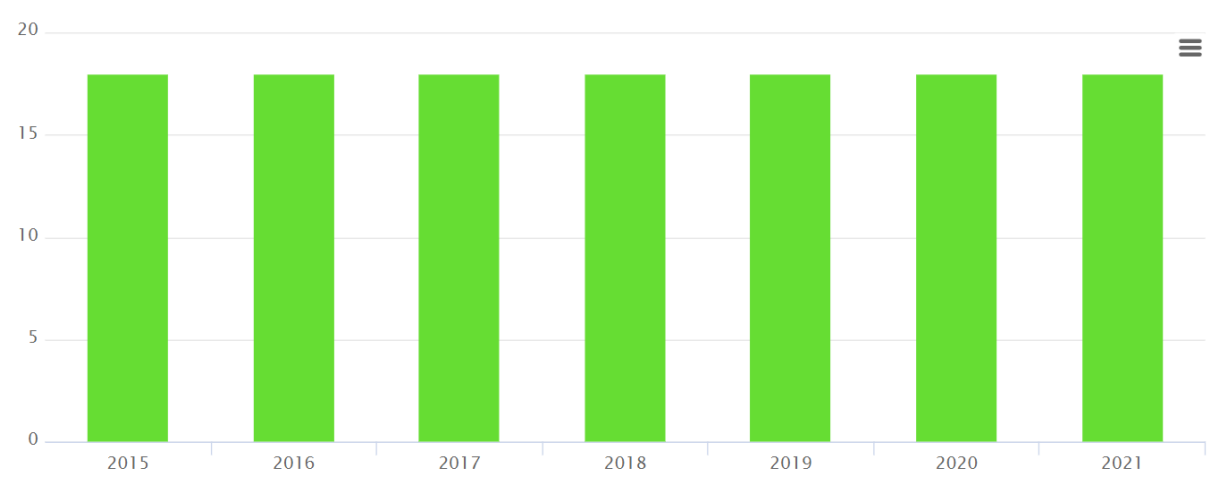
1. Vi ska verka för att alla allmänna vattentäkter ska ha vattenskyddsområden.

Statistik och nyckeltal – Grundvatten av god kvalitet

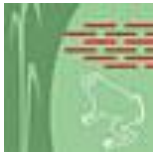
Grundvattenförekomsternas status

Målet är att förbättra statusen och skydda vattenkvaliteten, enligt vattendirektivet, så att alla grundvattenförekomster har god vattenstatus. Bedömningen av grundvattenstatusen görs nationellt av Vattenmyndigheten.

Grundvattenförekomsternas status

Figur 32. Diagrammet visar antalet grundvattenförekomster med god vattenstatus i Vaggeryds kommun.

Miljömålet Myllrande våtmarker

I syfte att våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion bevaras skall vi inte tillåta torvtäkter för de mossar med höga natur- och/eller kulturvärden.

Koppling till Agenda 2030

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbar nyttjande av ekosystem både på land och i vatten. Vi kan också skydda den biologiska mångfalden och dess naturliga livsmiljöer.

Total målbedömning: 😊 Målet har uppnåtts. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Myllrande våtmarker.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att bibehålla ekologisk och vattenhushållande funktion i våtmarkerna.

Detaljerat mål för det geografiska området

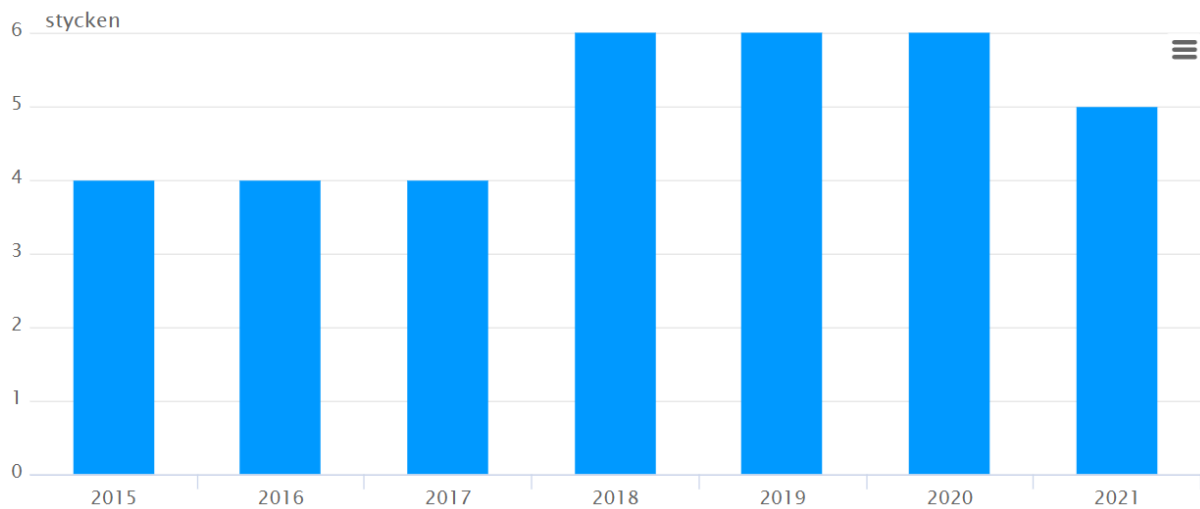
1. Vi ska inte tillåta torvtäkter för mossar med höga natur- och/eller kulturvärden (klass 1 och 2 i våtmarksinventeringen). För mossar i klass 3 och 4 ska täkt undvikas om den inverkar menligt på väsentliga motstående intressen.

Statistik och nyckeltal - Myllrande våtmarker

Våtmarker

Under 2021 har vi 5 stycken tillståndspliktiga torvtäcker i kommunen. Inga mossar med VMI-klass 1 eller 2 exploaterats.

Antal torvmarker med tillstånd för torvbrytning

Figur 33. Diagrammet visar antalet torvtäcker med tillstånd för torvbrytning i Vaggeryds kommun.

Miljömålet Levande skogar

Andelen skyddad natur och certifierat skogsbruk ser till att värna om skogen och skogsmarkens biologiska produktion, biologisk mångfald samt kulturmiljö- och sociala värden.

Koppling till Agenda 2030

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion handlar om de naturresurser som finns och som vi människor behöver nyttja på ett hållbart sätt. Som kommun kan vi bidra genom att bidra till en hållbar förvaltning och användning av naturresurser. Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbar nyttjande av ekosystem både på land och i vatten. Vår egen skog behöver också brukas på ett hållbart sätt som gynnar och stärker den biologiska mångfalden.

Total målbedömning: 😞 målet är delvis uppnått. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Levande skogar.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att öka skötseln av skogar så att den biologiska mångfalden bevaras och den biologiska produktionen skyddas samt att ibland och lämna skogen orörd.

Detaljerat mål för det geografiska området

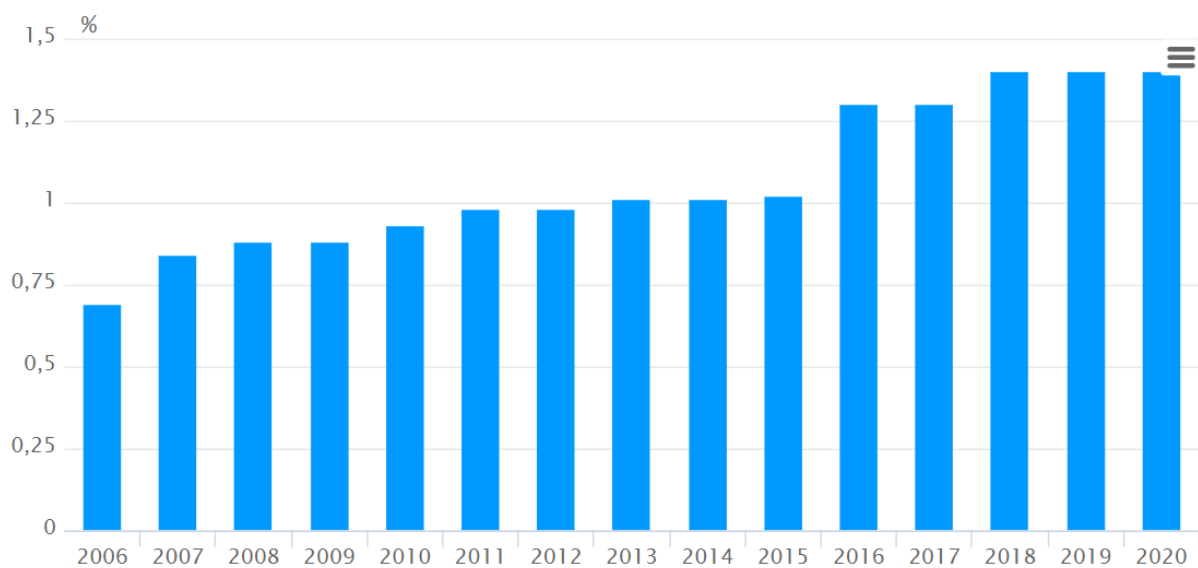
1. Vi ska i första hand sköta våra tätortsnära kommunägda skogar med avseende på rörligt friluftsliv genom ett hyggesfritt skogsbruk.
2. Vi ska öka andelen lövskog på kommunalt ägd skogsmark.

Statistik och nyckeltal – Levande skogar

Skyddad natur och certifierat skogsbruk

Under 2020 är andelen skyddad natur, dvs nationalpark, naturreservat eller biotopskyddsområde, 1,4 % av kommunens areal, figur 34. Statistik för 2021 saknas eftersom den släpps först i maj 2022. Den totala skyddade arealen uppgår nu till 1 189 ha. I kommunen finns nu totalt 10 naturreservat: Brokullen, Gärhovs storäng, Hatten, Lilla Kungsbacken, Lyngemadssjön, Tjurhults mosse, Mässeberg, Långö mosse och Svanasjön, Stensjökvarnskogen samt Östermoskogen som är vårt enda kommunala naturreservat.

Andel skyddad natur

Figur 34. I diagrammet visas andelen skyddad natur i form av nationalparker, naturreservat, djur- och växtskyddsområden samt biotopskyddsområden i kommunen.

Miljömålet Ett rikt odlingslandskap

Skötseln av odlings- och betesmarker skall öka i syfte att förbättra deras naturvärden och samtidigt värna om biologisk- och livsmedelsproduktion samt den biologiska mångfalden och kulturmiljövärden.

Koppling till Agenda 2030

Mål 2 Ingen hunger innebär för oss i Sverige och Vaggeryds kommun att vi säkerställer att våra invånare har en tillräcklig och näringsrik mat. Vi behöver också främja ett hållbart jordbruk och stärka det lokalproducerade och öka självförsörjningsgraden. Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbar nyttjande av ekosystem både på land och i vatten.

Total målbedömning: 😊 Målet är delvis uppnått. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Ett rikt jordbrukslandskap.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att öka skötseln av odlings- och betesmark så att naturvärdena ökar.

Detaljerat mål för det geografiska området

1. Vi ska sträva efter att de kommunalt ägda betesmarkerna sköts av betande djur.

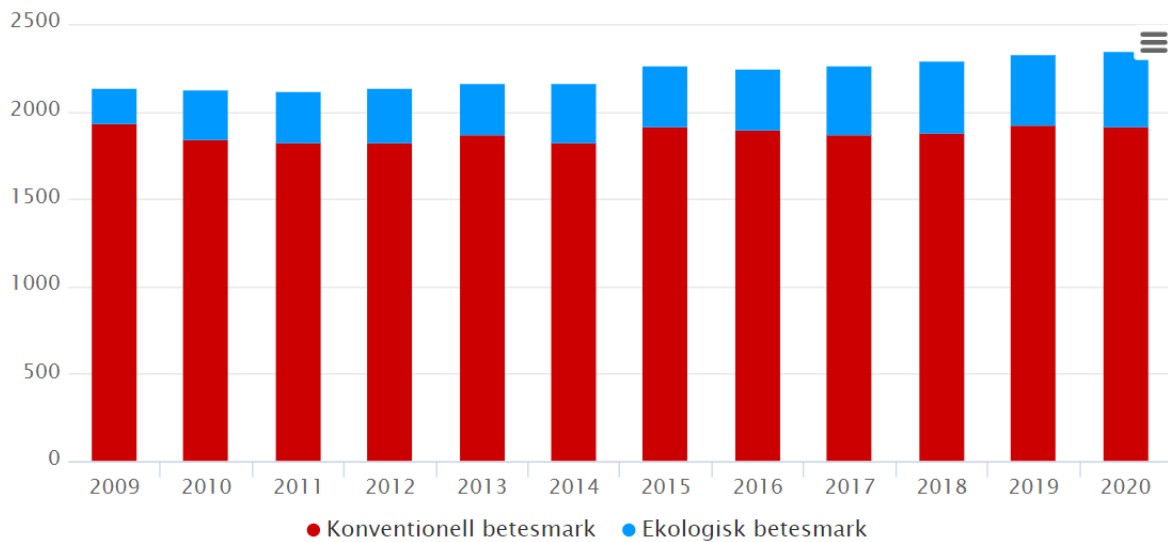
Statistik och nyckeltal – Ett rikt odlingslandskap

Åker- och betesmark

Data saknas i Jordbruksverkets statistikdatabas för 2021 gällande arealen åker- och betesmark.

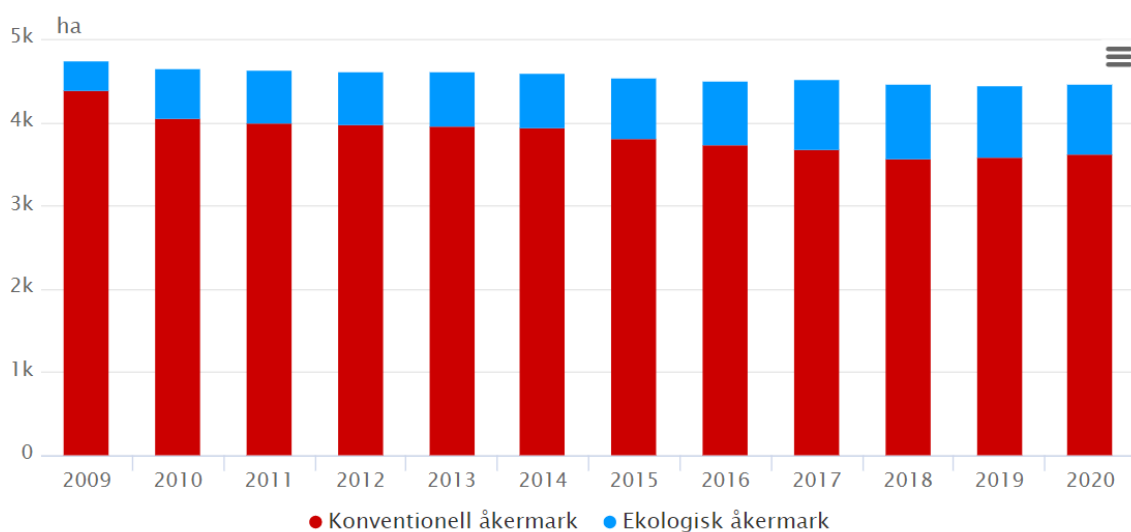
Trenden för den totala arealen betesmark är svagt positiv sedan 2009 där den ekologiska betesmarken är den som ökat, se figur 35. Den totala arealen åkermark minskar samtidigt som andelen ekologisk åkermark ökar, se figur 36.

Areal konventionell och ekologisk betesmark

Figur 35. Diagrammet visar arealen konventionell och ekologisk betesmark.

Areal konventionell och ekologisk åkermark

Figur 36. Diagrammet visar arealen konventionell och ekologisk åkermark.

Miljömålet Ett rikt växt- och djurliv

För att värna om arterna livsmiljöer och ekosystem är det viktigt att träd med miljö- och/eller kulturvärden skyddas och bevaras.

Koppling till Agenda 2030

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbar nyttjande av ekosystem både på land och i vatten. Vi behöver också arbeta aktivt för att förhindra förekomsten av invasiva och främmande arter i våra land- och vattensystem.

Total målbedömning: 😊 Målet är uppnått. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Ett rikt växt- och djurliv.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att säkerställa livskraftiga bestånd och naturmiljöer samt att människor har tillgång till god natur- och kulturmiljö.

Detaljerat mål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Vi ska öka kunskapen om allemansrätten hos våra invånare.

Kommunen har en god levnadsmiljö

I följande avsnitt fokuserar vi på mål som berör kvalitén på vår fysiska levnadsmiljö, till exempel luftföroreningar, kemikalier i produkter och förorenade områden. De miljömål som berörs av Frisk luft, Giftfri miljö, Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö. I avsnittet berörs även levnadsmiljö i form av fysisk planering där vi tar hänsyn till de gröna värdena i samhällsplaneringen, till exempel ekosystemtjänster och grön infrastruktur.

Miljömålet Frisk luft

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Det är därför viktigt med återkommande kontroller av luften särskilt vid högtrafikerade områden och platser där människor vistas ofta och länge.

Koppling till Agenda 2030

Mål 3 God hälsa och välbefinnande är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att förstå sin fulla potential och bidra till samhällsutvecklingen. Som kommun kan vi bidra i arbetet med en friskare luft genom att minska våra transporter och planera vårt samhälle som bidrar till att minska antalet sjukdoms- och dödfall kopplat till luftföroreningar. Mål 11 Hållbara städer och samhällen innebär att vi behöver ha en hållbar planering och byggnation. Som kommun har vi ett särskilt ansvar att minska samhällets negativa miljöpåverkan genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet.

Total målbedömning: 😊 Målet är uppnått. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Frisk luft.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är en bra luftkvalitet så att människors hälsa och miljön inte skadas.

Detaljerat mål för kommunkoncernen

1. Vi ska ha en systematisk och återkommande kontroll av miljökvalitetsnormerna och miljökvalitetsmålen för luft.⁵

⁵ Detta verifieras genom mätning, beräkning eller objektiv bedömning fr o m 2013. För målvärden se länken: <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhall/Sveriges-miljomal/Miljokvalitetsmalen/Frisk-luft/Precisering-av-Frisk-luft/>

Statistik och nyckeltal – Frisk luft

Luftkvalité

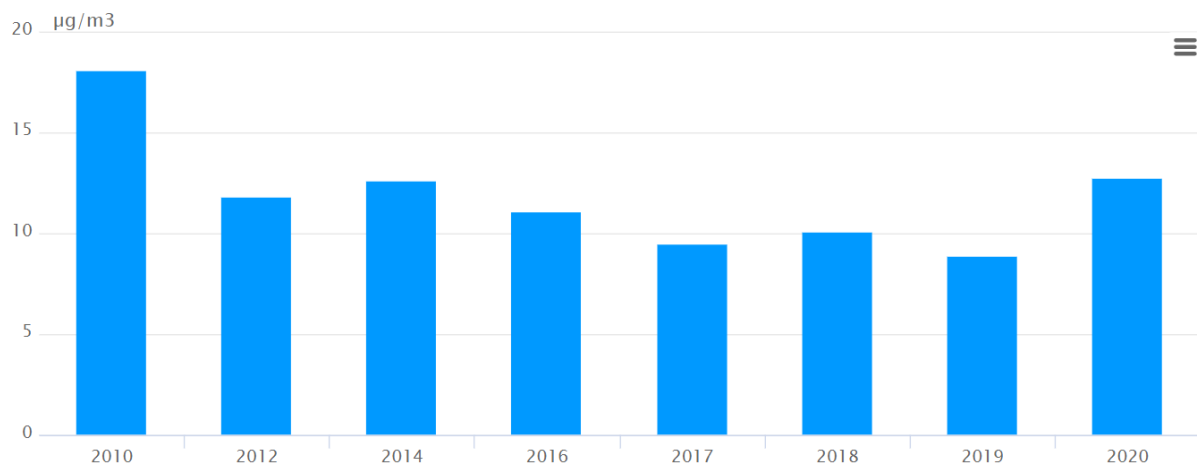
För att säkerställa att vi har en god luftkvalité i kommunen utförs årligen mätningar eller modelleringar av partikelhalter (PM10), halter av kvävedioxid (NO₂) samt halterna av bensen. Arbetet med luftkvalitén samordnas gemensamt av kommunerna i länet genom Jönköpings län luftvårdsförbund.

I Vaggeryds kommun görs mätningarna vid Hokvägen (vid Gärhovsvägen), Jönköpingsvägen vid Hjortsjöskolan, Jönköpingsvägen norr om Stödstorpsrondellen, Storgatan norr om rondellen vid Verkstadsgatan, Storgatan söder om rondellen vid Verkstadsgatan, Södra vägen söder om rondellen vid Ljungbergsgatan och vid Storgatan vid Fågelforsskolan.

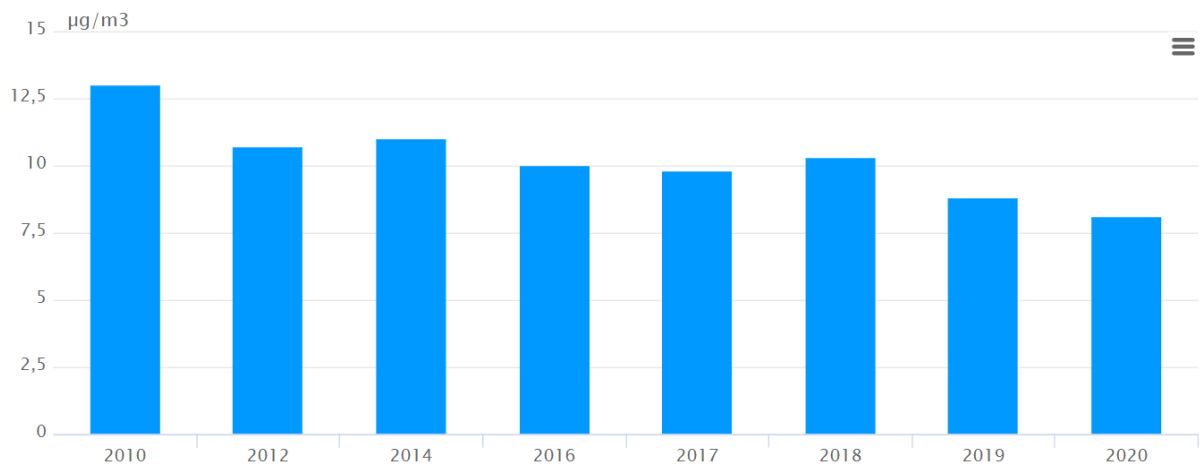
Halten partiklar får inte överstiga 15 mikrogram/m³ räknat som årsmedelvärde för att klara miljökvalitetsmålets precisering och 40 mikrogram/m³ för att klara miljökvalitetsnormen, se figur 37. Halten kvävedioxid får inte överstiga 20 mikrogram/m³ räknat som årsmedelvärde för att klara miljökvalitetsmålets precisering och 40 mikrogram/m³ för att klara miljökvalitetsnormen, se figur 38. Halten bensen får inte överstiga 1 mikrogram/m³ räknat som årsmedelvärde för att klara miljökvalitetsmålets precisering och 5 mikrogram/m³ för att klara miljökvalitetsnormen, se figur 39.

Resultaten från modellering och mätning av luftkvaliteten för 2021 ska under 2022 sammanställas i en utvärderingsrapport.

Halten av partiklar (PM10) i luften

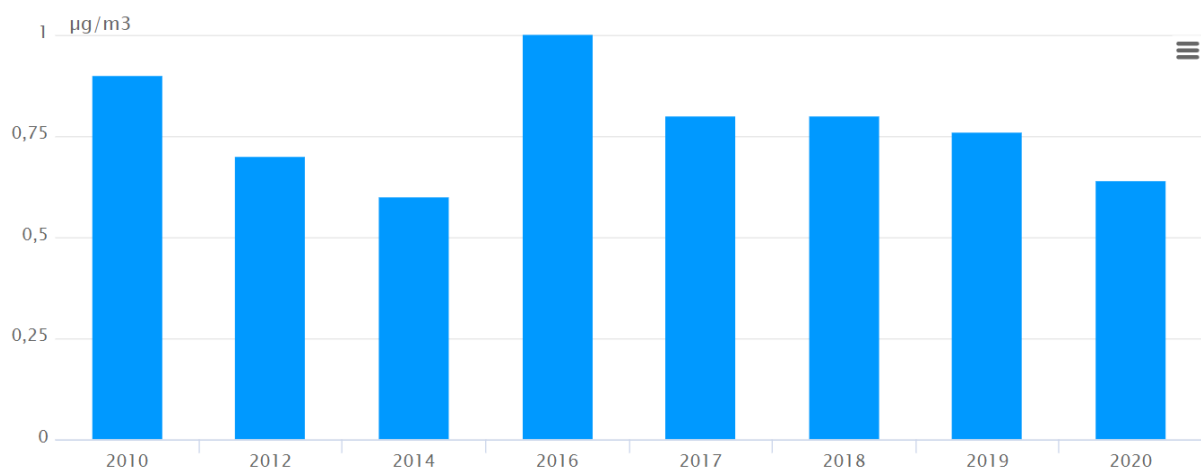

Figur 37. Diagrammet visar uppmätta eller modellerade halter av partiklar (PM10) i luften vid olika mätpunkter i Vaggeryds kommun.

Halten av kvävedioxid (NO₂) i luften

Figur 38. Diagrammet visar uppmätta eller modellerade halter av kvävedioxid (NO₂) i luften vid olika mätpunkter i Vaggeryds kommun.

Halter av bensen i luften

Figur 39. Diagrammet visar uppmätta eller modellerade halter av bensen i luften vid olika mätpunkter i Vaggeryds kommun.

Miljömålet Giftfri miljö

Ämnen som skapats i eller utvunnits av samhället skall inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden ifall de släpps ut i miljön. Användningen av gifter minska genom att ekologisk odling då inga bekämpningsmedel används.

Koppling till Agenda 2030

Mål 3 God hälsa och välbefinnande är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att förstå sin fulla potential och bidra till samhällsutvecklingen. Som kommun kan vi bidra i arbetet med att minska skadliga kemikalier i våra verksamheter, då kemikalieexponering på lång sikt kan ge allvarliga skador eller dödsfall. Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion handlar om att vi behöver säkerställa att vi nyttjar våra naturresurser på ett hållbart sätt. Som kommun kan vi bidra genom att ha en ansvarsfull hantering av kemikalier och avfall men också genom att främja metoder för offentlig upphandling där kemikalieperspektivet stärks. Som kommun kan vi också bidra med att öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar där kemikalier är en viktig del. Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbar nyttjande av ekosystem både på land och i vatten. Vi behöver också arbeta aktivt för att förhindra förekomsten av invasiva och främmande arter i våra land- och vattenekosystem.

Total målbedömning: 😊 Målet är delvis uppnått. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Giftfri miljö.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

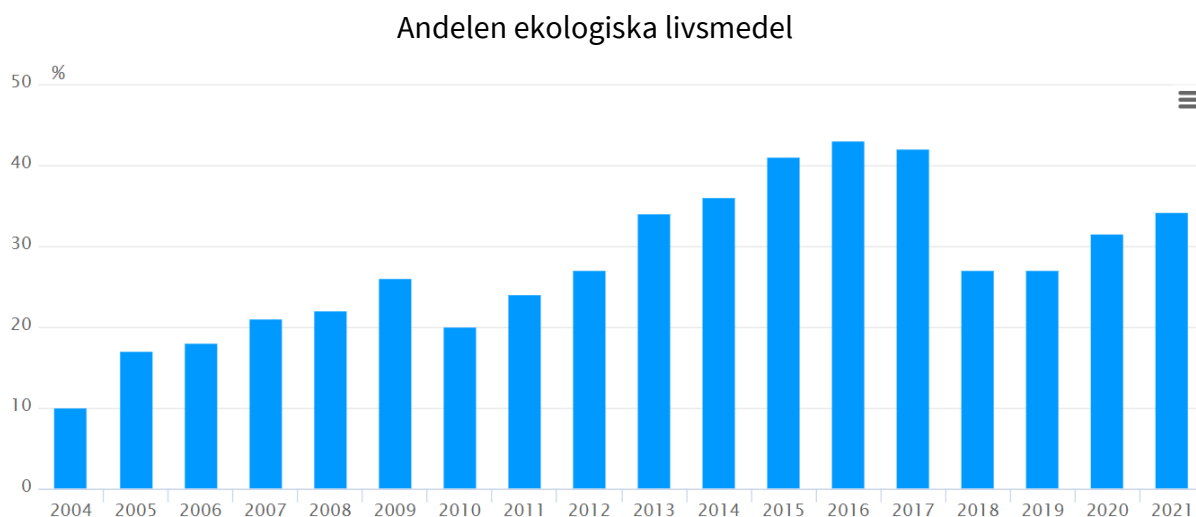
- ➔ 1. Målet är att begränsa påverkan på människors hälsa och miljön.
- ➔ 2. Målet är att minska förekomsten av miljögifter i barns vardag.

Detaljerade mål för kommunkoncernen

- ➔ 1. Målet är att sträva efter att andelen ekologisk mat i kostorganisationens livsmedelsbudget ska öka.
- ➔ 2. Vi ska ersätta de farligaste kemikalierna med mer miljöanpassade alternativ.
- ➔ 3. Vi ska ställa kemikaliekraav vid upphandling där så är möjligt
- ➔ 4. Kommunen ska sträva efter att servera närproducerad mat och servera råvaror utifrån säsong

Statistik och nyckeltal - Giftfri miljö

Ekologiska livsmedel och ekologisk betes- och åkermark

Figur 41. I diagrammet visas andelen ekologiska livsmedel av livsmedelsbudgeten i barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningens verksamheter.

Kommunen har sedan 2018 tagit ett helhetsgrepp kring hållbarhetsfrågan och ekologiska livsmedelsinköp blir en av många viktiga aspekter för hållbara måltider. Andelen ekologiska livsmedelsinköp ökade under 2021 till 34,1 % för hela konstorganisationen. Det långsiktiga målet är att servera 60 % ekologisk kost till år 2030, ett mål som Regeringen satt och som riktar sig till offentliga livsmedelsaktörer.

Miljömålet Skyddande ozonskikt

Ozonskiktet skall utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning, ett steg i detta har varit utfasningen av ozonpåverkande köldmedier.

Koppling till Agenda 2030

Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna innebär att vi behöver minska våra koldioxidutsläpp för att kunna hålla oss inom 2-gradersmålet. Om vi inte klarar det så får det allvarliga konsekvenser för ekosystem, havsförurning, mänsklig säkerhet, matproduktion, vattentillgång, hälsa och ökad risk för naturkatastrofer. Som kommunen behöver vi se ut alla våra utsläpp, både från transporter och byggnader. Vi behöver också ett starkt samarbete med näringslivet för att tillsammans arbeta med frågan.

Total målbedömning: 😊 Målet är uppnått.

Detaljerat mål för kommunkoncernen

1. Vi ska säkerställa att kunskapen om ozonskiktet finns i vår verksamhet.

Miljömålet Säker strålmiljö

Strålningens skadliga effekter skall inte påverka människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Detta skall åtgärdas genom kontroller av radon samt tillgång till skugga i offentliga miljöer och skolgårdar.

Koppling till Agenda 2030

Mål 3 God hälsa och välbefinnande är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att förstå sin fulla potential och bidra till samhällsutvecklingen. Som kommun kan vi bidra i arbetet med att säkerställa att vi planerar våra fysiska miljöer så att det finns tillgång till skugga så att vi minskar risken för strålning. Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbar nyttjande av ekosystem både på land och i vatten. Vi behöver också arbeta aktivt för att förhindra förekomsten av invasiva och främmande arter i våra land- och vatten ekosystem.

Total målbedömning: 😊 Målet är delvis uppnått. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Säker strålmiljö.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att skydda invånarna mot skadliga effekter av solexponering och annan skadlig strålning.

Detaljerade mål för kommunkoncernen

1. Vi ska år 2021 ha tillgång till skugga i offentliga miljöer och på skolgårdar.
2. Målet är att verka för att kommunala solarier ska avvecklas.

Grön handlingsplan

Målområdet grön handlingsplan omfattar ekosystemtjänster, grön infrastruktur, friluftsliv samt tätortsnära natur. Grön infrastruktur definieras som ett ekologiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga

ekosystemtjänster främjas i hela landskapet. Ekosystemtjänster är de produkter och tjänster från naturens ekosystem som bidrar till människans välbefinnande. Det handlar om vanliga produkter som spannmål, kaffeböner och träråvara samt tjänster som att rena vatten, reglera klimat och pollinera växter. Vi människor får nyttan antingen direkt, som när växter producerar syre. Eller genom en insats, som när vi bedriver jordbruk som ger livsmedel.

Koppling till Agenda 2030

Mål 3 God hälsa och välbefinnande är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att förstå sin fulla potential och bidra till samhällsutvecklingen. Som kommun kan vi bidra i arbetet med att skapa gröna miljöer för våra invånare som har en hälsofrämjande effekt att vistas i. Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla synliggöra att vatten är en grundförutsättning för allt levande på jorden och också en förutsättning för människans överlevnad. Mål 6 innebär bland annat att vi ska ha en integrerad förvaltning av vattenresurser och ett gränsöverskridande arbete. Som kommun är det viktigt att vi deltar i sådant arbete och som kommun kan vi också bidra till att skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem. Mål 11 Hållbara städer och samhällen innebär att vi behöver ha en hållbar planering och byggnation. Som kommun har vi ett särskilt ansvar att planera och skapa säkra och inkluderande grönområden för alla. Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion handlar om att vi behöver säkerställa att vi nyttjar våra naturresurser på ett hållbart sätt. Som kommun kan vi bidra genom att bidra till en hållbar förvaltning och användning av naturresurser. Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald innebär att vi behöver ha hållbara ekosystem och biologisk mångfald då det är grunden för vårt liv på jorden. Som kommun kan vi bidra genom att bevara, restaurera och säkerställa ett hållbar nyttjande av ekosystem både på land och i vatten. Vi behöver också arbeta aktivt för att förhindra förekomsten av invasiva och främmande arter i våra land- och vattenekosystem.

Total målbedömning: 😊 Målet har delvis uppnåtts. Bedömning baseras på en sammanslagning av målprognoserna för miljömålet Grön handlingsplan.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

- 1. Målet är att stärka och synliggöra de gröna värdena som grön infrastruktur och ekosystemtjänster i kommunen.
- 2. Målet är att alla ska ha tillgång till tätortsnära friluftsområden.

Detaljerade mål för kommunkoncernen

- 1. Vi ska beakta och värna alla skyddsvärda träd som finns inom kommunen i detaljplaneringen och vid byggnationer.
- 2. Vi ska ha en kommunövergripande grönstrukturplan som stärker de gröna värdena i kommunen.
- 3. Vi ska värna om våra tätortsnära kommunala marker som är värdefulla ur natur- eller friluftssynpunkt.

Det ska vara lätt att göra rätt

I Vaggeryds kommuns miljöarbete spelar anställda, invånare, näringsliv och föreningar en stor roll i hållbarhetsarbetet. Genom att skapa förutsättningar att göra rätt val i vardagen uppnår vi tillsammans en bättre miljö idag och en ljusare framtid för kommande generation. Vaggeryds kommun ska bli bättre på att kommunicera miljöarbetet, både externt och internt. Avsnittet berör kapitlen Kommunikation och beteendeförändring samt Verksamhetsutveckling.

Verksamhetsutveckling

Verksamheterna i kommunen skall utvecklas så att miljö- och hållbarhetsfrågor blir en naturlig del av arbetet.

Koppling till Agenda 2030

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion handlar om att vi ska nyttja våra naturresurser på ett hållbart sätt. Som kommun kan vi bland annat bidra med att minska mängden avfall markant och också ha en ansvarfull hantering av avfall. Vi kan också genom upphandlingen ställa olika hållbarhetskrav som säkerställer en hållbar produktion.

Total målbedömning: 😊 Målet är delvis uppnått.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

1. Målet är att utveckla miljö- och hållbarhetsfrågorna till att vara en naturlig del av företagens och organisationers ledning och styrning.

Detaljerade mål för kommunkoncernen

1. Vi ska arbeta för att förebygga avfallet i alla våra verksamheter och ha som mål att avfallsmängden ska minska med 10 % till år 2021 jämfört med 2017.
2. Vi ska minska användningen av engångsprodukter och ha som mål att minska förbrukningen med 10 % till år 2021 jämfört med 2017.
3. Vi ska minska användningen av engångsprodukter med fossilt ursprung och engångsmaterial i förnyelsebart material ska främjas.

Kommunikation och beteendeförändring

Både externa och interna aktiviteter med miljötema anordnas för att lyfta fram specifika ämnen samt påminna om det övergripande miljöarbetet för att så frön och engagera till ett mer hållbart och miljöinriktad levnadssätt.

Koppling till Agenda 2030

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion handlar om att vi ska nyttja våra naturresurser på ett hållbart sätt. Som kommun kan vi bland annat bidra med att minska matsvinnet i våra verksamheter. Vi kan också bidra till att öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar.

Total målbedömning: 😊 Målet är uppnått.

Inriktningsmål för det geografiska området Vaggeryds kommun

- 1. Målet är att öka både den generella kunskapen om miljö- och hållbarhetsfrågor samt den specifika ämneskompetensen.
- 2. Målet är att få till en beteendeförändring hos kommuninvånarna inom konsumtion och livsstil.
- 3. Målet är att våra kommuninvånare ska göra fler hållbara resor.

Detaljerat mål för kommunkoncernen

- 1. Vi ska minska matsvinnet i våra verksamheter med 20 % till 2021 jämfört med de mätningar som utförts under 2017 och 2018.
- 2. Vi ska nå ut med kommunens miljöarbete till allmänheten med fokus på målgruppen barn och unga.
- 3. Vi ska utföra informationskampanjer om hållbar konsumtion och livsstil inom målgrupperna skola, föreningar och företag.
- 4. Vi ska ta fram en digital, översiktlig och lättläst version av miljöprogrammet riktat till kommuninvånarna.

Åtgärdsuppföljning av miljöprogrammet 2018-2021

I april 2018 beslutade kommunfullmäktige om ett reviderat miljöprogram med nya mål. Under hösten 2018 beslutade alla nämnder och styrelser 81 åtgärder kopplade till målen. Åtgärder följs upp två gånger per år, vid delårs- och årsredovisningen. Denna miljöredovisning är det sista uppföljandeåret för miljöprogrammet 2018-2021. Genomförandegraden för respektive åtgärd bedöms som genomförd/genomförs kontinuerligt (grön), påbörjad (gul), försenad (röd) samt inställd (kryss). I tabellen nedan görs en sammanvägd bedömning av åtgärdernas genomförande för respektive målområde.

Målområde	Antal åtgärder	Bedömning
<i>Kommunen ska vara klimatsmart och resurseffektiv</i>		
Begränsad klimatpåverkan	6	
God bebyggd miljö	14	
<i>Kommunen ska värna om våra naturtillgångar</i>		
Bara naturlig försurning	1	
Ingen övergödning	3	
Levande sjöar och vattendrag	3	
Grundvatten av god kvalitet	2	
Myllrande våtmarker	2	
Levande skogar	3	
Ett rikt odlingslandskap	1	
Ett rikt växt- och djurliv	2	
<i>Kommunen har en god levnadsmiljö</i>		
God bebyggd miljö	3	
Grön handlingsplan	11	
Frisk luft	1	
Giftfri miljö	13	
Skyddande ozonskikt	-	
Säker strålmiljö	2	
<i>Det ska vara lätt att göra rätt</i>		
Verksamhetsutveckling	7	
Kommunikation och beteendeförändring	7	

Tabell 2. Tabellen visar antalet åtgärder per målområde samt den sammanlagda åtgärdsbedömningen för respektive målområde under 2021.

Kommunen ska vara klimatsmart och resurseffektiv

Området fokuserar på mål som berör minskade fossila utsläpp, kollektivtrafik, energieffektivisering och förnyelsebar energi. De miljömål som berörs är Begränsad klimatpåverkan och God bebyggd miljö.

Åtgärder - Begränsad klimatpåverkan

Åtgärdsstatus - Begränsad klimatpåverkan	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad ☐	-
Påbörjad ☒	3
Genomförd/genomförs kontinuerligt ☒	2
Försenad ☐	-
Inställd ☐	1

Öka andelen miljöanpassade fordon

Vi har ökat andelen miljöbilar och fossilfria bilar sedan 2018 men utvecklingen går långsamt och vi har inte nått våra mål. I takt med att vi ökar andelen miljöbilar och fossilfria fordon så fortsätter även kommunens totala fordonsinnehav att öka. Tyvärr har det inte enbart köpts in/leasats fossilfria eller miljöbilar under 2018-2021 utan även fossila fordon. Orsaken till detta är att det är ett sämre utbud på fossilfria lätta lastbilar eller att priset är högt jämfört med ett fordon som är drivet med diesel eller bensin. En annan orsak är att det saknas styrning och kontroll kring vilka fordon som köps in/leasas i våra verksamheter.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska nämnden, VEAB, VSBo och Elverket.

Utreda utökning av den kommunala bilpoolen

Utredningen har påbörjats i den rapport om kommunens fordonshantering som tagits fram av kommunens tidigare hållbarhetsstrateg. Utredningen pekar på hur vi kan effektivisera användandet av våra fordon. Under 2019-2021 har det inte skett något konkret arbete med att utöka bilpoolen, vare sig med fler bilar eller med fler platser. Arbetet är svårt att utföra utan att ha en person som samordnar våra fordon och fordonshanteringen i kommunen.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska nämnden, VEAB, VSBo och Elverket.

☒ *Utreda frågan om diversifierad milersättning*

Vaggeryds kommun har ett bilersättningsavtal som reglerar bestämmelser om ersättning vid användandet av egen bil i arbetet (BIA). Avtalet är en central överenskommelse som Sveriges kommuner och landsting tagit med arbetsgivarorganisationen PACTA. I avtalet regleras km-ersättning och parkering. Det är svårt för kommunen att göra ett eget avtal kring dessa frågor. Åtgärden bedöms som inställd.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska nämnden, VEAB, VSBo och Elverket.

▣ *Utbyggnadsstrategi av laddinfrastrukturen för elbilar*

En arbetsgrupp bestående av kommunens miljöstrateg och fastighetschef samt marknadschef, elverkschef och VD för VEAB har tillsammans med berörda förvaltningar (de som införskaffat elbilar) sett över behovet av laddinfrastruktur i kommunen. Fokus under 2018-2019 har varit att tillgodose kommunens interna behov av laddplatser för elbilar.

Under 2018-2019 har VEAB/kommunen satt upp laddplatser på alla de kommunala arbetsplatser som uttryckt ett behov och som kan påvisa laddning av elfordon. Ytterligare etableringar kan bli aktuella till exempel vid Mejeriet och Fenix men i stort sett så täcks kommunens behov av laddstolpar för flera år framöver. Uppdraget om att ta fram en laddinfrastrukturplan redovisades för kommunstyrelsens arbetsutskott i december 2019 (KS 2018/041).

Laddplatser finns vid följande arbetsplatser: 6 laddplatser vid Skillingehus framsida och 10 laddplatser vid baksidan, 2 laddplatser vid Bullerbyn förskola, 4 laddplatser vid Furugårdens äldreboende, 2 laddplatser vid Arbetsmarknadsenheten, 6 laddplatser vid Hemtjänsten i Vaggeryd, 4 laddplatser vid Jupiter boendestöd, 4 laddplatser vid Sörgårdens äldreboende, 6 laddplatser vid VEAB:s kontor, 2 laddplatser vid Åvikens förskola, 2 laddplatser vid Slättens förskola, 2 laddplatser vid familjecentralen och 10 laddplatser vid Mejeriet. Därutöver har vi 4 publika (kommunala) laddplatser vid Hemköps parkering i Skillingaryd och Östergatan i Vaggeryd.

Bidrag har erhållits från Klimatklivet för samtliga laddplatser förutom Bullerbyn, Slättens förskola, Åvikens förskola. Uppdraget om att ta fram en laddinfrastrukturplan redovisades för KSAU i december 2019 (KS 2018/041).

Ansvar: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, VEAB

■ *Resvaneanalys*

Vaggeryds kommun deltar i projektet Hela RESAN som drivs av Energikontoret Norra Småland. I Hela RESAN ingår att kommunen får göra en avancerad resvaneanalys som baseras på en resvaneenkät hos anställda samt insamling av statistik kring våra fordon och resor.

En arbetsgrupp i kommunen har tillsammans med konsulter från projektet Hela RESAN analyserat resultatet från resvaneenkäten och tagit fram en handlingsplan för de åtgärder som kommunen ska arbeta med under 2019-2020. Under 2019 har kommunen bland annat beslutat att erbjuda anställda möjlighet att ladda sin privata elbil på kommunens laddstolpar vid våra arbetsplatser.

Under 2020 lånades elcyklar ut till både verksamheter för tjänsteresor och till medarbetare för att testa på arbetspendling. Medarbetare som cyklar fick en gåva i form av ett cykelsadelskydd och dörrhängare för digitala möten delades ut. En tävling för att få fler att använda digitala möten utfördes samt ett resebingo med fokus på hållbar arbetspendling och resfria möten.

I februari 2021 genomfördes en workshop med arbetsgruppen med uppföljning av 2020 års resvaneanalys. Vaggeryds kommun hade mellan 2018-2020 minskat sina koldioxidutsläpp med 13 % från tjänsteresor och arbetspendling vilket ligger i linje med Parisavtalets mål om en årlig minskning med 7 % per år till 2030. Nya åtgärder och en handlingsplan för kommande arbete har tagits fram där det till exempel finns åtgärder som att verka för att få fler fossilfria tankställen, ta fram policy för flexibelt arbete, prova på att pendla med elcykel med mera.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden och Tekniska nämnden

■ *Verka för att en biogasmack etableras i kommunen*

Under 2018 skrev Vaggeryds kommun på "Överenskommelse kring biogas i Jönköpings län". Överenskommelsen innebär bland annat att kommunen ska övergå till biogasfordon när ett tankställe för biogas finns etablerat i kommunen.

Vaggeryds kommun gick även med i projektet "FASTR - snabbare omställning till fossilfria transporter i Jönköpings län" som syftar till att både stad och land i Jönköpings län ska ha tillgång till en mångfald av förnybara och icke fossila drivmedel- och laddningsalternativ. FASTR ska bidra till att ge samhället förutsättningar att nå målet om en fossiloberoende fordonsflotta 2030 och med ambitionen att bli ett plusenergilän till 2050.

Under 2020 har representanter från kommunen deltagit i olika aktiviteter och nätverk som anordnats av projektet FASTR, bland annat upphandlingsnätverk med fokus på biogas. Under året har även kontakter förts med intressenter för etablering av ett tankställe för biogas i kommunen. Vaggeryds kommun behöver kroka arm med näringslivet i frågan om biogas för att få ihop tillräckliga volymer för att intresse ska finnas att upprätta en biogasmack.

Vaggeryds kommun har även fört dialoger med företrädare för lokala LRF-gruppen som är intresserade av att producera biogas lokalt. Under hösten 2021 beslutade kommunstyrelsen om en plan för fortsatt utveckling av biogas i Vaggeryds kommun. I planen anges ett antal aktiviteter som kommunen kan genomföra för att driva på frågan om ett tankställe för biogas i Vaggeryds kommun.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Åtgärder – God bebyggd miljö

Åtgärdsstatus – God bebyggd miljö		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	☐	-
Påbörjad	☒	2
Genomförd/genomförs kontinuerligt	☒	11
Försenad	☒	1

■ *Anslutning av industri till fjärrvärmenätet*

Dialoger med industrier om att ansluta till fjärrvärmeverket har pågått sedan 2018. Att ansluta stora industrier med fjärrvärme sker vanligen i samband med att industrin gör en större förändring i sin verksamhet, vilket kräver tålamod och förtroende i dialogen. Dialog pågår och sker i positiv anda. Mellan 2018 och 2021 har det skett 23 nya anslutningar av fjärrvärmekunder. Arbetet kommer att fortsätta även framöver.

Ansvar: VEAB

■ *Belysning*

Utbyte av belysning sker kontinuerligt med hänsyn till ålder och skadegörelse. Vid utbyte av belysning väljs LED-lampor. Under 2020 har belysning bytts vid vårdcentralen Skillingaryd och på delar av Sörgårdens äldreboende. Under 2021 har arbetet fortsatt i våra större fastigheter, till exempel vid Furugården, Sörgården och Skillingehus.

Ansvar: Tekniska nämnden

■ *Energi och drift*

Obligatorisk ventilationskontroll utförs enligt årsintervall i VSBo:s fastigheter. De brister som upptäcks åtgärdas snarast möjligt. Energiförbrukningen läses av och följs upp varje månad.

Under 2019 har följande utförts:

- Byte av ventilationsaggregat och pumpar, ventiler samt styrsystem vid Hjortsjöskolan högstadium, övningsbyggnad och matsal.
- Byte av ventilationsaggregat samt styrsystem vid Fågelforsskolan högstadium och hemkunskap.
- Byte av ventilationsaggregat vid Sörgårdsskolans gymnastik.
- Byte av ventilationsaggregat och rumsgivare vid Fenix Kunskapscentrum
- Nytt ventilationsaggregat vid Furugårdens kök.

Under 2020 har tekniska kontoret satt ny ventilation samt styrsystem vårdcentralen och Slättens förskola. Under 2021 har ny ventilation installerats vid Jupiter allmänna utrymmen.

Ansvar: Tekniska nämnden och VSBo

■ *Hänsyn till energi-, miljö- och kemikaliekrav vid byggnation*

Vid upphandling ställs miljökrav för nybyggnation motsvarande kravnivåer inom det svenska certifieringssystemet Miljöbyggnad. Inom miljöbyggnad finns det kategorierna energi, inomhusmiljö och kemikalier samt tre olika kravnivåer brons, silver och guld. Brons innebär att man klarar lagar och myndighetskrav. Guld och silver innebär att man överträffar de kraven. Vid nybyggnationer ställs krav enligt nivå silver för energi.

Vid nybyggnationer ställs även energikrav enligt Kommuninvests krav för gröna lån (VSBo). Det innebär bland annat att projektet måste främja övergången till ett klimattåligt samhälle med låga utsläpp och ha mindre energianvändning än vad som krävs enligt gällande byggregler.

Under 2020 har tekniska kontoret fortsatt byggt solcellsanläggningar samt anslutit fastigheter till fjärrvärme och bergvärme.

Någon egentlig höjning av vilka miljö-, energi- och kemikaliekrav som ställs har inte gjorts sedan 2018 då målet tillkom. För att kunna ställa ytterligare krav inom områdena krävs ökad kompetens, ökad administration och det blir troligtvis dyrare.

Ansvar: Tekniska nämnden och VSBo

■ *Energieffektivisering tekniska kontoret*

Under 2020 har en energikartläggning påbörjats för reningsverket i Skillingaryd och förvaltningen planerar att genomföra åtgärder under 2022. Gatubelysningen i Skillingaryds samhälle har bytts ut till LED-lampor. De första kalkylerna visar att en energibesparing på ca 60 % har gjorts bara genom att byta lampor.

Ansvar: Tekniska nämnden

■ *Fortsatta fönsterbyten*

Under november 2018-2021 har fönsterbyte utförts i kvarteret Hackan, Slätten 5 i Skillingaryd, Mercurius och Sylen i Skillingaryd och på en mindre fastighet i Hok. Det innebär att ca över 100 lägenheter och lokaler har fått nya fönster.

Ansvar: VSBo

■ *Fossilbränslefria värmekällor*

Vid slutet av 2021 finns det endast två fastigheter kvar som tekniska kontoret ansvarar för som har oljeeldning i reservsystemet. Dessa kommer att finnas kvar men det har skett investeringar i systemet för att minimera driften av dessa.

Ansvar: Tekniska nämnden

■ *Minimera elanvändningen vid uppvärmning*

De flesta av VSBo:s fastigheter är redan idag anslutna till fjärrvärme. Det finns ett fåtal fastigheter som värms upp med direktverkande el, bergvärme, jordvärme, luft-vatten värmepump. Detta beror till stor del på att det inte är möjligt att ansluta till fjärrvärme. Under 2020 har fjärrvärme installerats på stjärnfabriken. De fastigheter som är kvar att byta energisystem på har inte tillgång till fjärrvärmeanslutning.

Ansvar: Tekniska nämnden, VSBo, VEAB

■ *Producera förnyelsebar energi i form av solenergi*

Nu finns det solceller på Skillingehus, VEAB:s kontorslokal, reningsverket Skillingaryd, familjecentralen, Hjortsjöskolan, Vaggeryds sim- och sporthall, Skillingaryds arena, brandstationen i Vaggeryd, Fenix, Mejeriet, Bullerbyns förskola, Åvikens förskola och Slättens förskola.

VSBo har under 2020 satt upp solceller på Västra Parkgatan 1-5 och Sturegatan 35. På nybyggnationen på Tor, som stod klart i april 2020 sattes solceller på taket.

Ansvar: Tekniska nämnden och VSBo

■ *Reglera temperaturen i bassängerna i Vaggeryds simhall*

Under 2021 har en diskussion om en större renovering och ombyggnad av Vaggeryds sim- och sporthall inletts.

Ansvar: Tekniska nämnden och Kultur- och fritidsnämnden

■ *Ny belysning till elljusspåret i Vaggeryd*

Ny belysning sattes upp under 2019.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

■ *Upprätta en energieffektiviseringsplan för Movalla & Vaggeryd*

Under 2020 har en kompressor på Vaggeryds IP bytts ut mot en mer energisnål. I de nya avtal som arbetas fram mellan kommunen och idrottsplatserna ingår en aktiv avtalsuppföljning. Vid dessa tillfällen tas energieffektiviseringsplanen upp. Arbetet sker med stöd av Vaggeryds energi AB.

Under 2021 har en förbättring gjorts vid Vaggeryds IP där ljusst grus lagts på under isbanan vilket gör att mindre energi går åt för att anlägga och hålla isen.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

■ *Verka för en utveckling av kollektivtrafiken*

Under år 2020 startades länstrafikens stora satsning på pendlingsstråket Värnamo-Skillingaryd-Vaggeryd-Jönköping, linje 500. På sikt är ambitionen att busslinjen ska knyta samman länsjukhusen och bidra till en sammanhållen arbetsmarknadsregion. Linje 500 är upphandlad för att i framtiden ersättas av en förstärkt tågtrafik efter det att järnvägen mellan Värnamo-Jönköping/Nässjö har elektrifierats.

Bussarna angör på kommunens önskemål stationerna i Skillingaryd och Vaggeryd med syfte att dessa bägge målpunkter ska utvecklas och ökas sett till attraktivitet och ett hela resan-koncept. Bland annat behövs fler parkeringsplatser och lösning för säker förvaring av cyklar och laddning av elcyklar.

Ansvar: Kommunstyrelsen

■ *Verka för en elektrifiering av bansträckor i kommunen*

Trafikverket har startat både planering för elektrifiering av sträckan Värnamo-Vaggeryd-Nässjö och nysträckning Byarum-Tenhult som två separata projekt. Vaggeryds kommun deltar vid de möten som respektive projektledare tar initiativ till. För arbetet med elektrifiering av Värnamo-Vaggeryd-Nässjö är produktionen planerad till år 2025-2028.

I mars 2022 kommer kommunledningskontoret att få information inför samråd för lokaliseringsstudien för nysträckningen. Produktionstiden för nysträckningen är planerad till år 2029-2032.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Kommunen värnar om våra naturtillgångar

Området fokuserar på mål som berör de ekologiska värdena och naturtillgångarna, både på land och i akvatiska miljöer. De miljömål som berörs är Bara naturlig försurning, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt djur- och växtliv och Ett rikt odlingslandskap.

Åtgärder - Bara naturlig försurning

Åtgärdsstatus - Bara naturlig försurning	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad ☐	-
Påbörjad ☐	-
Genomförd/genomförs kontinuerligt ☒	1
Försenad ☐	-

Kalkning och kalkeffektuppföljning

Kalkning genomförs årligen i de sjöar och våtmarker som är drabbade av försurning. Både antalet sjöar och våtmarker samt mängden kalk har minskat vilket innebär att vattnet sakta återhämtar sig.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Åtgärder - Ingen övergödning

Åtgärdsstatus - Ingen övergödning	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad ☐	-
Påbörjad ☒	1
Genomförd/genomförs kontinuerligt ☒	2
Försenad ☐	-

Förvaltningsövergripande VA-plan

Det finns en VA-plan för de allmänna verksamhetsområdena men en förvaltningsövergripande VA-plan saknas. I den förvaltningsövergripande VA-planen ska följande delar ingå; utbyggnadsplan, dagvattenstrategi, ledningsförnyelse/underhåll, vattenförsörjningsplan och saneringsplan. Arbetet med en förvaltningsövergripande VA-plan är ett gemensamt ansvar för tekniska nämnden, miljö- och byggnämnden och kommunstyrelsen.

En förvaltningsövergripande dagvattenstrategi del 1 och 2 beslutades i Kommunfullmäktige respektive kommunstyrelsen under 2019. Dagvattenstrategin kommer att användas som underlag i detalj- och översiktsplaneringen. Dagvattenstrategin ger också stöd och vägledning vid utformning av dagvattenanläggningar.

Vattenförsörjningsplan har påbörjats under 2020-2021 och kommer att färdigställas i början av 2022. Det saknas en utbyggnadsplan och en vattenförsörjningsplan. Det finns delvis en ledningsförnyelseplan men fokus har varit på exploateringsområden under 2021.

Det finns även en saneringsplan för ovidkommande vatten. Under 2021 har cirka 30 felaktigt anslutna fastigheter kopplats om, primärt i Hok. Under 2022 planeras insatser i Bondstorp.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden och Miljö- och byggnämnden

Inventera och åtgärda enskilda avlopp

I kommunen finns ca 1500 avlopp där 835 avlopp har inventerats fram till sista december 2021.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Tillsyn för att minska mängden in- och utläckage

Vid inspektioner så ställs krav för att minska mängden inläckage av ovidkommande vatten till avloppsreningsverk samt för att undvika bräddning. Tekniska som är verksamhetsutövare har jobbat med filmning och tätning för att få ner inläckage i Hok och Bondstorp.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Åtgärder – Levande sjöar och vattendrag

Åtgärdsstatus – Levande sjöar och vattendrag	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad ☐	-
Påbörjad ☒	1
Genomförd/genomförs kontinuerligt ☒	2
Försenad ☐	-

Hänsyn till biologisk mångfald i VA-planen

Under 2019 färdigställdes dagvattenstrategi Del 1 och Del 2. I dagvattenstrategin finns avsnitt om klimatanpassning och biologisk mångfald. I dagvattenstrategin finns mål och strategier formulerade men inte konkreta åtgärder. Åtgärder kopplat till detta har dock utförts ändå, bland annat har det under 2020 i Hoks samhälle undersökts för ovidkommande vatten vilket är ett led i arbetet med klimatanpassningsåtgärder mot översvämningsrisken. Under 2020 har Hagafors och Svenarums reningsverk lagts ner på grund av bristfällig reningsfunktion i anläggningarna. Under 2021 har det utförts åtgärder för att stärka miljön för vilda pollinatörer vid Skillingaryds dämme.

Ansvar: Tekniska nämnden

Långsiktigt skydd för dricksvattenförsörjningen

a) Det finns 3 stycken enskilda vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller producerar mer än 10 m³/dygn inom kommunen. Ingen av dessa har någon form av skydd men arbete pågår med detta. Under 2020 har två av tre allmänna dricksvattentäkter har lagts ned. Den tredje är status oförändrad.

b) Kommunen har inga befintliga vattenskyddsområden som inrättades före miljöbalkens ikraftträdande.

c) Kommunen har inte tillsyn över några allmänna eller enskilda vattenskyddsområden.

Det finns principförslag för inrättande av vattenskyddsområde till Åker och Bondstorp. Detta uppdrag ligger som vilande i dagsläget.

d) Den nuvarande översiktsplanen tar inte hänsyn till den regionala vattenförsörjningsplanen. Kommande översiktsplan kommer att ta den hänsynen. Regional vattenförsörjningsplan är under framtagande/ ombearbetning. När den är framtagen och beslutad blir det ett underlag i kommande översiktsplan som väntas beslutas i slutet av 2022.

e) Det finns i dagsläget två tillståndspliktiga vattentäkter som har tillstånd för uttag.

I övrigt pågår arbete med att leta reservvattentäkter. Arbete med att sammanställa en vattenförsörjningsplan enligt VA-plan är påbörjat.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden och Miljö- och byggnämnden

■ *Vattennära mötesplatser Lagan*

Under 2020 har arbete med att färdigställa en lugn oas i form av terrass intill Lagan byggts. Ytterligare en spång och en terrass har byggts intill damm vid Kvarnen för att öka tillgängligheten för alla. Där har även en bollplan vid damm Kvarnen har anlagts för aktiviteter och möten. Buskar, lövträd och en äppellund har planterats för att öka den biologiska mångfalden. Arbetet med att planera för utplacering och tillverkning av mulmholkar har genomförts och en utterpassage vid bron under Lagan har tillverkats. Åtgärden med Vattennära mötesplatser ser inte ut att kunna färdigställas då tilldelningen av ekonomiska medel uteblev för 2021.

Ansvar: Tekniska nämnden

Åtgärder – Grundvatten av god kvalitet

Åtgärdsstatus – Grundvatten av god kvalitet	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad ☐	-
Påbörjad ☐	-
Genomförd/genomförs kontinuerligt ☒	1
Försenad ☐	-
Inställd ☒	1

Information till fastighetsägare med enskilt dricksvatten

Information finns på hemsidan och uppdateras kontinuerligt. Ett utskick till fastighetsägare gjordes 2021 tillsammans med SÅM.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Tillgängliggörande av analysresultat

Länsstyrelsen ska göra en översyn av vilken typ av analysdata, i vilken format data ska samlas in och på vilket sätt som andra (t ex kommuner, Trafikverket och SGU) samlar in data. Länsstyrelsen ska även ta fram ett informationsmaterial om vikten att rapportera in analysresultat samt i vilket format data ska rapporteras. Inget av detta är förmedlat till kommunen.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden och Tekniska nämnden

Åtgärder - Myllrande våtmarker

Åtgärdsstatus - Myllrande våtmarker		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	☐	-
Påbörjad	☐	-
Genomförd/genomförs kontinuerligt	☒	2
Försenad	☐	-

Guidning på våtmark eller annan naturtyp

Under 2021 har det också varit svårt att utföra utåtriktade aktiviteter i grupper p g a covid-19. föreningarna i natur- och miljörådet genomförde en vandring och exkursion i augusti 2021 där vi kollade på olika naturvårdsprojekt i kommunen. Miljöstrategen har även hållit mindre guidningar för förskolor vid de mulmholkar som satts upp vid Lagan. Vid Svenska kyrkans aktivitet Walk for climate som genomförde si somras deltog miljöstrategen och berättade om kommunens miljöarbete och berättade mer specifikt om arbetet med Fågelforsleden.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Restaurera och informera om bidrag

I augusti 2018 hölls ett informationsmöte angående hur markägare och organisationer kan söka bidrag för våtmarksrestaurering. Informationsmötet lockade både markägare och föreningar och Länsstyrelsens våtmarkssamordnare var inbjuden för att tillsammans med miljöstrategen hålla i informationsmötet. Informationsträffen resulterade i att en av deltagarna sökte och beviljades bidrag.

Under 2019-2020 har Skillingaryds däme restaurerats med hjälp av ornitologiska föreningen. Bland annat har det utförts röjning av sly och borttagning av kaveldun i området. Informationsskyltar har satts upp och ett testområde för backsvalebrink har anlagts. Projektet har finansierats av LONA-medel.

Projektet att restaurera Linnarbäcken bedöms vara betydligt mer kostsamt än att restaurera Skillingaryds däme. Det är inte heller självklart vad som behöver göras och flera olika intressen spelar in då det ligger i samhället och nära gymnasieskolan. Det är inte möjligt att söka bidrag för att restaurera Linnarbäcken om inte kommunen går in med någon egen ekonomisk finansiering. Politiken har inte avsatt några medel för detta under 2019-2021 och projektet kan därför inte genomföras.

Under 2021 påbörjades planeringen med att restaurera Sörhultamossen utanför Bondstorp. Det är ett samarbetsprojekt mellan Vaggeryds kommun, Naturskyddsföreningen och Svenska kyrkan. LONA-bidrag har sökts och beviljats och åtgärder kommer att utföras under 2021-2022.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Åtgärder - Levande skogar

Åtgärdsstatus - Levande skogar		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	☐	-
Påbörjad	☒	3
Genomförd/genomförs kontinuerligt	☒	-
Försenad	☒	-

▣ *Skötsel av tätortsnära skogar*

Arbetet med åtgärden är påbörjat. Under 2020 inleddes arbetet med att se över och diskutera hur de kommunala skogarna skulle kunna skötas med huvudsyfte till kulturella ekosystemtjänster istället för virkesproduktion. Ett första möte har hållits med tekniska nämnden där frågan diskuterats. Tekniska nämnden har fått ta del av skogsbruksplanens underlag digitalt. Skogsbruksplanen tillgängliggjordes även i kommunens interna kartsystem. I grönstrukturplanen har skog pekats ut som friluftsområde, tätortsnära skog och svårtillgänglig natur. Direktiv om hur tekniska kontoret ska sköta skogen är inte satt av politiken.

Ansvar: Tekniska nämnden

▣ *Frihuggning av skyddsvärda träd*

Vaggeryds kommun beviljades ett LONA-bidrag från Naturvårdsverket för att arbeta med att inventera, frihugga och kommunicera om skyddsvärda träd. Under 2020 har kommunledningskontoret och tekniska kontoret påbörjat inventeringen av skyddsvärda träd på kommunal mark. Totalt har 175 skyddsvärda träd inventerats och ca 50 träd kvarstår. Av de hittills inventerade träden så är det en del som har tagits ner. Inventeringen visar att det är 9 träd som behöver frihuggas och ca 20 träd som behöver röjas fram/beskäras/tas ner och ersättas med nya träd.

Ansvar: Tekniska nämnden

▣ *Synliggöra och kommunicera skyddsvärda träd*

Under 2020 har tekniska kontoret och kommunledningskontoret inventerat ca 175 skyddsvärda träd på kommunal mark och ca 50 träd återstår att inventera. Uppgifter från inventeringen har lagts in i appen stadsträd (stadstrad.nu) som är åtkomligt för alla. Vid inventeringen har de träd där skyltar är aktuella markerats, men inga skyltar har satts upp under 2021.

Under 2020-2021 har ett samarbetsprojekt med förskolorna i kommunen genomförts. Varje förskola blev erbjuden att bli kompis med ett skyddsvärt träd i närheten av respektive förskola. De deltagande förskolorna har besökt sitt kompisträd under varje årstid och dokumenterat det på olika sätt. Alla deltagande förskolor fick under 2021 ett äppelträd planterat på sin gård.

Ansvar: Tekniska nämnden och Kommunstyrelsen

Åtgärder - Ett rikt odlingslandskap

Åtgärdsstatus - Ett rikt odlingslandskap		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	☐	-
Påbörjad	☒	1
Genomförd/genomförs kontinuerligt	☒	-
Försenad	☒	-

Kommunalt ägda betesmarker

Underlag över kommunal mark som är betesmark eller åkermark har tagits fram. Vilka marker som är utarrrenderade eller inte finns än så länge inte framtaget.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Åtgärder – Ett rikt och växt- och djurliv

Åtgärdsstatus – Ett rikt växt- och djurliv	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad ☐	-
Påbörjad ☒	1
Genomförd/genomförs kontinuerligt ☒	1
Försenad ☐	-

Öka kunskapen om allemansrätten

Information om allemansrätten finns på Vaggeryds kommuns hemsida. Under 2020 har vissa insatser gjorts i sociala medier och på hemsidan kring allemansrätten kopplat till att få folk att träffas ute under covid-19 pandemin. I skolan ingår allemansrätten till viss del i SO- och NO-ämnena, genom att pedagogerna i undervisningen belyser skyldigheter och rättigheter. I samband med friluftslivets år 2021 kommunicerades allemansrätten ytterligare.

Ansvar: Tekniska nämnden, Kommunstyrelsen och Kultur- och fritidsnämnden

Främja barn och ungas tillgång till friluftslivet

Under 2018 gjordes en enkätundersökning bland kommunens förskolor om hur långt de hade till närmaste grönområde.

Åtgärden har inte kunnat genomföras inom programperioden i sin helhet. Åtgärden ersätts av åtgärderna "Utöka naturpedagogiken i kommunen" och "Gröna skolgårdar" i miljöprogrammet för 2022-2025. Underlag i grönstrukturplanen kan också vara ett sätt att arbeta med frågan.

Skolans verksamhet har varit drabbad av covid-19 pandemin. Det har bidragit till att bland annat den planerade utomhusmatlagningen med ReMida har fått ställas in. ReMida har dock köpt in ett tält för att enklare kunna genomföra lektioner utomhus i alla väder, och därmed främja barn och ungas tillgång till friluftsliv.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden och Kultur- och fritidsnämnden

Kommunen har en god levnadsmiljö

I följande avsnitt fokuserar vi på mål som berör kvalitén på vår fysiska levnadsmiljö, till exempel luftföroreningar, kemikalier i produkter och förorenade områden. De miljömål som berörs av Frisk luft, Giftfri miljö, Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö. I avsnittet berörs även levnadsmiljö i form av fysisk planering där vi tar hänsyn till de gröna värdena i samhällsplaneringen, till exempel ekosystemtjänster och grön infrastruktur.

Åtgärder - God bebyggd miljö

Åtgärdsstatus - God bebyggd miljö	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad ☐	-
Påbörjad ☒	1
Genomförd/genomförs kontinuerligt ☒	2
Försenad ☐	-

Kommunala kulturmiljöunderlag och kulturmiljöprogram

Under 2021 har en kulturmiljöinventering genomförts. Arbetet med att ta fram en kulturmiljöplan kvarstår.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

Rutin för arbetet med planbesked

Under 2018 har en blankett för planbesked och en checklista tagits fram i samarbete med Länsstyrelsen. Planarkitekterna har vid arbetet med nya detaljplaner påbörjat en ny rutin med uppstartsmöten där blanketten och checklistan går igenom med berörda tjänstemän. Åtgärden är genomförd.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Utveckla och främja cykeltrafiken i kommunen

Under 2018-2021 har det byggts ca 1600 meter cykelväg i kommunen. Inom projektet Hela RESAN har medarbetare under 2019 fått möjlighet att låna en elcykel eller ellådcykel för arbetspendling eller för tjänsteresor. Totalt lånades 5 cyklar ut under perioden april-september och alla cyklarna var fullbokade varje vecka. Utlåningen av cyklar var mycket lyckad och både verksamheter och medarbetare köpte in egna cyklar efter testperioden. Kommunen köpte in en egen elcykel som fortsatt har lånats ut för att testa att arbetspendla med elcykel. Kommunen har också via Hela RESAN-projektet fått 3 unika cykelställ som placerats vid busshållplatser i kommunen för att underlätta för att göra en hållbar resa hela vägen. Under klimatveckan 2020 delades ca 500 cykelsadelskydd ut till medarbetare som cykelpendlade.

Ansvar: Tekniska nämnden och Kommunstyrelsen

Åtgärder - Grön handlingsplan

Åtgärdsstatus - Grön handlingsplan		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	☐	-
Påbörjad	☒	4
Genomförd/genomförs kontinuerligt	☒	7
Försenad	☒	-

■ *Teckna naturvårdsavtal för Grönelund och Friluftsgården*

Under 2018 har arbetet med att utreda frågan om att skydda områdena Grönelund, Friluftsgården och Bäckalyckan. KSAU beslutade 2018-01-24 (KS 2018/016) att Bäckalyckan ska skyddas genom att fortsatt finnas med i kommunens grönplan och översiktsplan som ett område som ska bevaras samt att Friluftsgården och Grönelund ska skyddas genom naturvårdsavtal.

Ärendet har varit uppe hos kommunstyrelsens presidium för riktlinjer för det fortsatta arbetet. Under 2019-2021 har det inte skett någon återkoppling till tjänstemännen och något arbete i ärendet har inte utförts.

Ansvar: Kommunstyrelsen

■ *Använda de framtagna kunskapsunderlagen som prioriteringsunderlag*

Under hösten 2018 har tjänstemän från kommunen deltagit på en workshop i ämnet som anordnats av Länsstyrelsen. De kartsnitt som Länsstyrelsen gick igenom var bland annat LEIF (Levande ekosystem i framtiden), Lövsuccé, värde-trakter/värdeindex och kartläggning av socialt viktiga områden. Några av dessa lager samt många fler lager från Länsstyrelsens GIS-databas har använts och bearbetats i kommunens grönstrukturplan under 2019. När grönstrukturplanen är godkänd som planeringsunderlag kommer kunskapsunderlaget att börja användas fullt ut och åtgärden kan räknas som genomförs kontinuerligt.

Under januari 2021 har grönstrukturplanens samtliga lager lagts till i kommunens interna kartsystem och två uppstartsmöten har arrangerats för att visa användarna innehållet hur de olika skikten kan användas. Användare så som planarkitekter, räddningstjänsten, tekniska kontoret (gata- parkchef, VA-chef arbetsledare, projektledare), barn- och utbildningsförvaltningen (lokalplanerare) samt kultur- och fritidsförvaltningen har fått ta del av kartunderlaget. Lager som finns tillgängliga är samtliga värdekärnor- värde-trakter-värdenätverk, socialt viktiga områden (friluftslivskartering) samt lövsuccé (del av värdekärnorna för lövskog).

Uppföljande möten bör ske för att säkerställa hur användarna upplever underlaget och att de vet var de hittar det.

Ansvar: Tekniska nämnden och Kommunstyrelsen

■ *Ekosystemtjänster för kommunala bolag*

VSBo har sått en blomsteräng och satt upp insekthotell på en gräsyta bredvid Tor-husen istället för att så gräs som traditionellt görs. Även på tomten på Karlsborg finns en blomsteräng i väntan på att marken bebyggs. VSBo har lagt gröna tak på komplementbyggnader vid nybyggnation och månar om en grön yttre miljö med hänsyn till tillgänglighet och solskydd. VSBo möjliggör för odling i kolonilotter och månar om den yttre miljön även i det befintliga beståndet.

Vid Slättens förskola har ett stor fokus varit på att öka den biologiska mångfalden samt ekosystemtjänster på förskolegården. En blomsteräng har anlagts, lövträd, frukträd och bärbuskar har planterats. En plats för odling har också skapats.

Ansvar: VSBo och Kommunstyrelsen

■ *Hänsyn till skyddsvärda träd*

I och med kommunens grönstrukturplan tas ett helhetsgrepp kring hur vi tar hänsyn till de gröna värdena i samhällsplaneringen. Hänsynen till skyddsvärda träd är en del i detta och ett nytt strukturerat arbetssätt för att bedöma värdet av och ta hänsyn till de skyddsvärda träden har påbörjats genom det så kallade ESTER-verktyget (Ekosystemtjänsteffekträkning) från Boverket.

Under 2020 finns rutiner för att skyddsvärda träd tas med i följande sammanhang:

- Uppstartsmöte för detaljplaner
- ESTER- analys för detaljplaner
- Kommenteras vid förhandsbesked för bygglov

Under 2020 och 2021 har vi dock sett brister senare i planskedet där detaljplanen ska gå från ritning på karta till att genomföras. Det finns flera exempel där skyddsvärda träd uttryckligen ska sparas men har ändå avverkats. Nu behöver arbetet med att ta hänsyn till skyddsvärda träd implementeras i alla verksamheter.

Ansvar: Tekniska nämnden och VSBo

■ *Insatser för grönstrukturen*

Under 2019 har två vattennära mötesplatser, Åhult vid Fågelforsdammen och Strömfallet vid Södra Park färdigställts. Vid Åhult har röjningsarbete på land och i strandkanten genomförts. Badmöjligheterna har förbättrats och en grillplats och picknickplats har iordningställts. Vid Åhult har även en smålandsgårdsgård satts upp vilket stärker områdets kulturvärde.

Vid Strömfallet har en aktivitetsplats anlagts med både träningsredskap och lekutrustning. Området har röjts upp, stigar har anlagts och ängsblommor och kryddor har planterats.

Genomförandet har fått positiv respons från kommuninvånare och bidragit till att gynna den tätortsnära miljön. Arbetet med att iordningställa Strömfallet var ett av de tre finalistbidragen i kommunens interna tävling Bra miljöinsats.

Under 2020 har buskar, lövträd och en äppellund planterats i Vaggeryd för att förbättra grönstrukturen. Träd har även planterats på Västra Strand för att förbättra grönstrukturen.

Under 2021 har lövträd planterats vid Mejeriet och vid vattennära mötesplatser i Vaggeryd. Två mötesplatser har anordnats.

Ansvar: Tekniska nämnden, VSBo och Kommunstyrelsen

■ *Inventera vandringshinder i det kommunala vägnätet*

I december 2019 hölls en utbildning i inventeringsmetodik för vandringshinder i kommunala vägpåpassager av länsstyrelsen. Representanter från Vaggeryds kommun deltog vid utbildningen och planen är att de potentiella vandringshindren ska inventeras under 2020.

Under 2020 har inventering av vandringshinder vid kommunala väg- och vattenpassager genomfört. Viss enskilda och statliga vandringshinder har också inventerats då platserna har varit nära en kommunal väg. Arbetet har sammanställts i en rapport och en prioriteringslista för vilka vandringshinder som bör åtgärdas först. Rapporten har godkänts av tekniska nämnden.

Ansvar: Tekniska nämnden

■ *Ta fram en grönstrukturplan*

En grönstrukturplan med 7 underlagsrapporter finns framtagen och är beslutad av kommunfullmäktige.

Ansvar: Kommunstyrelsen

■ *Tillgängliggör friluftsområden för fler*

I samband med friluftslivets år 2021 lyftes friluftslivet generellt. Konkreta tillgänglighetsinsatser som utförts är att sätta upp en mulltoa vid Rolstorpasjön samt att tillgängliggjort stranden vid Långasjön i Åker genom att slänta av och grusa en nedfart där det nu är framkomligt med rullstol eller barnvagn ner till vattnet. Under år 2021 har handikappanpassningar gjorts gångväg och brygga vid damm intill Mejeriet. I Vaggeryd har en terrass men anpassad trall byggts i närheten av kvarnbyggnaden vid Södra park. Arbetet med att tillgängliggöra ett vandringsstråk längs Hjortsjön kommer att påbörjas under 2022.

Ansvar: Tekniska nämnden och Kultur- och fritidsnämnden

■ *Utbildning om planering och skötsel av kommunens marker*

I december 2019 sattes en projektplan för arbetet upp och en ansökan om LONA-bidrag för utförandet lämnades in. bidraget beviljades och under 2020 har planeringen av utbildningen påbörjats. Under 2021 har parkarbetare gått utbildningen inom Vaggeryds kommun. Utbildningen innehåller både teoritillfällen och praktiska arbetsmoment.

Ansvar: Tekniska nämnden

■ *Öka andelen lövskog på kommunalt ägd mark*

Tekniska verksamheten strävar att öka andelen lövskog på kommunalt ägd mark. Något mål om hur stor andel som ska vara lövskog har inte satts. Planeringen i samband med avverkningar är att mer lövskog ska finnas. Under år 2021 har röjning skett i Bondstorp för att gynna löv- och ädellövskog.

Ansvar: Tekniska nämnden

■ *Kartläggning av socialt viktiga områden*

Under våren 2019 startades arbetet upp med att kartlägga och klassificera områden med betydelse för friluftslivet i Vaggeryds kommun, som en del av Grönstrukturplanen. Kartläggningen fick en egen underlagsrapport till planen, "Underlagsrapport 4- Friluftslivets värden". I februari 2019 deltog planarkitekt och hållbarhetsstrateg på en informations- och inspirationsträff i Växjö med Naturvårdsverket för kommuner som var intresserade av att komma igång med att göra en kartläggning av friluftsområden och/eller en kommunal friluftsplen och hur det hänger samman med det regionala målarbetet med grön infrastruktur. Kartläggningen genomfördes i en mindre arbetsgrupp bestående av gata- parkchef, kultur- och fritidschef, planarkitekt, GIS- samordnare och hållbarhetsstrateg. Underlag inhämtades även från tre föreningar som förvaltar och har aktiviteter i kommunens tre stora tätortsnära friluftsområden (Bäckalyckan, Grönelund, Friluftsgården), via Natur- och miljörådet. Orienteringsklubben VSOK lämnade även in kartor över olika tävlingsområden samt andra skogsområden som de är aktiva i. Föreningarna i Natur- och miljörådet fick i ett tidigt skede testa att värdera de olika parametrarna för sitt eget område, som ett test av metoden och som ett utgångsläge för resterande värderingar. Områden i naturinventering från 1975 med betydelse för friluftslivet inkluderades i kartläggningen. En karta producerades i GIS. Totalt kartlades drygt 100 områden med betydelse för friluftslivet, var av cirka 20 områden fick klassningen A - mycket viktigt friluftsområde. Resultatet har visualiserats i grönstrukturplanen.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden och Kommunstyrelsen

Åtgärder - Frisk luft

Åtgärdsstatus - Frisk luft		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	☐	-
Påbörjad	☐	-
Genomförd/genomförs kontinuerligt	☒	1
Försenad	☐	-

Kontrollera luftkvalitén

Resultaten för 2021 presenteras först i juni 2022. Resultaten för 2020 visar att luftkvalitén är god i kommunen och att inga halter av partiklar (PM10), kvävedioxid (NO2) eller bensen överskrids.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

Åtgärder - Giftfri miljö

Åtgärdsstatus - Giftfri miljö		Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad	☐	-
Påbörjad	☒	3
Genomförd/genomförs kontinuerligt	☒	10
Försenad	☒	-

■ *Arbete med saneringsåtgärder av riskklass 1 objekt*

Miljö- och byggförvaltningen har ställt krav på de två riskklass 1 objekt som finns i kommunen. Saneringsåtgärder har genomförts på ett objekt i kommunen, en MIFO 2 är genomförd på en annan där åtgärder också är vidtagna. Åtgärdsplan har gjorts för alla kommunala före detta deponier.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

■ *Arbete med saneringsåtgärder av riskklass 2 objekt*

Arbete med saneringsåtgärder har påbörjats på riskklass 2-objekt i Vaggeryds kommun. 4 objekt är klara hittills och två är påbörjade. Det finns 71 riskklass 2 objekt och enligt Naturvårdsverket ska merparten av riskklass 2 objekten vara åtgärdade innan 2050.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

■ *Fasa ut farliga kemikalier*

Ett digitalt kemikaliehanteringssystem har köpts in för kommunens verksamheter. I systemet kan vi få en uppdaterad kemikalieförteckning, riskbedöma våra kemikalier och påbörja arbetet med att fasa ut farliga kemikalier.

Under 2020 har alla förvaltningar och bolag arbetat med att inventera och riskbedöma kemikalier. Några av förvaltningarna påbörjade utfasningen av kemikalier vid inventeringen. Ett strukturerat arbete med att byta ut farliga kemikalier mot mer miljövänliga alternativ kvarstår dock för alla förvaltningar och bolag.

Tillsynsmyndigheten lyfter frågan om utfasning av kemikalier vid inspektioner. Krav på att kemikalieförteckning ska vara på ämnesnivå ställs.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden, Kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden, Tekniska nämnden, VSBo

■ *Inventering och riskklass enligt MIFO fas 1*

Arbetet med föreläggande om inventering har påbörjats.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

■ *Minska användningen av kreosotstolpar inom eldistributionen*

Under 2018-2021 har totalt 597 kreosotstolpar tagits ner.

Ansvar: Elverket (Vaggeryds energi)

■ *Undersökning av potentiellt förorenade områden*

Minst 3 objekt med riskklass 2 eller 1 har genomfört en MIFO 2. Vaggeryds kommun har uppnått sitt mål och bidragit till länets målsättning och arbete med undersökning av potentiellt förorenade områden. Undersökning av dagvatten har utförts i västra Skillingaryd.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

■ *Digitalt kemikaliehanteringssystem*

Ett digitalt kemikaliesystem har köpts in under våren 2019 till kommunens alla verksamheter. Under 2019 -2021 har inventering av kemikalier in i systemet påbörjats hos alla förvaltningar och bolag. Användare vid alla förvaltningar har genomgått utbildning i systemet.

Arbete med att riskbedöma produkternas farlighet har påbörjats under 2020-2021 av alla förvaltningar. En del är helt klara med riskbedömningarna medan en del har arbete kvar att genomföra.

Den sista delen i arbetet med kemikalier är att börja fasa ut produkter. Dels produkter som inte längre används men även att se över utbyte av miljö- och hälsofarliga produkter till bättre alternativ. Det arbetet kvarstår för alla förvaltningar och bolag.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden, Kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden, Tekniska nämnden, VSBo, VEAB, Socialnämnden, Barn- och utbildningsnämnden

■ *Ekologisk, närproducerad och säsongsbetonad kost*

I barn- och utbildningsförvaltningen arbetar man med att integrera grönnare måltider i matsedeln har gjorts. Genom nytt kostprogram styrs inköpen direkt in på ekologiska, närproducerade och säsongsbetonade val. Med start 2021 mäts närodlat i vikt och i pris utifrån en slumpvald matsedelsvecka under varje vårtermin. Under 2021 ligger vi på 69% närodlat i vikt och 46% i närodlat pris. Det finns ingen definition på vad som är närodlat men kostorganisationen i Vaggeryds kommun har definierat närproducerat som 25 mils radie från kommungränsen.

Under 2021 har vad som serveras på mottagningskökens salladsbord analyserats. Där finns en förbättringspotential för variationen mellan årstiderna mellan de olika grönsakerna. Under 2021 köptes emellanåt en del grönsaker in som inte är i säsong vilket barn- och utbildningsförvaltningen kommer att arbeta vidare med.

I socialförvaltningens verksamhet planeras menyerna utifrån säsong i så stor utsträckning som möjligt. Under 2021 bestod 27,3 % av inköpen av ekologiska livsmedel för socialförvaltningen och 27,7 % i barn- och utbildningsförvaltningen. Den totala andelen ekologisk mat för Vaggeryds kommun landar på 34,1 %.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Socialnämnden och Barn- och utbildningsnämnden

■ *Inventera och åtgärda PCB i byggnader*

En inventering av PCB i kommunens fastigheter genomfördes 2015. Under 2018 har ca 1 200 meter PCB fog tagits bort från Fågelforsskolan 7-9 hus F. Under 2019 har PCB-sanering skett i Hjortsjöskolan och Fågelforsskolan i samband med renoveringar. Under 2020 genomfördes ytterligare en PCB-sanering vid Hjortsjöskolan. Några ytterligare kända PCB-förekomster är inte kända varvid åtgärden bedöms som genomförd.

Ansvar: Tekniska nämnden

■ *Kemikalieklok förskola*

Under 2019-2021 har implementeringen av Handlingsplan för Kemikalieklok förskola påbörjats i alla arbetslag i förskolan. Fokus ligger på att säkerställa att kunskapen finns och behålls i organisationen och att handlingsplanen följs. Under 2021 har arbetet med att revidera handlingsplanen påbörjats, vilket kommer fortsättas med under 2022.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden

■ *Kontroll av informationskravet i REACH*

En elev vid Fenix gymnasieskola har gjort åtgärden "Informationskravet i REACH som ett projektarbete. Uppgifter om kemikalier i ett 20-tal varor i olika varugrupper har begärts in från butiker i kommunen och elev har även analyserat bemötandet vid frågor till butikerna samt konsumenternas kunskap om kemikalier i varor samt REACH-lagstiftningen. Arbetet presenterades på Miljö- och byggnämndens sammanträde samt på kommunens hemsida. Rapporten har även skickats in till Länsstyrelsen.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

■ *Undersökning av kvicksilver i fisk*

Åtgärden är en del av en gemensam kartläggning i länet över vart det finns kvicksilver hot spots. För Vaggeryds kommun har det varit svårt att få in fisk att analysera. De fiskar som samlats in har fiskats av Länsstyrelsen eller av fiskevårdsföreningar. 2019 var sista året för genomförande av åtgärden och under 2016-2019 analyserades fiskar från fyra sjöar i Vaggeryds kommun. I Svinsjön, Vederydssjön och Öregöl har det fiskats abborre och i Fängen/Sandsjön har det fiskats gädda.

Analyserna visar att fisken i både Vederydssjön, Svinsjön och Öregöl överstiger gränsvärdet för abborre på 0,5 mg/kg våtvikt. Halterna uppmättes i Vederydssjön till 0,88 mg/kg våtvikt, i Svinsjön till 0,58 mg/kg våtvikt och i Öregöl till 0,7 mg/kg.

Analysen av gädda i Fängen/Sandsjön uppmättes till mellan 0,444 – 1,01 mg/kg för 4 olika gäddor. Gränsvärdet för saluförd gädda är 1 mg/kg våtvikt.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

■ *Minska gifter i barns vardag*

Ett utökat arbete om kemikalieklok skola planerades i grundskolan men covid-19 pandemin satte stopp för implementeringen av detta. Arbetet finns med i kommunens miljöprogram för 2022-2025. Under 2021 fortsatte arbetet med att inventera och riskbedöma kemikalier på förskolor och skolor. Miljöstrategen besöker Öppna förskolan två gånger per år för att prata om kemikalieklok vardag till målgruppen föräldrar.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden och Kultur- och fritidsnämnden

Åtgärder - Säker strålmiljö

Åtgärdsstatus – Säker strålmiljö	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad ☐	-
Påbörjad ☒	1
Genomförd/genomförs kontinuerligt ☒	1
Försenad ☒	-

Avveckla kommunala solarium

Kultur- och fritidsnämnden beslutade den 29 augusti 2018 att från och med den 1 september 2018 stänga solarieverksamheten i sim- och sporthallarna.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

Solskydd på skolor, förskolor och fritidshem

Sedan 2020 finns solskydd på alla förskolor där behov funnits. Under 2021 har skolor och fritidshem inventerats för att se vilka platser som behöver solskydd. De skolorna med föränderlig lokalplan (exempelvis Götafors skola och Östra skolans temporära lokaler) har störst behov av solskyddade miljöer. I det fortsatta arbetet kommer man arbeta med att främst spara träd som solskydd istället för att sätta upp byggda solskydd.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden

Det ska vara lätt att göra rätt

I Vaggeryds kommuns miljöarbete spelar anställda, invånare, näringsliv och föreningar en stor roll i hållbarhetsarbetet. Genom att skapa förutsättningar att göra rätt val i vardagen uppnår vi tillsammans en bättre miljö idag och en ljusare framtid för kommande generation. Vaggeryds kommun ska bli bättre på att kommunicera miljöarbetet, både externt och internt. Avsnittet berör kapitlen Kommunikation och beteendeförändring samt Verksamhetsutveckling.

Åtgärder - Verksamhetsutveckling

Åtgärdsstatus - Verksamhetsutveckling	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad ☐	-
Påbörjad ☒	2
Genomförd/genomförs kontinuerligt ☒	5
Försenad ☐	-

Digital miljöutbildning

Under 2018 tog Vaggeryds kommun tillsammans med 6 andra kommuner i länet samt Länsstyrelsen fram en gemensam grundläggande digital miljöutbildning. Miljöutbildningen fokuserar på 8 olika kapitel inom energi, vatten, kemikalier, grön samhällsplanering, transporter & resor, mat, konsumtion & livsstil samt avfall och resurshantering. Miljöutbildningen innehåller både text, filmer och övningar och syftar till att ge en bredande grundkunskap inom miljöfrågor.

Under 2018- 2019 har ca 520 anställda utförts utbildningen. Det är långt ifrån målet om att alla anställda ska genomföra utbildningen. Vid årsskiftet 2019/2020 sades avtalet med Infocaption som äger utbildningen upp och Vaggeryds kommun har inte längre någon miljöutbildning.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska nämnden, VEAB, VSBo och Elverket.

■ *Förebygga avfall*

Arbetet har påbörjats i några förvaltningar. Till exempel har barn- och utbildningsförvaltningen synliggjort antalet papperskopior som görs i verksamheten och uppmärksamma det under 2021 för att minska onödiga utskrifter som annars slängs bort efter en användning. Istället uppmuntras det att helst bruka materialet digitalt vid de tillfällen det är möjligt och relevant.

Socialförvaltningen har under 2021 märkt att pandemin har medfört ett extremt ökande av engångsartiklar i form av skyddsmaterial (munskydd, plastförkläden, visir, plasthandskar). Dessa har använts enligt regelverket men påverkar målet med att minska engångsprodukterna negativt.

VSBo har under 2021 införskaffat ett elektroniskt fakturahanteringsprogram. Detta innebär en minskning av utskrifter eftersom de fakturor som kommit via mail nu går direkt in i fakturahanteringsprogrammet.

Under 2021 påbörjades arbetet med en avfallsplan för Vaggeryds kommun för perioden 2023-2028. I och med den nya avfallsplanen kommer frågor om att förebygga avfall få ett större fokus.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska nämnden, VEAB, VSBo och Elverket.

■ *Minska engångsprodukterna & byt ut till mindre miljöpåverkan*

Arbetet med att minska våra engångsprodukter och byta ut till mindre miljöpåverkande produkter är ett gemensamt arbete för alla förvaltningar och bolag. Exempel på åtgärder som genomförts är:

- Tekniska förrådet i Vaggeryd installerat i diskmaskiner så engångsartiklar har därmed minskat.
- Biblioteket i Vaggeryd har bytt ut pappersmuggarna vid kaffeautomaten till porslinsmuggar för anställda.
- Skillingehus har plastmuggarna i sammanträdeslokalerna bytts ut till pappersmuggar alternativt plockats bort.
- Socialförvaltningen har identifierat följande åtgärdsförslag:
 - Engångsmuggar används till medicinutdelning byts ut till porslinskopp
 - Engångsmugg till dryck på kontoren - använd personlig porslinsmugg
 - Haklappar i plast- svårt att byta ut av hygienskäl
 - Tossor- svårt att byta ut av hygienskäl. För att minska behöver en kartläggning av användningen göras.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden, Socialnämnden, Tekniska nämnden, VEAB, VSBo och Elverket.

■ Revidera ägardirektiven

Ägardirektiven för bolagen har reviderats under 2020 där miljöaspekterna har vägts in.

Ansvar: Kommunstyrelsen

■ Upphandling med miljöfokus

Under 2018 har nya avtal på lekmaterial upphandlas där produkterna som uppfyller hållbarhetskrav för Giftfri förskola finns tydligt märkta i kommunens beställningssystem. Det finns även möjlighet att filtrera och Upphandlingsenheten fick i uppdrag från barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen att se över beställarorganisation med syfte att minska antal beställare. Detta kommer även att påverka antal leveranser eftersom beställningarna kommer att samordnas inom flera enheter. Som en del av Klimatveckan 2018 har Vaggeryds kommun upphandlingsenhet deltagit i en dialog med temat framtidens hållbara måltider i Eksjö, Björnstorps Gård. Kommunen blev inbjuden att berätta om erfarenheterna av att leverera och handla lokalt producerat kött.

Under våren 2019 bytte Socialförvaltning sin befintliga fordonsflotta som bestod mest av diesel samt bensin/etanol bilar mot elbilar och elhybrider, vilket innebar ett stort upphandlingsarbete innan. I april 2019 levererades 22 elbilar och i början på året 8 stycken elhybrider.

Under 2019 tecknades tre nya avtal inom livsmedel. Upphandlingsprocessen inleddes med en informationskväll med lokala leverantörer där man diskuterade förutsättningar för upphandling. I alla tre upphandlingar ställdes relevanta hållbarhetskrav framtagna av Upphandlingsmyndigheten.

För upphandlarna präglades 2020 till stor del av pandemin så fokus under första halvåret har varit på inköp av skyddsmaterial för att säkerställa en god materialförsörjning.

I september 2019 startades upp ett nätverk - FASTR (snabbare omställning till ett fossilfritt län)- för länets upphandlare, miljöstrateger och kravställare inom fordons-och transportbranschen. Vaggeryds kommun deltar i nätverket med en representant från upphandlingen och miljöstrategen. Fokus ligger på hållbara upphandlingar av fordon och transporter och syftet är att öka kompetens hos målgruppen. Projektet pågår t.o.m. 2021 och anordnas av Energikontoret Norra Småland. Inom ramen för FASTR-projektet har Vaggeryds kommun deltagit i samordnad upphandling av fordon där Region i Jönköpings län var samordningsansvarig. Upphandlare har också deltagit i seminarium som ordnades av Fairtrade Sverige : Så kan den offentliga upphandlingen bli mer hållbar.

Ett lyft ur miljösynvinkel är kommunens nya avtal som avser anläggningsmaskiner. Lägsta motorkrav på maskinerna är EU steg IIIB med vissa undantag. Om det uppfylls kravet EU steg V under avtalstiden tillåts ett tillägg med 40 kronor vid uppvisning av intyg (leverantören har rätt att debitera 40 kronor extra).

Ett nytt område där man ställde miljökrav är upphandling av PC-klienter, plattor och tillbehör. I upphandlingen efterfrågades enbart datorer och skärmar som är TCO-certifierade med syfte att främja mer hållbara IT-produkter. Fokus för TCO-certifieringen är att IT-produkter och deras produktion ska möta kraven på social och miljömässig hållbarhet. Det innebär bland annat reducering av skadliga ämnen i produkterna, ökad materialåtervinning, ökad livslängd för produkterna, lägre energianvändning samt socialt ansvarsfull tillverkning.

Ansvar: Kommunstyrelsen

■ *Uppmärksamma goda initiativ inom miljöområdet*

Utöver det kontinuerliga arbetet med minskat matsvinn i skola och förskola, har också ReMida fortsatt bidra till miljöarbetet under 2021; de har bland annat arbetat med Gröna veckan "Från grått till grönt" i samarbete med kommunledningskontoret och biblioteket, där de då haft utomhuslektioner på Skillingaryds torg. Detta gjordes tillsammans med bland annat kommunens hållbarhetsstrateg och en konstnär som också är biolog.

Ett annat projekt ReMida arbetat med är "11.7 Vi planterar för hållbara samhällen", som gjordes tillsammans med elever och en ljuskonstnär.

Ansvar: Barn- och utbildningsförvaltningen

■ *Utveckla det digitala samhället*

Östra fiberföreningen är klar med redovisningen till Länsstyrelsen gällande bidragshandlingen. Projektet är klart och nu är det eventuella nyanslutningar som kan tillkomma.

Västra fiberföreningen är i princip klar med anslutningarna av sina kunder. Det som återstår är slutredovisningen mot Länsstyrelsen.

Vaggeryds energi har erbjudit alla och anslutit de som vill i tätorterna Vaggeryd, Skillingaryd, Klevshult, Hok och Byarum till en fiberförbindelse. VSBo:s fastighetsbestånd förses också med fiber.

Kommunens verksamheter som t.ex. skolorna och tekniskas utrustningar på landsbygden är nu anslutna och en del av kommunens interna nät.

E-tjänster:

Kommunen fortsätter med att utveckla sina digitala tjänster för medborgare och företag. I och med att tjänsterna nu blir mer komplexa med kopplingar till olika system och intressenter så tar det också längre tid innan de blir genomförda. Internt inom kommunen pågår arbetet med att införa olika former av digitaliseringsstöd och förbättringar. Flertalet av systemen driftas av leverantör och här byggs integrationer mellan.

Vi har börjat titta på hur "välfärdstekniken" nu ska kunna nå ut till behövande via de fibernät som nu finns, främst från socialtjänsten och skola. Här har pandemin varit och är en bromsande faktor.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Åtgärder – Kommunikation och beteendeförändring

Åtgärdsstatus – Kommunikation och beteendeförändring	Antal åtgärder
Beslutad men ej påbörjad ☐	-
Påbörjad ☐	-
Genomförd/genomförs kontinuerligt ☒	7
Försenad ☐	-

■ *Informationskampanj om hållbar konsumtion och livsstil*

Under 2019 uppmärksammade kommunen temat hållbar konsumtion och livsstil genom kampanjen #textilsmart, en nationell kampanj som anordnades av Naturvårdsverket, Hallå konsument och kemikalieinspektionen. Kampanjen #textilsmart syftade till att informera om dagens ohållbara textilproduktion och textilkonsumtion. Information om kampanjen fanns på kommunens hemsida och sociala medier. Under en vecka anordnades en kläduzmaning där deltagarna uppmanades att bära samma outfit under en arbetsvecka. Kläduzmaningen fick stor uppmärksamhet i radio p4 och hade ett stort deltagande. Kommunens genomförande av kampanjen textilsmart uppmärksammades 2020 av Naturvårdsverket som ett gott exempel. Under 2020-2021 har ingen informationskampanj om hållbar konsumtion och livsstil utförts.

Ansvar: Kommunstyrelsen

■ *Informera om miljö-, energi, klimat- och naturfrågor*

Miljö- och byggförvaltningen jobbar kontinuerligt med målet genom att sprida information vid inspektioner, vid telefonkontakt, via hemsidan mm. Via projektet incitament för energieffektivisering lämnas information och broschyrer om energi.

Ansvar: Miljö- och byggnämnden

■ *Kommunicera miljöprogrammets innehåll och resultat*

Under 2019 lanserade kommunens digitala miljöredovisning och miljöprogram på plattformen Miljöbarometern. Miljöbarometern finns tillgänglig på kommunens hemsida och kan nås av alla. På Miljöbarometern finns hela miljöprogrammet med mål och åtgärder samt miljöredovisningen på ett lättöverskådligt sätt. Miljökommunikation sker främst vid nyheter på vaggeryd.se eller via kommunens sociala medier.

I mars 2020 hade vi besök av stjärnkocken Paul Svensson som höll två fullsatta föreläsningar och matsvinn i Fenix aula. I september 2020 avslutades klimatkampen där Vaggeryds kommun hade 5 klimatkämpare som deltog. På intranätet förmedlas mycket av informationen till våra anställda. Under 2021 publicerades ca 20 nyheter som handlar om vårt miljöarbete på vaggeryd.se som man även kan se från intranätet.

Mycket av vårt miljöarbete kommuniceras även på kommunens sociala medier. Under 2021 kunde man bland annat läsa 11 olika inlägg om hur förskolorna planterade äppelträd, skolor som plockade släp, vårt arbete med att minska matsvinnet eller uppmaningar att rapportera in vårtecken.

Ansvar: Kommunstyrelsen

■ *Utveckla och marknadsföra bibliotekets miljöhörnor*

Under 2021 har en digital miljöhörna skapats på biblioteks hemsida. Miljöhörna finns nu även i Skillingaryd efter att foajén fräschats upp. Där har utställning Skyddsvärda träd genomförts och under hösten 2021 var det en utställning om matsvinn. Pandemin och uppmaningen för besökare att inte stanna länge på biblioteken samt flytt av biblioteket i Vaggeryd har gjort att arbetet med miljöhörnan under 2021 stannat av något.

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

■ *Informera hyresgästerna om vardagliga miljö- och energitips*

VSBo har under 2021 informerat hyresgästerna via infobladet om olika miljö och energitips. Ex hur soporna ska sorteras, hur man håller ett bra inomhusklimat och vattenspartips. Sorteringskassar har köpts in och delats ut till nyinflyttade hyresgäster.

Ansvar: VSBo

■ *Kommunicera kommunens miljöarbete till allmänheten*

Miljöbarometern. Miljöbarometern finns tillgänglig på kommunens hemsida och kan nås av alla. På Miljöbarometern finns hela miljöprogrammet med mål och åtgärder samt miljöredovisningen på ett lättöverskådligt sätt. Miljökommunikation sker främst vid nyheter på vaggeryd.se eller via kommunens sociala medier.

I mars 2020 hade vi besök av stjärnkocken Paul Svensson som höll två fullsatta föreläsningar och matsvinn i Fenix aula. I september 2020 avslutades klimatkampen där Vaggeryds kommun hade 5 klimatkämpar som deltog.

Vaggeryds kommun gick med i ett projektet ATTRACT - en attraktiv arbetsgivare och hållbar arbetspendling, vilket uppmärksammades på SVT Jönköping.

Under Klimatveckan 2021 uppmärksammades kommunens matsvinnarbete och att vi nominerats till Klimatpriset 2021 i både SVT Jönköping och Jönköpings-posten.

I augusti uppmärksammade både radio P4 och Jönköpings-posten vårt arbete med att ställa om fordonsflottan till elbilar.

Under året uppmärksammades även en del naturvårdsprojekt i lokala medier, bland annat att vi satt upp mulmholkar längs Lagan, byggt utterpassager i Lagan och utbildat parkarbetarna i ändrad skötsel av gräsmarker.

I juli 2021 föreläste miljöstrategen om kommunens miljöarbete för gruppen "Walk for climate" där deltagare från svenska kyrkan vandrade från Vadstena till Glasgow för att uppmärksamma klimatfrågan.

Ansvar: Kommunstyrelsen

■ *Minska matsvinnet i våra verksamheter*

Barn- och utbildningsförvaltningen

Matsvinnsmätning har skett under två veckor våren 2021 och fyra veckor hösten 2021. Alla kök har mätt kökssvinn, serveringssvinn och tallriksvinn. Kökssvinnet är uppdelat i två kategorier - lagringssvinn och beredningssvinn. Resultatet från höstens mätning visar att 14 kök har minskat sitt matsvinn sedan höstterminen 2019 och fyra kök har ökat sitt matsvinn. Det totala matsvinnet visar under höstterminen 2021 55 g/portion, 36 % mindre än mätresultatet från höstterminen 2019.

Den största delen av matsvinnet är serveringssvinnet som ligger på 1 262 kg på en 4 veckors period. Detta motsvarar 47 % av det totala svinnet. Därefter ligger tallriksvinnet på 951 kg, 36 % av totala svinnet, följt av kökssvinnet på 465 kg, 17 % av det totala svinnet. Trots fina resultat med ett minskat matsvinn ser vi ingen skillnad i uppäten mängd mat. Vi ligger kvar på 237 gram uppäten mängd mat per portion, samma nivå som tidigare år.

Vi ser att mängden matsvinn skiljer mycket mellan tillagningskök och mottagningskök. Vi ser att våra tillagningskök slänger betydligt mindre än våra mottagningskök. Tillagningskök slänger 54 % mindre än mottagningskök, 34g/port jämfört med 75g/port.

Vi ser också att mängden matsvinn skiljer sig mycket mellan verksamhetstyp. Det lägsta matsvinnet ser vi i grundskolekök (41g/port) och det högsta matsvinnet ser vi på gymnasiet (105 g/port). Fenix har haft stora utmaningar med närvarorapportering under året. Förskoleköken visar ett matsvinn på 69g/port.

Enligt Naturvårdsverket har matavfall en klimatschablon på 2,4 CO2 ekvivalenter vilket innebär att det uppkomna matsvinnet har gett upphov till koldioxidutsläpp på 1 608 CO2 ekvivalenter på en vecka. Räknat på ett läsår blir utsläppet ca 57 245CO2 ekvivalenter.

Varje kök har fått ut en matsvinnrapport för just sitt resultat för hösten 2022. Matsvinnrapporten hjälper respektive kock/måltidspersonal att hitta åtgärder som är aktuella för just sin verksamhet. Åtgärder som är planerade handlar t.ex. om mindre upplägg, noggrann portionsberäkning, jobba med restaurangmiljöer, salladsschema, kommunikation, matsvinnsdagbok, "plan b-mat" med mera. Matsvinnrapporten för varje kök ska vara transparent och antingen sättas upp i matsalen eller användas som underlag för dialog vid matråden.

På uppstartsträffen för all kökspersonal inför ht 2021 har matsvinn varit en viktig agenda punkt. Vi hade fokus på kompetensutveckling, inspiration och dialog kring arbetsmetoder och planering.

Ett bra arbete med mätningen som synliggjort hur varje kök ligger till och således vilka åtgärder som behöver vidtas tillsammans med kökschefernas, kockarnas och måltidspersonalens involvering har varit viktiga framgångsfaktorer för ett minskat matsvinn. Vi ser också våra tillagningskök som en viktig framgångsfaktor för att kunna jobba med minskat matsvinn.

Socialförvaltningen

Under 2021 fortsatte köken inom socialförvaltningen sin mätning av kantinsvinnet från enheter men mätningarna har varit svåra att genomföra fullt p g a covid-19. Verksamheten med svinnlådor har utökats till ytterligare två områden för att säkerställa att mat inte går till spillo. Planerat är att utveckla svinnmätningssystemet till 2022 med att inkludera tallriksvinn och där med se en tydligare helhetsbild på brukarnas matvanor.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden och Socialnämnden

Uppföljning av plan för utveckling av biogas i Vaggeryds kommun

Det finns ett uppdrag i miljöprogrammet 2018-2021 att kommunen ska verka för ett tankställe för biogas. Biogasuppdraget har redovisats årligen i miljöredovisningen till kommunfullmäktige. Under hösten 2020 gjordes en redovisning till kommunstyrelsens arbetsutskott med anledning av diskussioner med möjliga intressenter för etableringar av tankställe för biogas. Syftet med planen för fortsatt utveckling av biogas är att tydliggöra vilket arbete som kommunen utför och ska utföra för att möjliggöra och verka för en etablering av ett tankställe för biogas i Vaggeryds kommun samt att ställa om delar av kommunkoncernens fordonsflotta till biogasfordon. Målet är att det ska finnas ett tankställe för biogas i Vaggeryds kommun senast 2025. Aktiviteterna i planen följs upp årligen inom ramen för kommunens miljöprogram.

Aktivitet: Kommunens fordon ska successivt bytas ut till fossilfria fordon, där biogas ska prioriteras om ett tankställe finns. Arbetet kräver en samordning kring hanteringen av kommunens fordon.

Det finns i dagsläget inget tankställe för biogas i Vaggeryds kommun så några egna fordon har inte ställts om till biogas.

Aktivitet: SÅM fortsätter att samla in matavfall och arbetar för att så många som möjligt ansluter sig till matavfallsinsamlingen. Vid nästa upphandling kommer hänsyn tas till avståndet i utvärderingen av upphandlingen.

FNI infördes under början av 2021 i Vaggeryds kommun och där ingår matavfallssortering. Anslutningsgraden för villor när det gäller FNI är i dagsläget 93% inom Vaggeryds kommun. Arbetet med att ansluta flerfamiljsbostäder och verksamheter till matavfallssortering pågår löpande. Det arbetet är omfattande då varje kund måste kontaktas personligen. Införandet av matavfallssortering bland flerbostadshus och verksamheter måste därför ske succesivt. SÅM jobbar löpande med kommunikativa insatser för att öka utsorteringen av matavfall och motivera fler att ansluta sig till dessa tjänster. Matavfallet rötas sedan där biogas produceras och restprodukten blir biogödsel. Gödseln är även KRAV-märkt och kan användas för ekologisk odling.

Aktivitet: Vaggeryds kommun deltar i projektet FASTR som syftar till en snabbare omställning till fossilfria bränslen. Kommunen är även representerat i etableringsgruppen för förnyelsebara bränslen och laddinfrastruktur som är en del av klimatrådets arbete.

Vaggeryds kommun deltar aktivt på olika seminarium och arbetsgrupper som anordnas inom FASTR-projektet.

Aktivitet: Vaggeryds kommun ska ha fortsatt dialog med transport- och logistikföretag med målet att skapa ett underlag med aktörer som vill tanka biogas. Det handlar om rena transportföretag (åkerier) men också logistikföretag eller företag som är beroende av transporter. En fortsatt dialog ska även ske med producenter och leverantörer av biogas.

Under 2021 har samtal förts med flera intressenter om att etablera ett tankställe för biogas, t ex Småländska bränslen och Gasum. Dialoger har även förts med logistik och transportföretag, t ex Sandahlsbolagen. Även lantbrukare i kommunen har visat intresse för att etablera en produktionsanläggning för biogas.

Aktivitet: Vaggeryds kommun kan vara sammankallande och ska vara drivande för att en dialog skapas med de gröna näringarna i kommunen med syfte att undersöka möjligheten och intresset av produktion av biogas.

Vaggeryds kommun har tillsammans med den lokala LRF-gruppen anordnat ett dialogmöte med tjänstemän och politiker där olika hållbarhetsfrågor diskuterat. Bland annat uttryckte LRF ett intresse av att etablera en produktionsanläggning för biogas och en dialog med näringslivschefen har vidtagits.

Aktivitet: Kommunen ska ha en fortsatt dialog med ägare till Båramoterminalen samt omvärldsbevakning kring elektrifiering av järnvägen med tillhörande investeringar runt omkring såsom tankställe för biogas eller snabbbladdare för tyngre fordon.

Kommunen för kontinuerligt en dialog om Båramoterminalen. Elektrifieringen av järnvägen är planerad till 2025-2028.

Aktivitet: Kommunen har i biogasstrategin pekat ut lämpliga platser för biogas. Om det inkommer en förfrågan från en aktör att etablera en annan verksamhet på platsen ska detta övervägas med biogasstrategin i åtanke.

Under 2021 har det inte inkommit några förfrågningar om biogasetableringar på de utpekade platserna.

Aktivitet: Befintlig riktlinje för upphandling ska uppdateras och förtydligas med fokus på fossilfria transporter och fordon enligt ovan. Enligt åtagande 3 och 5 i biogasöverenskommelsen ska riktlinjer för fordon, inköp och upphandlingar uppdateras så att biogas prioriteras.

Befintliga riktlinjer kommer uppdateras under hösten 2022. Just nu pågår det en remissrunda från staten som kan eventuell leda till lagändringar. I remissen föreslår regeringen en lagskärpning där klimatet, människors hälsa och djuromsorg ska beaktas vid offentlig upphandling. Blir det lagändringar då planeras dessa träda i kraft fr.o.m. 1 juli 2022. Vi jobbar idag så att fossilfria fordon köps in vid nyanskaffning av fordon. Vi kräver från verksamheten en motivering vid avsteg.